

UNIVERZITA KARLOVA Pedagogická fakulta

Katedra občanské výchovy a filosofie

Diplomová práce

Název práce: Dělnická strana v letech 2003-2009

Autor: Alena Procházková

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Josef Straceny, CSc.

Rok: 2009

Prohlašuji na svou čest, že jsem zadanou diplomovou prací vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a internetových zdrojů.

25. 11. 2009

Alena Procházková

Poděkování:

Ráda bych poděkovala PhDr. Josefu Stracenému, CSc., vedoucímu své diplomové práce, za ochotu a vstřícnost, bez které bych tuto práci nemohla dokončit.

Obsah:

ÚVOD.....	6
1. TEORETICKO-OBECNÁ ČÁST.....	8
1.1. Politické strany a hnutí.....	8
1.1.1. Definice politické strany.....	9
1.1.2. Typologie politických stran.....	10
1.1.3. Funkce politických stran.....	13
1.1.4. Právní zakotvení politických stran a hnutí.....	15
1.2. Pravice, levice a jejich extrémní varianty v politickém spektru.....	19
1.2.1. Pochybnosti o smyslu pojmů pravice a levice.....	23
1.2.2. Vnik a vývoj pravice a levice.....	24
1.2.3. Kritéria pro rozlišení pravice a levice.....	25
1.2.4. Extrémní varianty pravice a levice.....	29
1.3. Ideologie a ideje svázané s extrémní pravíci.....	32
1.3.1. Nacionalismus.....	32
1.3.2. Fašismus.....	39
1.3.3. Nacismus.....	43
1.3.4. Současná extrémní pravice.....	46
1.3.4.1. Pravicový populismus.....	47
1.3.4.2. Neofašismus.....	48
1.3.4.3. Neonacismus.....	49
2. DĚLNICKÁ STRANA V KONTEXTU ČESKÉ ULTRAPRAVICOVÉ SCÉNY.....	51
2.1. Historie Dělnické strany.....	52
2.1.1. Od počátků Dělnické strany k parlamentním volbám roku 2006.....	52
2.1.2. Vzestup Dělnické strany v letech 2006 a 2007.....	56
2.1.3. Dělnická strana na svém vrcholu v letech 2008 a 2009.....	60

2.2. Ideologie a program strany.....	75
2.2.1. Ideologie Dělnické strany.....	75
2.2.2. Program Dělnické strany.....	79
2.3. Organizace působící při Dělnické straně.....	82
2.3.1. Dělnická mládež.....	82
2.3.2. Ochranné sbory.....	85
2.4. Propojení Dělnické strany s dalšími subjekty extrémní pravice.....	87
2.4.1. Autonomní nacionalisté.....	88
2.4.2. Národní odpor.....	90
2.4.3. Resistance Women Unity.....	91
2.4.4. Národní korporativismus.....	93
ZÁVĚR	95
RESUME.....	97
POUŽITÁ LITERATURA.....	98

ÚVOD

Extrémní pravice, jejíž součástí jsou i neofašistická a neonacistická uskupení, patří mezi negativní jevy, které ohrožují současnou demokratickou společnost nejen u nás, ale i v dalších státech. Na toto nebezpečí je podle mého názoru nutné neustále upozorňovat, stejně jako na to, jaké utrpení realizace ideologií fašismu a nacismu v praxi v minulosti způsobila. V současné době, kdy se celá ultrapravicová scéna v České republice sjednocuje pod hlavičkou Dělnické strany, je toto nebezpečí mnohem větší než tomu bylo v předcházejících letech. I proto je tato politická strana v poslední době tolik diskutovaným a medializovaným tématem. Ze stejného důvodu jsem si Dělnickou stranu jako téma své diplomové práce zvolila i já.

Cílem předkládané diplomové práce je charakterizovat Dělnickou stranu (DS) jako politický subjekt, který je součástí ultrapravicové scény v České republice. Tato charakteristika zahrnuje popis vývoje a aktivit Dělnické strany od jejího vzniku do současnosti, analýzu ideologických východisek a hledání vazeb na jiné ultrapravicové subjekty. Vzhledem k tomu, že v nedávné době vláda ČR podala již druhý návrh k Nejvyššímu správnímu soudu na zrušení Dělnické strany a že jedním z hlavních důvodů tohoto návrhu je propojení Dělnické strany s neonacistickou scénou, zaměřuji se ve své práci i na aspekty, které Dělnickou stranu s neonacismem jako ideologickým směrem a s neonacistickými organizacemi spojují.

Tato diplomová práce je rozdělena do dvou hlavních částí. První část tvoří teoretický základ k části druhé, která se již zaměřuje na samotnou Dělnickou stranu. Teoretická část je dále dělena do třech kapitol, z nichž první se zabývá politickými stranami a hnutími, jejich definicemi, typologiemi, jejich funkcemi a v neposlední řadě také právním zakotvením politických stran a hnutí v právním řádu ČR. Považovala jsem za nutné tuto kapitolu zařadit kvůli tomu, že tématem této diplomové práce je právě politická strana. Druhá kapitola teoretické části pojednává o pravo-levé ose politického spektra a o jejích extrémních polohách. Jelikož je tématem mé práce extrémně pravicová strana, zaměřila jsem se zde na vysvětlení rozdílu mezi politickou pravíci a levicí a zejména na charakteristiku extrémních variant pravice a levice. Poslední kapitolu teoretické části tvoří pojednání o ideologiích spjatých s extrémní pravíci a o jejím ideovém základu. Tato kapitola hraje důležitou roli

v následné analýze ideologie a programu Dělnické strany. V teoretické části diplomové práce jsem pracovala s odbornou literaturou, neboť jejím cílem bylo teoretické zakotvení tématu.

Druhá část předkládané diplomové práce pojednává o samotné Dělnické straně. K této problematice ještě nebyly napsány žádné politologické studie, a proto jsem k vytváření závěrů využívala zejména svou analýzu materiálů Dělnické strany a materiálů jiných ultrapravicových skupin, dále materiálů Ministerstva vnitra, materiálů hnutí AFA (Antifašistická akce) a výročních zpráv Bezpečnostní informační služby. Za zdroj informací mi sloužily i články ze zpravodajských internetových serverů, kde se často objevovaly i názory a hodnocení politologů a odborníků na pravicový extremismus. Cílem této části práce je popsat vývoj DS od jejího vzniku v roce 2003 až do současnosti, analýzou programu DS a výroků jejích čelních představitelů dojít k ideové podstatě Dělnické strany a analýzou vztahů DS s dalšími subjekty extrémní pravice specifikovat její místo v rámci ultrapravicové scény v ČR.

Tato část mé diplomové práce je rozdělena do čtyř kapitol. První z nich se zabývá historií Dělnické strany od jejího vzniku po současnost. Zdrojem informací pro tuto kapitolu mi byly převážně materiály Dělnické strany, informace od hnutí AFA (Antifašistická akce) uveřejňované na jejich webových stránkách a internetové články zpravodajských serverů. Druhá kapitola se zabývá ideologickými základy Dělnické strany a jejím politickým programem. Zde jsem vycházela z oficiálního programu Dělnické strany, ale také z výroků a z článků, které byly uveřejněny na internetových stránkách Dělnické strany a které mají vysokou vypovídací hodnotu ve vztahu k ideovému základu této politické strany. Třetí kapitola pojednává o organizacích, které vznikly při Dělnické straně a jsou s ní v úzkém spojení. Poslední čtvrtá kapitola popisuje další subjekty extrémní pravice, které s Dělnickou stranou oficiálně či neoficiálně spolupracují a specifikuje charakter této spolupráce. Zdrojem informací pro třetí a čtvrtou kapitolu mi byly opět hlavně materiály Dělnické strany, dále materiály jiných ultrapravicových skupin, výroční zprávy BIS, informace od hnutí AFA a články internetových zpravodajských serverů.

1. TEORETICKO-OBECNÁ ČÁST

1.1. Politické strany a hnutí

Politické strany představují hlavní organizační princip moderní politiky. Neexistují jen v některých nedemokratických státech, které politické strany zakazují. V dalších nedemokratických režimech politické strany sice existují, avšak plní jiné funkce než v pluralitních demokraciích. V demokratických systémech slouží jako mezičlánek mezi státem a občanskou společností, respektive mezi vládními institucemi a skupinami občanů, které spojují společné zájmy.

Politické strany jsou nejdůležitějšími avšak nikoliv jedinými aktéry na současné politické scéně. Od jiných politických aktérů (zejména politických hnutí, zájmových a nátlakových skupin) je odlišují čtyři základní rysy. Za prvé se aktivně účastní voleb za účelem získání vládní moci. Za druhé jsou organizované, tj. mají pevnou organizační strukturu a formální členství. Za třetí nejsou zaměřené na jeden konkrétní problém, ale na všechna témata vládní politiky (i když některá témata mohou vzhledem ke svému zaměření akcentovat více než jiná). Čtvrtým rysem pak je, že jejich členy i voliče sjednocují společné politické cíle a preference.¹

První politické strany v dnešním slova smyslu vznikly až v 19. století v souvislosti s rozvojem občanské společnosti a demokratických institucí (zejména parlamentu) a v souvislosti s rozšiřováním volebního práva. Pro předchůdce politických stran vzniklých do konce 18. století užívají někteří politologové pojem „protostrany“. Jednalo se o skupiny politiků sdružených obvykle okolo nějaké výrazné politické osobnosti, které navíc spojovalo společné politické smýšlení, ideje a cíle. Tato uskupení však byla, narozdíl od politických stran v dnešním slova smyslu, neorganizovaná a nestálá. Příkladem „protostran“ mohou být třeba toryové a whigové, kteří se střídali v udávání tónu politiky Velké Británie v 18. století.

Jako první strana v dnešním slova smyslu se v průběhu prezidentských voleb v USA roku 1800 vytvořila strana federalistů (dnes Republikánská strana). V průběhu 19. století vznikaly politické strany jako reprezentace určitých společenských tříd a jejich zájmů. Konzervativní a liberální strany vznikly většinou z parlamentních frakcí jako strany kádrové², zatímco socialistické, náboženské či

¹ Heywood, A. *Politologie*. 3. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 316.

² Více ke stranám kádrovým a masovým v kap. Typologie politických stran.

etnické strany povstaly ze společenských hnutí nebo zájmových skupin působících nejdříve vně státního aparátu a staly se stranami masového typu. Tyto dva různé způsoby vzniku politických stran popisuje francouzský politolog Maurice Duverger.³ K nim lze přidat ještě vznik stran sloučením nebo naopak rozštěpením jiných již existujících stran.

1.1.1. Definice politické strany

Pojem „politická strana“ se v dnešní době běžně užívá, aniž by bylo potřeba jej nějak vysvětlovat. Všichni lidé mu „nějak“ rozumí. Přesto nebo možná právě proto se definice k tomuto pojmu hledá těžko. Oblastí politických stran se zabývalo a zabývá velké množství politologů. Jejich přístupy se značně liší, a proto neexistuje jednotná teorie politických stran a dokonce ani jejich jednotná definice.

Jedna z prvních definic, kterou formuloval Edmund Burke již v roce 1770, říkala, že „politická strana je seskupení lidí, kteří se spojují, aby společnými silami prosazovali národní zájem, a to na základě nějakého konkrétního principu, na němž se všichni shodují.“⁴ Vzhledem k tomu, že politické strany v dnešním slova smyslu vznikly až v 19. století, vztahuje se tato definice k předchůdcům politických stran. V roce 1919 formuloval svou definici politické strany Max Weber. Podle této definice jsou politické strany dobrovolně vytvářenými skupinami „s cílem poskytnout svým předákům moc uvnitř skupiny a aktivním členům (ideové nebo materiální) možnosti prosazení věcných cílů nebo dosažení osobních výhod nebo obojího zároveň.“⁵ Tato definice je ale dnes vzhledem k tomu, že bere v úvahu pouze mocenský faktor, nedostatečná.

Faktor organizační začlenili do své definice teoretikové politických stran J. La Palombara a M. Weiner, podle kterých je politická strana „trvalou organizací, která disponuje lokálními strukturami, chce dosáhnout a vykonávat moc, a to pomocí vyhledávání lidové podpory.“⁶ Při definování politické strany bychom dále měli brát v úvahu faktor ideologický a programový, neboť každá politická strana sleduje určitý ideový program.

³ Fiala, P.; Strmiska, M.: *Teorie politických stran*. Brno: Barrister & Principal, 1998, s. 57.

⁴ Fiala, P.; Strmiska, M.: *Teorie politických stran*. Brno: Barrister & Principal, 1998, s. 18.

⁵ Fiala, P.; Strmiska, M.: *Teorie politických stran*. Brno: Barrister & Principal, 1998, s. 23-24.

⁶ Cabada, L.; Kubát, M.: *Úvod do studia politické vědy*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 211.

Blanka Říchová a Michal Klíma⁷ navíc zdůrazňují otevřenost a dobrovolnost členství politických stran, jejich demokratičnost a to že dobytí a vykonávání moci dosahují v podmínkách demokratické soutěže prostřednictvím demokratických voleb. K tomu je ale nutné namítnout, že stupeň dobrovolnosti členství a otevřenosti politických stran je různý v závislosti na konkrétních politických podmínkách a že politické strany se vyskytují i ve státech s nedemokratickými režimy. V této souvislosti upřesňuje definici M. Kubát tvrzením, že politické strany usilují o dobytí a vykonávání moci pomocí různých metod, a to jak demokratických (pomocí svobodných voleb), tak i nedemokratických (pomocí revoluce, puče, teroru, nesvobodných či zmanipulovaných voleb).⁸ Volba prostředků a metod dosažení moci závisí na typu politické strany.⁹

Po shrnutí všech výše uvedených hledisek by ucelená definice mohla vypadat takto: politická strana je pevně strukturovanou organizací, usilující o dobytí a vykonávání moci a snažící se uskutečňovat svou ideovou linii a své cíle vyslovené v programu, a to buď cestou demokratickou nebo nedemokratickými metodami.

Za zmínku stojí též tzv. minimální definice¹⁰, o jejíž zformulování se pokusil Giovanni Sartori a jež mluví o politické straně jako o „politické skupině, která se představuje ve volbách a je schopna prostřednictvím voleb umístit kandidáty do veřejných úřadů.“¹¹

1.1.2. Typologie politických stran

Politické strany zkoumalo a zkoumá velké množství politologů, proto i různých přístupů k této problematice je velmi mnoho. Typologie je dnes těžko přehledná a v podstatě platí, že co politolog to originální přístup. Někdy je však odlišnost způsobena jen jiným pojmenováním téže věci. Nebudu se zde zabývat detailním vylíčením různých přístupů jednotlivých politologů, protože to

⁷ Cabada, L.; Kubát, M.: *Úvod do studia politické vědy*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 212.

⁸ Cabada, L.; Kubát, M.: *Úvod do studia politické vědy*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 212.

⁹ Viz níže v kapitole „Typologie politických stran“.

¹⁰ Minimální definice politických stran se snaží o maximální obecnost a minimální počet specifikujících příznaků. Jejím účelem je postihnout všechny typy politických stran, které existují nebo které kdy existovaly. Úskalí takovéto definice je právě její obecnost a minimální počet specifik, které snižují vypovídací hodnotu takové definice.

¹¹ Sartori, G.: *Strany a stranické systémy. Schéma pro analýzu*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, s. 74.

neodpovídá obsahu ani povaze mé práce. Uvedu jen ty typy klasifikací, které jsou nejvíce používané.

Nejčastější členění politických stran, se kterým se setkáváme, rozdělují strany na kádrové a masové. Politický vývoj na konci 19. století a na počátku 20. století, který souvisel zejména s rozšiřováním volebního práva, vedl ke vzniku stran mas.¹² Vznik těchto stran je spojován s politickou levicí, zejména se sociálně demokratickými stranami¹³, které vykrystalizovaly z dělnického hnutí. Strany kádrové bývají pravicové strany s konzervativní nebo liberální ideologií.

Strany kádrové se opírají o politicky aktivní elitu, která nabízí masám politické vedení. Narozdíl od masových stran neusilují o velké množství členů, ale o jejich „kvalitu“, tj. odborníky a bohaté, populární a mocné osobnosti. Velký důraz kladou tyto strany na ideologii a politické přesvědčení. Pro přijetí do kádrových stran jsou přísná kritéria. Jinými slovy tyto strany se vyznačují zejména menší mírou otevřenosti pro nové členy. Dále jsou strany kádrové více decentralizované a slaběji strukturované.

Strany masové představují pravý opak stran kádrových. Jsou centralizovanější a silněji strukturované. Vstoupit do masové strany je mnohem snazší, protože tyto strany jsou otevřené novým členům. Základ masové strany tvoří její početné členstvo, které jí vytváří širokou voličskou základnu.

K této klasifikaci přidal ještě po 2. světové válce Otto Kirchheim další typ strany tzv. „catch-all party“. Podle něj se politické strany stále více snaží spíše o přitáhnutí voličů, než o skutečnou obranu své původní ideologie. „Strana podřizuje svoji strukturu, zásady působení a politickou strategii jedinému cíli, kterým je dosažení maximálního volebního zisku.“¹⁴ Vedení těchto stran je tvořeno profesionálními straníky a klesá význam široké členské základny. Strana se snaží formulovat svůj politický program tak, aby postihl co možná nejvíce oblastí a společenských problémů a aby tak oslovil voliče ze všech společenských vrstev a skupin (není již omezen na konkrétní skupiny a jejich specifické problémy). Tyto strany přizpůsobují program soudobým problémům a konkrétní situaci a přestávají být pevně svázány politickou ideologií. Snaží se zapůsobit na skupiny, které dosud

¹² Předtím jen strany kádrové.

¹³ „Prvními stranami mas byly sociálně demokratické strany.“ Novák, M.: *Systémy pol. stran: Úvod do jejich srovnávacího studia*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, s. 32.

¹⁴ Cabada, L.; Kubát, M.: *Úvod do studia politické vědy*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 221.

zůstávaly mimo politickou společnost. „Tak například některé velké sociálnědemokratické strany opouštějí dřívější výchovné ambice, soustředí se víc na volby v naději, že tak osloví co nejširší spektrum publika.“¹⁵ Strany kádrů a strany mas mají ve 2. polovině 20. století tendenci ke sbližování a k přeměně ve strany typu „catch-all“.

Jako zajímavou hypotézu vnímají někteří politologové pokus Richarda Katze a Petera Maira o popsání nového typu politické strany – strany kartelu. Tato hypotéza vniká v 70. letech v souvislosti s prolínáním stranického a státního aparátu. „Strany se stávají polostátními agenturami, které čerpají státní prostředky...“.¹⁶ Cíle těchto politických stran jsou do značné míry určovány jejich politickými vůdci.

Rozčlenění na strany kádrové, masové, catch-all parties a hypotéza kartelových stran je výsledkem klasifikace politických stran podle vývojového kritéria. Funkční kritérium použil ve své teorii Sigmund Neumann, který rozčlenil politické strany na strany reprezentativní a strany integrativní. Strany reprezentativní podřizují svoji politickou linii tomu, aby získaly co možná největší počet voličských hlasů. Jejich cíle tak přímo odrážejí veřejné mínění, přizpůsobují se mu a mohou se podle něj i měnit. Na dnešní politické scéně tyto strany převažují. „Z tohoto modelu vycházejí například Joseph Schumpeter a Antony Downs, kteří politiky líčí jako bytosti usilující o moc, ochotné sledovat jakoukoliv politiku, která jim může přinést volební úspěch.“¹⁷ Jejich protipól tvoří strany integrativní, které mají jasně formulovanou politickou ideologii, s jejíž pomocí se snaží masy mobilizovat. Nesnaží se reagovat na veřejné mínění, chtějí lidi vychovávat a veřejné mínění tak sami vytvářet. Jejich strategie je spíše aktivní než reaktivní. Strany integrativní jsou spíše svázány s typem stran kádrových, ale existují i integrativní strany masové.

Politické strany lze také rozdělit podle toho, jakými metodami se snaží získat moc, na strany ústavní a revoluční. Ústavní strany respektují práva a nároky ostatních stran. Moc se snaží získat v demokratické volební soutěži. Uznávají také

¹⁵ Novák, M.: *Systémy pol. stran: Úvod do jejich srovnávacího studia*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, s. 33.

¹⁶ Cabada, L.; Kubát, M.: *Úvod do studia politické vědy*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 222.

¹⁷ Heywood, A. *Politologie*. 3. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 318.

oddělení politických stran od státu¹⁸, které je v demokratických státech deklarováno v právním řádu.¹⁹ Opakem ústavních stran jsou strany revoluční (také antisystémové či protiústavní). Ideologicky mohou být pravicového i levicového charakteru.²⁰ Jedním z jejich cílů je rozbít stávající politický systém. Uchopit moc se snaží často i za použití násilí (revolucí, pučem nebo povstáním). Tyto strany se v demokratických systémech snaží balancovat na hranici legality. V některých případech je jim dokázána protizákonná činnost a jsou formálně rozpouštěny jako strany „extremistické“ a „protidemokratické“.²¹ Když se antisystémové strany dostanou k moci, začnou potlačovat ostatní politické strany, splývat se státními strukturami a měnit demokratický režim na autoritativní nebo totalitářský.

Politické strany lze také klasifikovat na základě politicko-programového kritéria. Základní rozdělení podle orientace v politickém spektru je na strany levicové a pravicové. Vzhledem k tématu mé práce bude pravice a levice popsána podrobněji v následující samostatné kapitole. S ideologickou klasifikací politických stran je spjata také teorie tzv. stranických rodin, ve kterých najdeme strany s podobnou ideologickou výbavou a programem. Jedná se o rodinu komunistických stran, rodinu sociálnědemokratických a socialistických stran, rodinu levicově-liberálních stran, křesťanskodemokratických stran a konzervativních stran...²² Samostatnou stranickou rodinu tvoří také ultrapravicové strany.

1.1.3. Funkce politických stran

To, co platilo u typologie politických stran, platí u klasifikace jejich funkcí ještě mnohem více. Totiž to, že u funkcí politických stran se setkáváme stejně jako u typologie s nepřeborným množstvím různých přístupů a teorií, přičemž některé teorie se liší jen různým pojmenováním téhož. Tak jako v kapitole o typologii ani zde nehodlám předkládat vyčerpávající a těžko přehledný výčet přístupů

¹⁸ Respektive od formálně nezávislých a politicky neutrálních státních institucí jako soudy, policie, byrokracie.

¹⁹ U nás je zajištěno § 5, odst. 1, zákona 424/1991 Sb. (zákon o sdružování v politických stranách a v politických hnutích).

²⁰ Jedná se o extremistické strany ultralevicové a ultrapravicové.

²¹ Na rozpouštění protidemokratických stran v ČR pamatuje § 4, zákona 424/1991 Sb. (zákon o sdružování v politických stranách a v politických hnutích).

²² Cabada, L.; Kubát, M.: *Úvod do studia politické vědy*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 223-224. Nejde o vyčerpávající výčet. Můžeme přidat i další stranické rodiny – agrární, ekologické, regionální...

jednotlivých autorů k této tematice. Uvedu zde jen několik málo přístupů, které považují za zásadní.

George Brunner, který vychází z weberiánské tradice chápání politických stran, popisuje čtyři základní funkce. První funkcí je podle něj funkce integrační, která zprostředkovává kontakt mezi lidem a nositeli státního panství. Dále Brunner jmenuje funkci výběru vedení, v níž jde o to, že strany vybírají a prosazují své kandidáty do vedoucích funkcí. Další dvě funkce se navzájem doplňují. Funkci výkonu panství vykonává strana, která zvítězila ve volbách a přímo se účastní na výkonu státní moci, zatímco opoziční politické strany realizují funkci kontroly panství. První dvě jmenované funkce vykonávají za každých okolností všechny politické strany. Fiala a Strmiska mluví v tomto smyslu o tzv. univerzálních funkcích. Z dalších dvou funkcí může politická strana vykonávat vždy pouze jednu funkci a pouze za určitých okolností, nebo nevykonává ani jednu z nich. Tento typ funkcí pojmenovává Fiala a Strmiska funkcemi speciálními.²³ Brunnerova klasifikace politických stran zcela postrádá několik důležitých aspektů činnosti politických stran (např. ideologický a programový aspekt).

Novák odkazuje na Davida E. Aptera, který zdůrazňuje, že je třeba rozlišovat funkce politických stran podle toho, zda se jedná o strany působící v demokratickém nebo v totalitním režimu. „V totalitním systému má podle něho (podle Aptera) strana dvojí funkci: utváří skupinovou solidaritu a zajišťuje ‚vedoucí úlohu‘.“²⁴ Novák vychází z Aptera i pro klasifikaci funkcí v demokratických pluralitních státech, v nichž podle něj plní politické strany čtyři funkce: 1) rekrutování, výběr a střídání řídicích pracovníků; 2) strukturování veřejného mínění, vytváření politického programu (tím se podle Aptera stávají prostředníky mezi veřejným míněním a politickou mocí); 3) integraci sociálních skupin a agregaci zájmů; 4) kontrolu, koordinaci a stabilizaci vládních orgánů.²⁵

V 80. letech nově rozčlenil funkce politických stran Klaus von Beyme a toto rozčlenění se (v různých modifikacích) dostalo do nejrozšířenějších politologických

²³ Fiala, P.; Strmiska, M.: *Teorie politických stran*. Brno: Barrister & Principal, 1998, s. 63.

²⁴ Novák, M.: *Systémy pol. stran: Úvod do jejich srovnávacího studia*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, s. 42.

²⁵ Novák, M.: *Systémy pol. stran: Úvod do jejich srovnávacího studia*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, s. 42.

učebnic.²⁶ Podle něj plní politické strany čtyři základní funkce: 1) funkci vymezení cíle (ideologie a programatika); 2) funkci artikulace a agregace společenských zájmů; 3) funkci mobilizace a socializace občanů v systému (především při volbách); 4) rekrutování elit a funkce vytváření vlády.²⁷

V horizontu desetiletí dochází k posunům v závažnosti jednotlivých funkcí. Některé jsou dnes důležitější než dříve a význam jiných naopak ustupuje do pozadí. Klaus von Beyme se v roce 1997 pokusil tyto proměny analyzovat. Konstatoval, že funkce vymezení cíle (ideologie a programatika stran) se stala mnohem více účelovou, že se oslabila funkce artikulace a agregace zájmů a že funkce mobilizační a socializační téměř ztratila na významu. Naopak k silnému posílení došlo u funkce rekrutování elit.

1.1.4. Právní zakotvení politických stran a hnutí

Ještě na přelomu 19. a 20. století nebyly politické strany zakotveny v právním řádu. Právní regulaci se bránily samotné strany, neboť v ní viděly omezení své svobody a autonomie. Vládlo přesvědčení, že právní regulace by byla antidemokratická. Až ve 20. století, kdy se na politické scéně objevily totalitní komunistické, fašistické a nacistické strany, došlo k prvním právním regulacím politických stran. Tento krok již nebyl brán jako antidemokratický. Jeho posláním bylo naopak demokracii bránit. K hlubšímu zakotvení politických stran došlo až po druhé světové válce, kdy státy začaly právně definovat otázky vzniku, působení a rozpouštění politických stran. Legislativní zakotvení existence a působnosti politických stran dnes spočívá zejména ve speciálních souborech zákonů týkajících se výlučně politických stran.

V právním řádu České republiky jsou politické strany upravovány Ústavou²⁸, Listinou Základních Práv a Svobod²⁹, zákonem o sdružování v politických stranách a v politických hnutích³⁰ a dále pak mezinárodními

²⁶ Tohoto rozdělení se přidržel i Andrew Heywood, ale přiřčenil k němu ještě funkci reprezentace (schopnost stran reagovat na názory voličů a reprezentovat je) a funkci organizování vlády. Heywood, A. *Politologie*. 3. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008.

²⁷ Fiala, P.; Strmiska, M.: *Teorie politických stran*. Brno: Barrister & Principal, 1998, s. 69.

²⁸ Čl. 5 Ústavy ČR: „Politický systém je založen na svobodném a dobrovolném vzniku a volné soutěži politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítajících násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů.“

²⁹ Čl. 20 odst. 2 Listiny Základních Práv a Svobod mluví o právu zakládat politické strany a hnutí a sdružovat se v nich; Čl. 22 chrání svobodnou demokratickou soutěž politických stran.

³⁰ Zákon 424/1991 Sb.

smlouvami o lidských právech. Zatímco Ústava hovoří o tom, že svobodná existence politických stran a jejich soutěžení jsou základem demokratického systému³¹, Listina Základních Práv a Svobod³² zajišťuje právo občanů na sdružování se v politických stranách. Avšak většinu zákonných předpisů, týkajících se politických stran a také politických hnutí, obsahuje Zákon 424/1991 Sb. o sdružování v politických stranách a v politických hnutích. Tento zákon upravuje vznik politických stran a politických hnutí, jejich práva a povinnosti, pravidla financování a udělování státních příspěvků, dále jejich zánik, rozpuštění nebo pozastavení činnosti.

Podle tohoto zákona mají občané ČR právo sdružovat se v politických stranách a politických hnutích, které jim slouží k účasti na politickém životě a k vytváření zákonodárných sborů a orgánů vyšších územních samosprávných celků a orgánů místní samosprávy.³³ Členem politické strany a hnutí se může stát pouze fyzická osoba starší 18 let, přičemž každý občan může být členem pouze jedné politické strany nebo hnutí. Žádný občan nesmí být k členství ve stranách a hnutích nucen a každý člen může kdykoliv ze strany nebo hnutí svobodně vystoupit. Zároveň zákon deklaruje, že nikdo nesmí být ve svých právech omezován proto, že je členem strany nebo hnutí, že je podporuje, anebo že stojí mimo ně.³⁴ Samotné strany a hnutí jdou dle zákona právními osobami.³⁵

Vznikat a působit nemohou ty politické strany nebo hnutí, které porušují Ústavu a zákony, a dále ty strany, jejichž cílem je odstranění demokratického režimu státu a uchopení moci nedemokratickými prostředky, jakými jsou například revoluce nebo puč.³⁶ Působit nemohou také ty strany a hnutí, které neuznávají právo jiných stran a hnutí účastnit se svobodné volební soutěže a tím i jejich možnost participovat na řízení státu. Politické strany a hnutí nesmějí směřovat k potlačení rovnoprávnosti občanů a jejich program nebo činnost nesmí ohrožovat práva a svobody občanů, mravnost a veřejný pořádek.³⁷ „Strany a hnutí nesmějí být ozbrojeny a nesmějí zřizovat ozbrojené složky.“³⁸ Zákon zajišťuje také oddělení stran a hnutí od státu a zakazuje jim státní orgány nahrazovat nebo vykonávat jejich

³¹ Čl. 5, Ústavy ČR

³² Čl. 20 a 22, Listiny základních práv a svobod.

³³ § 1, zákona 424/1991 Sb.

³⁴ § 2, odst. 2), 3) a § 3, odst. 2), 3), zákona 424/1991 Sb.

³⁵ § 3, odst. 1), zákona 424/1991 Sb.

³⁶ Jedná se antisystémové strany, viz. kap. Typologie politických stran, s. 4-5.

³⁷ § 4, a), c), d), zákona 424/1991 Sb.

³⁸ § 5, odst. 2), zákona 424/1991 Sb.

funkce.³⁹ Tato ustanovení zákona mají za úkol chránit demokracii. V případě jejich porušení může Nejvyšší správní soud rozhodnout o zrušení strany nebo hnutí.

Politické strany a hnutí oficiálně vznikají registrací na Ministerstvu vnitra a zápisem do rejstříku stran a hnutí. Návrh na registraci ministerstvu předkládá minimálně tříčlenný přípravný výbor strany. S návrhem musí přípravný výbor předložit rovněž petici s podpisy alespoň jednoho tisíce občanů a stanovy (organizační řád), které musejí obsahovat název a zkratku strany⁴⁰, její sídlo (musí být na území ČR⁴¹), její základní programové cíle, práva a povinnosti členů, organizační strukturu a způsob ustavování orgánů. Zákon ukládá politickým stranám a hnutím povinnost mít demokratické stanovy a demokraticky ustanovené orgány.⁴² Dále musejí stanovy obsahovat, zda a v jaké míře mohou orgány strany činit právní úkony jménem strany, a zásady hospodaření strany, včetně stanovení členských příspěvků a způsobu naložení s majetkovým zůstatkem v případě zrušení strany. V případě, že jsou stanovy v rozporu se zákonem nebo nemají všechny výše uvedené náležitosti, Ministerstvo vnitra registraci zamítne. Proti zamítnutí registrace se může přípravný výbor odvolat k Nejvyššímu soudu ČR.⁴³ Od svého vzniku jsou všechny strany a hnutí vedeny na Ministerstvu vnitra v tzv. rejstříku stran a hnutí. Jeho součástí je sbírka listin obsahující stanovy, usnesení o změně stanov, usnesení o ustavení orgánů či o zrušení strany.⁴⁴ Tento seznam je veřejný a každý má právo do něj nahlížet, pořizovat si kopie a výpisy.

Právní terminologie odlišuje zánik strany nebo hnutí od jejich zrušení, které zániku předchází. Zánik strany je uskutečněn Ministerstvem vnitra tím, že provede výmaz ze seznamu hnutí a stran. Aby byla strana z tohoto seznamu vymazána, musí nejprve dojít k jejímu zrušení z důvodu vlastního rozhodnutí strany⁴⁵ nebo z rozhodnutí soudu o jejich rozpuštění. Rozpuštění strany soudním rozhodnutím je umožněno v případě, že její činnost je v rozporu se zákonem, zejména v rozporu s § 4 a 5 zákona 424/1991 Sb., jejichž ustanovení mají chránit demokratický režim

³⁹ § 5, odst. 1), zákona 424/1991 Sb.

⁴⁰ Dle § 6, odst. 3), zákona 424/1991 Sb. nesmí být název ani zkratka strany nebo hnutí zaměnitelné s názvem nebo zkratkou již existující strany nebo hnutí.

⁴¹ § 6, odst. 4), zákona 424/1991 Sb.

⁴² § 4, písm. b), zákona 424/1991 Sb.

⁴³ Ke vzniku stran a hnutí se váží § 6-8, zákona 424/1991 Sb.

⁴⁴ Další náležitosti, které musí rejstřík stran a hnutí obsahovat jsou uvedeny v § 9, odst. 2, písm. a), b), c), a odst. 3, písm. a), b), c), d), e), f), zákona 424/1991 Sb.

⁴⁵ Zde se jedná o dobrovolné rozpuštění, sloučení s jinou stranou anebo přeměnu na občanské hnutí. O zrušení strany z těchto důvodů rozhoduje nejvyšší orgán strany.

státu před antisystémovými politickými stranami. Činnost strany může být z rozhodnutí soudu také pouze pozastavena, a to na dobu maximálně jednoho roku. Pokud strana nebo hnutí odstraní důvody, které soud k pozastavení činnosti vedly, správní soud na základě žaloby strany znovu obnoví její činnost. Pokud však tyto důvody odstraněny nebyly, může soud rozhodnout o rozpuštění strany. Návrh na rozpuštění nebo pozastavení činnosti strany nebo hnutí podává vláda ČR, ve výjimečných případech prezident republiky.⁴⁶ O návrhu rozhoduje Nejvyšší správní soud.⁴⁷

Politické strany a hnutí jsou financovány státem i soukromým sektorem. Ze státního rozpočtu mohou čerpat příspěvek na úhradu volebních nákladů a příspěvek na činnost strany, který zahrnuje stálý příspěvek a příspěvek na mandát. Nárok na stálý příspěvek má strana, která získala ve volbách do Poslanecké sněmovny minimálně 3% hlasů.⁴⁸ Příspěvek na mandát obdrží ty strany, za které byl zvolen alespoň jeden poslanec, senátor, člen zastupitelstva hlavního města Prahy nebo člen zastupitelstva kraje.⁴⁹ Příspěvek na mandát a stálý příspěvek vyplácí Ministerstvo financí na žádost strany nebo hnutí po celé volební období ve dvou pololetních splátkách. Dalšími příjmy politických stran a hnutí mohou být členské příspěvky, dary a dědictví, příjmy z pronájmu a prodeje movitého i nemovitého majetku, úroky z vkladů, půjčky a úvěry, příjmy z pořádání tombol, kulturních, společenských, sportovních, rekreačních, vzdělávacích a politických akcí. Strany a hnutí nesmějí vlastním jménem podnikat, ale mohou se účastnit jako společník nebo člen na podnikání jiných právnických osob. Strany a hnutí nesmějí vlastnit majetek mimo území ČR. Jejich účetnictví je vedeno podle zvláštního zákona. Za své závazky odpovídá strana nebo hnutí celým svým majetkem. Všechny strany a hnutí musejí každý rok do 1. dubna předložit Poslanecké sněmovně svou výroční finanční zprávu o hospodaření strany, jejíž součástí je mimo jiné přehled o celkových příjmech a výdajích, přehled o darech a o členských příspěvcích. Jestliže dary nebo členské příspěvky přesáhnou za rok částku 50 000Kč, jsou ve výroční finanční zprávě

⁴⁶ Viz § 15, odst. 1), zákona 424/1991 Sb. „Návrh podá vláda; pokud tak neučiní do 30 dnů od doručení podnětu, může návrh podat prezident republiky.“

⁴⁷ O zániku, zrušení a pozastavení činnosti pojednávají § 12 – 15, zákona 424/1991 Sb.

⁴⁸ Stálý příspěvek činí 6 000 000Kč při volebním výsledku 3% + 200 000Kč navíc za každých započatých 0,1%. Nad 5% hlasů se příspěvek dále nezvyšuje, tedy jeho maximální výše je 10 000 000Kč. §20, odst. 6), zákona 424/1991 Sb.

⁴⁹ Za poslance a senátora je výše příspěvku 900 000Kč a za člena zastupitelstva kraje nebo hlavního města Prahy 250 000Kč ročně. §20, odst. 7), zákona 424/1991 Sb.

uvedeny osobní údaje dárce. Výroční finanční zpráva je veřejná. V Kanceláři Poslanecké sněmovny do ní lze nahlédnout a pořizovat z ní výpis nebo kopii.⁵⁰

1.2. Pravice, levice a jejich extrémní varianty v politickém spektru

Pravice a levice představují protikladné pojmy politického spektra, které se v politologii používají k rozlišení dvou proti sobě stojících politických ideologií. Jejich rozdíl spočívá zejména v ekonomické, respektive socioekonomické dimenzi, kde obě strany reprezentují různý přístup k tvorbě bohatství a jeho přerozdělování. Levice prosazuje silný stát, který aktivně zasahuje do ekonomiky a přerozděluje bohatství tak, aby snižovala materiální nerovnosti. Pravice právě naopak odmítá státní zásahy do ekonomiky a přílišné přerozdělování bohatství. V hodnotové a ideologické rovině se pak hovoří o prioritách svobody či rovnosti. Podle některých politologů pravice upřednostňuje svobodu na úkor rovnosti a levice právě naopak.⁵¹ V současné době je rozdělení politického spektra na pravici a levice stále častěji kritizováno jako nepřesné, zavádějící a anachronické. Přesto většina politologů i nadále považuje pravici a levice za přirozenou osu politického systému.

Politické spektrum bývá znázorňováno různými způsoby. Prvním a nejjednodušším z těchto způsobů je lineární zobrazení (viz obr. 1). Spočívá v prosté úsečce, na jejíž levé části najdeme levicové a na pravé části pravicové ideologie. Extrémní levice a pravice pak zauímají protilehlé konce této úsečky, což je zároveň největší příčinou kritiky tohoto zobrazování. Lineární zobrazení bývá kritizováno jako málo vystihující politické extrémy, které k sobě mají paradoxně v některých programových bodech velmi blízko. Tento rozpor řeší další varianta zobrazení – podkovovité (nebo též kruhové) schéma (viz obr. 2). Toto zobrazení bývá považováno za přesnější a více vystihující politickou realitu extrémních variant pravice a levice. Za nejpresnější je mnoha politiky označováno dvoudimenzionální zobrazení politického spektra (viz obr. 3). Kromě výše uvedených vyobrazení pravo-levé osy uvádím ještě trojúhelníkové schéma (viz obr. 4), kterému dává přednost Jan Charvát ve své knize o současném politickém

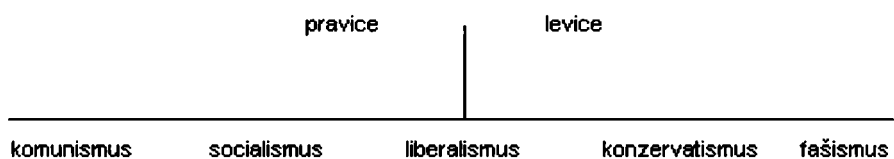
⁵⁰ O financování a hospodaření stran a hnutí pojednávají §17-20, zákona 424/1991 Sb.

⁵¹ Více k rozdílu mezi pravicí a levicí viz kapitola Kritéria pro rozlišení pravice a levice, s. 18

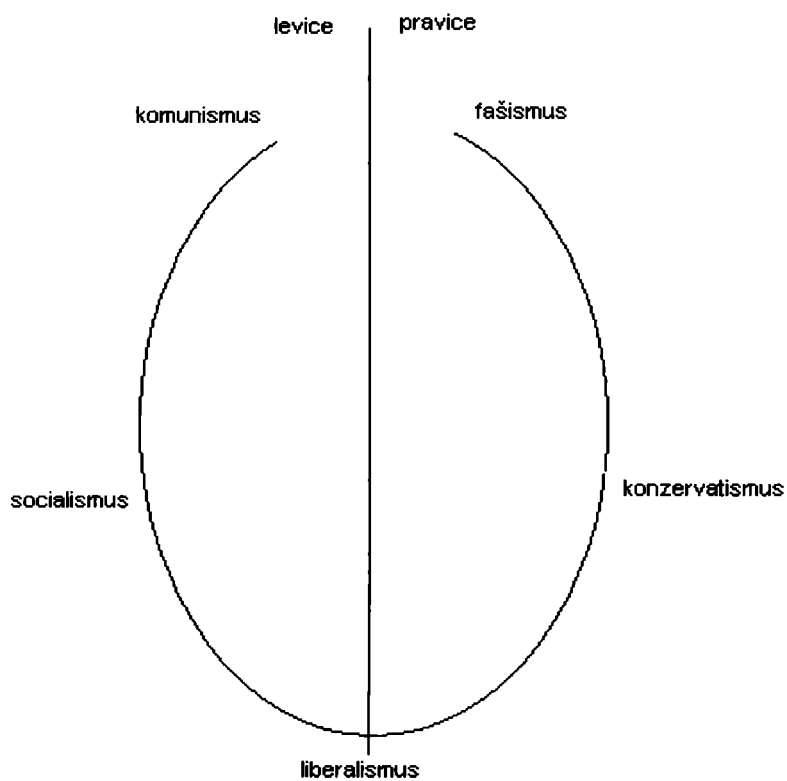
extremismu⁵², neboť je toho názoru, že pravolevá osa není schopna reflektovat postavení stran extrémního typu (a to jak levicových, tak pravicových). Ve vrcholech trojúhelníku se nacházejí tři hlavní politické ideologie – socialismus jako levicová ideologie, liberalismus představující střed až pravici a konzervatismus představující pravici. Za každou z těchto ideologií najdeme jejich extrémní varianty – nad socialismem komunismus, který představuje extrémní levici, nad liberalismem anarchismus, jež je rovněž označován za levicový extremismus (ač vychází ze spíše pravicové ideologie) a nad konzervatismem fašismus jako zástupce extrémní pravice. Do trojúhelníkového schématu přidávám ještě orientační linii rozdělení na pravici a levici.

⁵² Charvát, J.: *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1.vyd. Praha: Portál, 2007, s. 16-17

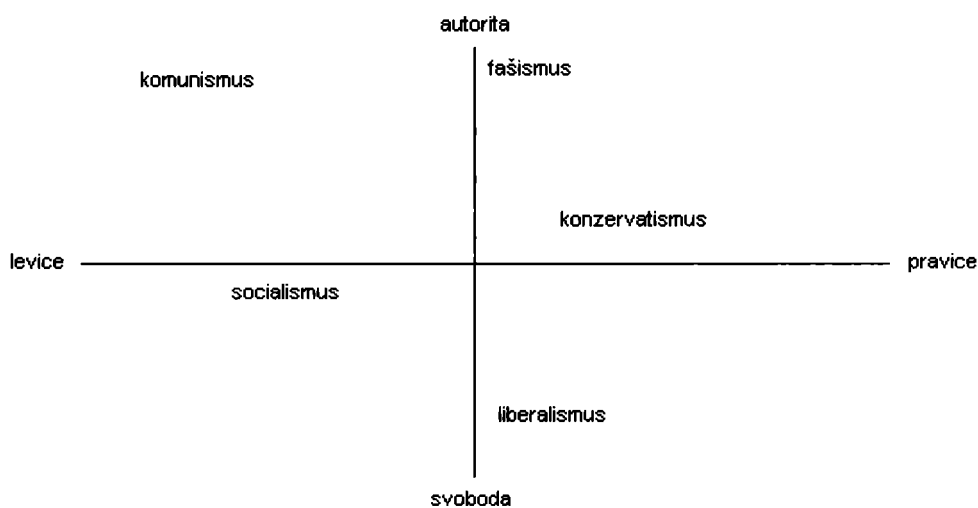
Obr. č. 1) Lineární zobrazení politického spektra

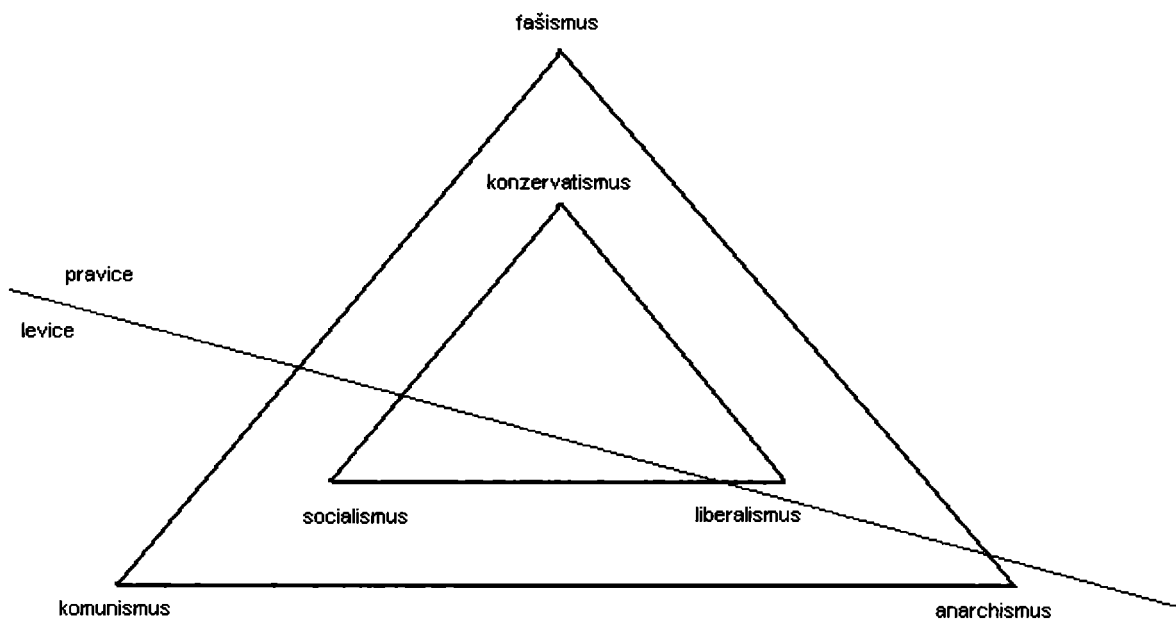
Obr. č. 2) Podkovovité zobrazení politického spektra

Obr. č. 3) Dvoudimenzionální politické spektrum

Obr. č. 4) Politické spektrum podle hlavních politických ideologií s orientačním náčrtem rozdělení pravice a levice

1.2.1. Pochybnosti o smyslu pojmů pravice a levice

Pojmy pravice a levice, které se zrodily jako náhodná prostorová metafora za Velké francouzské revoluce⁵³, provázejí politický život od 18. století a dodnes jsou běžnou součástí politické mluvy. Přesto dnes mnoho významných politologů pochybuje o smysluplnosti této klasifikace pro dnešní politickou vědu. Mezi prvními kritizoval rozdělení politického spektra již J. P. Sartre. O pravici a levice tvrdil, že to jsou pouhé prázdné nádoby, jen pojmy bez obsahu. Dnešní kritika těchto pojmů se opírá o několik základních argumentů, které ve své knize uvádí Norberto Bobbio⁵⁴, jeden z předních obhájců bipolárního rozdělení politického spektra, a zároveň se je snaží vyvrátit.

Pojmy pravice a levice bývají na prvním místě kritizovány za svou nedostatečnou výstižnost. Za dobu své existence se natolik změnili (viz níže), že se staly anachronickými a zavádějícími. Kritici je dokonce označují za nesmysly politického žargonu a tvrdí, že na poli současné pluralitní demokracie, kde je politická scéna stále složitější, ostré dělení na dva protiklady málo vystihuje skutečnou politickou realitu a je neúplné. V době Velké francouzské revoluce, kdy pojmy pravice a levice vznikly, proti sobě stáli dvě hlavní politické skupiny – monarchisté a republikáni. Později byla tato dyáda nahrazena dyádou konzervativci a liberálové. Jedna ze stran tak vždy mohla představovat pravici a druhá levice. Když však vznikly další politické ideologie a s nimi se zrodily i nové názorové skupiny, které se v některých idejích překrývaly, stalo se rozdělení na pravici a levice mnohem složitější. Podle kritiků v současném politickém pluralismu, který vychází z ideologické rozmanitosti, nelze mluvit o jednoduché dyádě. Pravo-levé politické spektrum však pluralitu úplně nevylučuje. Určením středového prostoru vzniká triáda pravice-levice-střed. Současné demokratické systémy se pohybují spíše ve středovém prostoru, v jehož rámci pak můžeme ještě rozlišit pravý a levý střed. Z triády tak vzniká pentiáda. Na samých okrajích levice a pravice se nachází ještě extrémní levice a extrémní pravice. Přesto je otázkou jestli je toto rozčlenění politického spektra schopno dostatečně postihnout rozmanitost složité politické reality.

⁵³ Viz níže v kap. Vznik a vývoj pravice a levice, s. 17

⁵⁴ Bobbio, N.: *Pravice a levice. Důvod a smysl rozdělení politické scény*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003

Pravice a levice bývají také kritizovány jako anachronické pojmy, neboť v návaznosti na nové politické problémy a na vzrůstající význam postmaterialistických hodnot vznikají politicko-ideologické směry, které nezapadají do tradičního schématu pravice-levice (např. ekologické politické strany „zelených“). Objevili se dokonce názory, že pravice a levice již neexistují, protože neexistují rozdíly a konflikty, které je oddělovaly, a zbyla jen prázdná slova, která živí umělé rozepře, zatímco ve skutečnosti již tyto protiklady zmizely.

Dělení na pravici a leviči bývá kritizováno také proto, že zjednodušuje a tím i zkresluje pohled na politické spektrum. Proti tomuto argumentu je však nutné namítnout, že jakákoliv klasifikace není schopna komplexního postihnutí daného subjektu a nutně tedy znamená jeho zjednodušení. Navíc právě pro toto zjednodušení se pojmy pravice a levice v politické vědě nadále drží.

1.2.2. Vnik a vývoj pravice a levice

Bipolární rozdělení politického spektra na pravici a leviči má svůj základ v poměrně dávné historii. Pochází z let Velké francouzské revoluce. Již na začátku revoluce při prvním zasedání generálních stavů v roce 1789 seděli rojalisté věrní monarchii napravo od předsedajícího a nalevo usedli radikálové a zastánci republiky. V té době pravice, kterou tradičně zastupovala církev a šlechta, představovala síly starého režimu hájícího monarchistické státní zřízení a levice reprezentovaná tzv. třetím stavem⁵⁵ byla stoupcem republiky. Levice usilovala o likvidaci privilegií šlechty a církve a tím jejich zrovnoprávnění se třetím stavem. V tehdejší pravici se tak vytvořil základ pro ideologii konzervatismu, zatímco v leviči základ pro liberalismus, který usiloval zejména o uzákonění občanských práv a svobod, omezení státní moci a uvolnění ekonomických pravidel.

Rozdělení politického spektra na pravici a leviči zůstalo v politice dodnes, avšak vzhledem k hlubokým společenským a politickým proměnám v 19. a 20. století prošlo řadou významných proměn. Přechodem od feudální k občanské společnosti se musely změnit i priority konzervativců. Slábla jejich podpora monarchii a výsadám privilegovaných vrstev. Důraz začali klást na tradiční hodnoty jako rodinu a církev. Liberální strany se stále více zaměřovaly na ekonomickou stránku, kde prosazovaly omezování státních regulací ekonomiky, podporovaly

⁵⁵ Francouzská společnost byla rozdělena přesně podle středověkého učení o trojím lidu do třech stavů – šlechta, duchovenstvo a třetí stav, který představoval řemeslníky, zemědělce a všechn lid.

volný trh a rozvoj kapitalismu a svobodných kapitalistických vztahů. Základní myšlenku liberalismu (rovnost) přejal nově vzniklý ideologický směr, který se zrodil v 19. století – socialismus.

Socialismus vznikl v souvislosti s dělnickými politickými organizacemi, které se stavěly jak proti kapitalismu tak proti tradicionalismu a církvi. Jinými slovy byly opozicí vůči konzervatismu a liberalismu zároveň. Nová ideologie socialismu byla natolik silná a natolik antagonistická k dosud znepráteným ideologiím konzervatismu a liberalismu, že to vedlo k jejich vzájemnému sblížení. Socialismus zaujal místo na levici politického spektra a odsunul tak liberalismus, kterému toto místo náleželo dosud, směrem k politické pravici a politickému středu. Toto místo zaujímá liberalismus dodnes.⁵⁶

Z těchto tří základních ideologií (liberalismu, konzervatismu a socialismu) vznikly i jejich „extrémní“ varianty. Z krajního socialismu, který odmítl kapitalismus a stát, se zrodil komunismus, z krajního konzervatismu, který odmítl moderní sekularizovanou občanskou společnost, vznikl fašismus a z krajního liberalismu, který odmítl jakoukoliv autoritu, vznikl anarchismus (viz obr. č. 4).

1.2.3. Kritéria pro rozlišení pravice a levice

Jak vyplývá z předchozích odstavců, pozice středu v politickém spektru pravice a levice není konstantní, ale mění se v průběhu dějin v závislosti na vývoji společnosti a politického myšlení. Jako příklad uvádím již zmiňovanou ideologii liberalismu, která prošla dlouhou cestu z politické levice, na které vznikla, přes střed až na politickou pravici. Politické spektrum není konstantní ani v rámci současnosti. Např. v USA⁵⁷ je celé spektrum více vpravo než je tomu třeba v případě Německa. To, že se pojetí pravice a levice mění, je do značné míry způsobeno tím, že se mění i otázky a kritéria, podle kterých politickým stranám a hnutím v politickém spektru určujeme místo.

⁵⁶ V Itálii a Francii jsou liberální strany a ideologie považovány za pravicové, zatímco v Anglii a Německu za strany a ideologie středu.

⁵⁷ Pojmy pravice a levice se používají zejména v Evropě, která je vytvořila. Ve Spojených státech jsou vzhledem k minimálním ideologickým rozdílům mezi dvěma největšími politickými stranami, které se střídají u moci, málo používané jak v odborné politologické literatuře, tak ve veřejné debatě. Nahrazuje je dyáda liberalismus a konzervatismus.

Nejčastěji užívané kritérium pro odlišení pravice a levice je způsob, jakým tyto dvě koncepce přistupují k myšlence rovnosti. Nerovnost provází lidstvo od jeho počátků, proto se touto otázkou v minulosti zabývalo velké množství filosofů. Někteří z nich postavili své teorie na rozdělení nerovnosti na přirozenou (danou člověku od přírody) a sociální (získanou ve společnosti).⁵⁸ Norberto Bobbio, ze kterého vycházím,⁵⁹ je přesvědčen o tom, že přirozená nerovnost existuje a není možné ji zcela odstranit, ale že omezování jakékoliv formy nerovnosti nejlépe charakterizuje doktríny a hnutí označované jako levicové. Levice je toho názoru, že rozdíly mezi lidmi jsou spíše sociální povahy a jako takové je lze odstranit, zatímco pravice je přesvědčena, že rozdíly jsou přirozené povahy a odstranit je nelze. Velmi důležitou roli zde hraje fakt, že existují různé druhy rovnosti – materiální rovnost, sociální rovnost, rovnost před zákonem, rasová a etnická rovnost, rovnost podmínek, rovnost příležitostí...atp. Levice usiluje o větší míru rovnosti, ale nechce nerovnost zrušit. Naopak pravice se nezastává nerovnosti stoprocentně a s různými formami rovnosti se setkáváme i na poli pravice. Dá se sice říci, že levice je více rovnostářská a pravice zase více nerovnostářská, ale žádná ideologie není absolutně rovnostářská nebo absolutně nerovnostářská. Například rovnost před zákonem ctí a prosazuje stejnou měrou pravice jako levice.

Politik Roman Joch⁶⁰ charakterizuje konflikt pravice a levice jako konflikt svobody a rovnosti, přičemž pravice dle něj hájí svobodu a levice rovnost. Zavedení rovnosti má podle něj za následek omezení svobod. Tak tomu bylo v případě realizování myšlenek komunismu, kde snaha o absolutní rovnost zcela vytlačila svobodu. Norberto Bobbio ale namítá, že zavedení rovnosti ne vždy znamená omezení něčí svobody, a jako příklad uvádí, že zavedení hlasovacího práva pro ženy nijak neomezilo volební právo mužů.⁶¹ Svoboda a rovnost jsou v ideálním případě slučitelné. A ideál svobody najdeme na obou stranách politického spektra. Navíc svoboda nemůže být protipólem rovnosti jako je pravice protipólem levice,

⁵⁸ Rousseau tvrdil, že lidé se rodí sobě rovni a že existuje přirozená rovnost, ale společnost, která je vnímána negativně, vytváří mezi lidmi nerovnost. Nietzsche tvrdil přesný opak. Podle něj si lidé nejsou od přírody rovni, ale společnost vedena soucitem a morálkou, jež jsou Nietzschem považovány za škodlivé, vytváří ve společnosti ze sobě nerovných rovné. Bobbio, N.: *Pravice a levice. Důvod a smysl rozdělení politické scény*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, s. 91-92

⁵⁹ Bobbio, N.: *Pravice a levice. Důvod a smysl rozdělení politické scény*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003

⁶⁰ Joch, R.: *Levice a pravice: tři pojednání*. Praha: Občanský institut, 1996, s. 5

⁶¹ Bobbio, N.: *Pravice a levice. Důvod a smysl rozdělení politické scény*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, s. 100

protože tyto pojmy nejsou symetrické. Svoboda vyjadřuje status jednotlivce, zatímco rovnost vztah mezi dvěma a více subjekty. Svoboda je výsada patřící jednotlivci, ale rovnost je vždy výsadou společnosti. Dle Norberta Bobbia hlavní rozpor pravice a levice nespočívá v konfliktu rovnosti a svobody, ale v konfliktu rovnosti a nerovnosti, respektive rovnosti a diferenciaci.⁶² Levice dle něj upřednostňuje spíše to, co lidi spojuje, zatímco pravice to, co je odlišuje. „Rozdíl mezi pravíci a levíci netkví v rozdílu mezi pravicovou a levicovou rovností, ale v tom, jak pravice a levice chápou vztah mezi rovností a sociální diferenciací.“⁶³ Pro levici je rovnost pravidlem a odlišnost výjimkou, proto cítí povinnost každou nerovnost zdůvodnit. Pro pravici je naopak rovnost výjimkou. Není žádný rozpor mezi ideálem rovnosti a uznáním odlišnosti. Rozpor mezi pravíci a levíci tkví v kritériích, které ukazují, jací lidé jsou si rovni a jací nikoliv.

Základní rozdíl pravice a levice se v současné politické realitě odráží zejména v ekonomické oblasti, a to v pohledu na získávání a přerozdělování bohatství. Konflikt spočívá v tom, že levice narozdíl od pravice prosazuje rovnostářské principy i v oblasti ekonomické. Pravice zavrhuje materiální rovnost, jež by nebyla výsledkem zásluh, nýbrž výsledkem přerozdělování bohatství podle potřeb.⁶⁴ Mluvíme-li o přerozdělování, musíme vzít v úvahu nejen, co se přerozděluje (objekt) a jak se to přerozděluje, ale i jakých subjektů se přerozdělování týká. Srovnáním toho, co je přerozdělováno, dále kritérií přerozdělování a nakonec šíře subjektů, které se přerozdělování účastní, můžeme určit více či méně rovnostářské (tedy více či méně levicové nebo pravicové) ideologie.

Rozdíl ve vnímání ekonomické rovnosti u pravice a levice je dán odlišnými koncepcemi spravedlnosti. „Podle levice je spravedlnost vlastností stavu, zatímco podle pravice je spravedlnost vlastností činu a konání...“⁶⁵ Kritériem nespravedlnosti u levice je nerovnost. Pro pravici ale samotný stav nerovnosti o spravedlnosti nic nevyovídá. Spravedlivý stav je podle pravice výsledkem spravedlivého jednání a je-li nerovnost důsledkem spravedlivého jednání, nemůže

⁶² Bobbio bývá kritizován za jednostrannost rozdělení pravice a levice podle jediného hlediska - rovnosti a nerovnosti.

⁶³ Bobbio, N.: *Pravice a levice. Důvod a smysl rozdělení politické scény*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, s. 14.

⁶⁴ Kritérium zásluh a kritérium potřeb jsou dvě základní kritéria přerozdělování bohatství. Např. v rodině převažuje kritérium přerozdělování podle potřeb, zatímco ve škole, nebo v zaměstnání kritérium podle zásluh.

⁶⁵ Joch, R.: *Levice a pravice: tři pojednání*. Praha: Občanský institut, 1996, s. 4.

být považována za nespravedlivou. Pro pravici pak materiální rovnost není ani žádoucí ani nežádoucí, je irelevantní. Důležité je jen, jestli se k ní dospělo spravedlivým jednáním a spravedlivým přerozdělováním podle zásluh. Pravice požaduje stejná pravidla pro všechny, což má v důsledku náhody, štěstí a nerovných schopností lidí za následek nerovný materiální stav společnosti. Pravice vnímá snahu levice o zmírňování materiální nerovnosti jako potlačení svobody a přerozdělování bohatství podle potřeb považuje za nespravedlivé.

Zatím jsme mluvili o obecných ideologických principech pravice a levice. Nyní je třeba nastínit, jak se tyto principy odrážejí v konkrétních programech pravicových a levicových politických stran a jaká stanoviska tyto strany zastávají ke konkrétním politickým otázkám. Podle levice je jedním z úkolů státu starat se o materiální blahobyt občanů. Toho má být dosaženo prostřednictvím silného státu, jeho aktivní účastí na ekonomice a výrazného přerozdělování bohatství ve prospěch chudších vrstev, jehož účelem má být dosažení větší materiální rovnosti a větší sociální spravedlnosti. Pravice naopak nechce násilným přerozdělováním dosáhnout větší materiální rovnosti občanů. Rovněž zásahy státu do ekonomiky jsou podle pravice nežádoucí, neboť trh si má své problémy vyřešit sám. Pravice požaduje slabý stát a co největší svobodu pro kapitalistický trh.

Levice přistupuje citlivěji k sociální problematice a podporuje sociální stát. Upřednostňuje společné a veřejné oproti soukromému a individuálnímu. Vystupuje proti nacionalismu, neboť je svou povahou spíše internacionální. Má sympatie k novým sociálním hnutím, jež vznikala v druhé polovině 20. století, a jejich pacifistickým, feministickým a ekologickým požadavkům. V návaznosti na ně podporuje rovnost žen a ochranu životního prostředí. Pravice je pro deregulaci, nižší daně a co největší ekonomickou svobodu občanů. Ve sféře kulturně-morální obhajuje pravice tradiční morálku a hodnoty a zastává se tradičních struktur např. církve, zatímco levice má tendence se provázat s novými směry a postoji. Evropskou unii tradičně podporuje spíše levice než pravice, což v podstatě vyplývá z levicového internacionalismu a pravicového nacionalismu. V současné době je jedním z problémů rozsáhlá migrace lidí z chudších zemí do zemí bohatších. Bobbio se domnívá, že tento fenomén v dnešní době zintenzivňuje a aktualizuje konflikt pravice a levice (rovnosti a nerovnosti). Postoj k imigrantům a uprchlíkům, který je buď začleňuje nebo vylučuje je také jedním z faktorů, který ukazuje buď na pravicovou politickou orientaci nebo na orientaci levicovou.

1.2.4. Extrémní varianty pravice a levice

Za extrémistické označujeme ty politické strany nebo politická hnutí, která leží na okrajích politického spektra, extrémně levicová na levém a extrémně pravicová na pravém okraji (viz schémata politického spektra obr. č. 1.-3.) Tyto strany participují na demokratickém zřízení, ale zároveň se snaží o jeho destrukci. Obě křídla extremismu (pravicové i levicové) tak mají jedno společné – opozici vůči umírněné pravici a levici. Norberto Bobbio poukazuje na novou dyádu, která nemá nic společného s dyádou pravice-levice. Jedná se o dyádu extremisté-umírnění. Pravicový i levicový extrémista spolu sdílí odpor k demokracii a právě v tomto bodě se oba extrémy vzájemně dotýkají. Z pohledu umírněných proto oba extremismy nejsou protikladné, ale mají mnoho společných rysů. Oba neuznávají smírnou cestu kompromisu při prosazování vlastních ideálů, čímž se oba nutně dostávají k násilí, které je „porodní bábou dějin“ pro Marxe a revoluční levici a „jedinou hygienou světa“ pro Marinettiho extrémní pravici.⁶⁶

Již zde byla zmiňována teorie Romana Jocha o tom, že dyáda pravice a levice spočívá v konfliktu rovnosti a svobody. Bobbio tuto tezi odmítá a poukazuje na to, že ideál svobody najdeme na obou stranách politického spektra, v umírněné pravici i levici, zatímco nesvobodu najdeme u extrémní pravice i levice, která chce změny ve společnosti dosáhnout prostřednictvím autoritářských režimů. Dyádu levice a pravice podle něj charakterizuje konflikt rovnost-nerovnost, zatímco dyádu umírnění a extremisté konflikt svobody-nesvobody. Dostáváme se tak k dvoudimenzionálnímu zobrazení politického spektra (viz obr. 3), kde jednu dimenzi tvoří pravolevá osa a druhá dimenze je ukazatelem míry svobody od autoritářských režimů až po liberálně demokratické. Kritérium pro odlišení pravice a levice na straně jedné je způsob, jakým strany nebo hnutí hodnotí ideu rovnosti, zatímco kritérium pro odlišení umírněných a extremistů na straně druhé je způsob, jakým hodnotí myšlenku svobody. Tyto dvě kritéria se nepřekrývají, ale kříží (jak to ukazuje dvoudimenzionální spektrum). To umožňuje v rámci pravice a levice určit křídlo umírněné a extrémistické. Vznikají tak 4 různé části: extrémní levice, levý střed, pravý střed a extrémní pravice (viz Tabulka č. 1)

⁶⁶ Bobbio, N.: *Pravice a levice. Důvod a smysl rozdělení politické scény*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, s. 58

Tabulka č.1) Umírněné a extrémistické rozdělení pravice a levice

	rovnost – levice	nerovnost - pravice
svoboda	levý střed – socialismus	pravý střed – konzervatismus, liberalismus
nesvoboda	extrémní levice – komunismus, anarchismus	extrémní pravice – fašismus, nacismus

Antidemokracie je sice nejvýraznějším, ale rozhodně není jediným společným bodem obou extrémních variant pravice a levice. Za předchůdce fašismu je považován radikální konzervativní proud, který pozorujeme na konci 19. století ve Francii. Vznikl jako reakce na revoluční hrozbu komunardů a na buržoazní demokracii. Tento proud předcházel a ovlivnil zrod italského fašismu. V jeho ideologii najdeme překvapivé spojení socialismu a nacionalismu. Překvapivé říkám proto, že se jedná o spojení typicky levicové ideologie s typicky pravicovou. Fašismus ukázal, že tyto ideologie se navzájem nevylučují, ale mohou působit ve vzájemné symbióze. V tomto spojení můžeme najít i důvod proč někteří stoupenci jednoho extrému přešli za svého života k extrému druhému. Avšak bez ohledu na společné rysy, fašismus je reakcí na ideologii komunismu a je vůči ní v nesmiřitelné opozici. „Fašismus a komunismus představují v dějinách 20. století velkou antitezi mezi pravicí a levicí, a to navzdory všem společným rysům...“⁶⁷

Pojmy pravicový a levicový extremismus označují aktivity směřující proti stávajícímu politickému systému s cílem nastolit jiný politický systém.⁶⁸ Jsou používány převážně s negativní konotací, tedy ne s deskriptivním významem, ale normativně jako záporné hodnocení. Tyto pojmy se v podstatě překrývají s pojmy ultrapravice a ultralevice.⁶⁹ V tomto smyslu se můžeme setkat i s označením antisystémové politické organizace. V podobném významu bývají používány i termíny krajní pravice a krajní levice, které však častěji označují politické strany než hnutí nebo jiné organizace. Poněkud odlišný význam se skrývá za pojmy

⁶⁷ Bobbio, N.: *Pravice a levice. Důvod a smysl rozdělení politické scény*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, s. 59

⁶⁸ Charvát, J.: *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1.vyd. Praha: Portál, 2007, s. 19

⁶⁹ Jan Charvát označuje tyto pojmy za ještě vágnější. Charvát, J.: *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1.vyd. Praha: Portál, 2007, s. 17

radikální pravice a radikální levice.⁷⁰ Pro Petra Fialu je radikalismus „označením politických postojů, jež nevedou k odstranění demokratického politického systému a pohybují se v rámci jeho ústavního vymezení, byť třeba na jeho okraji, zatímco většina definicí politického extremismu ukazuje, že se jedná o postoj, který odmítá demokratický právní stát a usiluje o jeho odstranění či modifikaci.“⁷¹ Fiala zároveň zdůrazňuje, že hranice mezi pozicí radikální a extrémistickou je nezřetelná a že není možné přesně určit, kde končí radikalismus a začíná extremismus.

Termín pravicový extremismus se používá pro označení skupin s širokým ideologickým rozptylem od ultrakonzervativního nacionalismu až k neofašismu a neonacismu, přičemž míra propracovanosti ideologie se u různých skupin může výrazně lišit. Také organizační forma těchto skupin je různá – od politických stran a politických hnutí, přes občanská sdružení a média až k neformálním militantním sdružením a teroristickým organizacím. Přes tuto různorodost jsou subjekty ultrapravicové scény obvykle úzce propojeny.

Termín levicový extremismus představuje také širokou škálu ideologií od komunismu, přes trockismus až po anarchismus. Také zde existuje různá organizační forma sahající od politických stran až po militantní organizace stejně tak jako různá míra propracovanosti ideologie. U extrémní levice však kvůli hluboké rozpornosti jednotlivých ideologií nedošlo k úzké propojenosti různorodých subjektů, jak se s tím setkáváme u extrémní pravice. Komunistické strany odmítají trockistické i anarchistické skupiny, neboť je považují za příliš radikální. Trockistické skupiny jsou kritické ke komunistickým stranám, přičemž v některých případech je dokonce plně odmítají. Zatímco anarchistické skupiny odmítají a napadají jak komunistické strany tak trockisty. V postkomunistických zemích je vzhledem k osobní zkušenosti s komunistickým režimem oddělení anarchistů a trockistů od komunistů mnohem zřetelnější než v západní Evropě. U levicového extremismu je také mnohem těžší určit jeho hranice, než je tomu u extremismu pravicového. Jedním z důsledků tohoto faktu je i to, že komunistické strany jsou v mnoha zemích významnou součástí stranického systému, stávají se parlamentními stranami a v některých zemích se dokonce podílí na vládě.

⁷⁰ Ve sdělovacích prostředcích se však obvykle setkáváme s ignorováním významových nuancí a se zaměňováním pojmů extremismus a radikalismus.

⁷¹ Fiala, P.: *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 1998, s. 11

1.3. Ideologie a ideje spjaté s extrémní pravíci

Současná ultrapravicová scéna vychází z celé řady různých ideologií⁷² a myšlenkových proudů. Jednotlivé skupiny označované jako extrémně nebo radikálně pravicové se mohou pohybovat od ultrakonzervativního nacionalismu přes neofašismus až k neonacismu. Tyto ideologie (a tedy i ultrapravicová scéna) jsou spjaty s myšlenkovými směry a s pojmy jako antisemitismus, rasismus, šovinismus, xenofobie. Ideologie je velice důležitou součástí všech ultrapravicových skupin, přesto je míra propracovanosti ideologií u jednotlivých subjektů různá.

1.3.1. Nacionalismus

Nacionalismus tvoří ideový základ většiny směrů krajní pravice, ačkoliv sám o sobě nemusí být ani extremistický ani radikální! V minulosti se nacionalismus spojoval s různými ideologiemi a světonázory a měl různé podoby – byl demokratický i autoritářský, pravicový i levicový, konzervativní i liberální. Andrew Heywood ve své knize o politických ideologiích tvrdí, že by se na nacionalismus mělo pohlížet spíše jako na doktrínu nebo názor než jako na ucelenou ideologii. Základ nacionalismu totiž spočívá v názoru, „že národ nebo všechny národy si musejí vládnout samy.“⁷³

Doktrínu nacionalismu přinesly hluboké společenské změny, které předcházely i provázely Velkou francouzskou revoluci koncem 18. století. Do té doby byly jednotlivé státní útvary chápány např. jako království nebo knížectví a spojovacím prvkem byla osoba panovníka. Obyvatelé se považovali především za poddané panovníka a byli mu zavázáni věností. Jean-Jacques Rousseau vyslovil myšlenku o suverenitě lidu, podle které by vláda a veškerá státní moc měla být založena na obecné vůli lidu. Tato myšlenka z poddaných krále učinila občany

⁷² Ideologie je pojem označující soustavu politických, právních, mravních, náboženských a filosofických názorů, idejí a postojů. Smyslem ideologie je především formovat politické myšlení, postoje a chování občanů. Tento pojem začal být používán koncem 18. století francouzským filosofem A. Destutt de Tracyem k označení všeobecné vědy o idejích. Francouzští materialisté označovali pojmem „ideologie“ ideje tvořící myšlenkový základ pro praktické jednání lidí v oblasti politiky a morálky. Nový rozměr získal pojem „ideologie“ v 19. století, kdy jej K. Marx a B. Engels označili za jakýkoliv soubor idejí a hodnot, jehož účelem je vytvořit určitý ekonomický a politický řád. Ve 20. století se začal pojem „ideologie“ používat pro jakékoliv systematické a všezahrnující politické doktríny, z nichž následně vychází program politického jednání.

⁷³ Heywood, A.: *Politické ideologie*. Praha: Victoria Publishing, 1994, s. 131

země. Pocit příslušnosti k panovníkovi nebo vládnoucí panovnické dynastii se proměnil v pocit příslušnosti k zemi a národu. Vzniklo tak „zcela nové pojetí kolektivní identity uvnitř státního útvaru.“⁷⁴ Revoluce, která proti králi Ludvíku XVI. vypukla roku 1789, tak mohla být vedena ve jménu lidu. Jean-Jacques Rousseau je považován za otce nacionalismu, ale samotný výraz „nacionalismus“ poprvé použil protijakobínský mnich Augustin Barruel v roce 1789. Nacionalismus byl v době Francouzské revoluce demokratickým učením a ocitl se tak v opozici vůči zřízení absolutní monarchie, kde monarchové vládli „z boží vůle“. Nyní měl vládnout francouzský národ, lid – tedy ne již jen šlechta a duchovenstvo, ale též tzv. třetí stav. Prostý lid tak získal nárok na politická práva. Začala se rodit občanská společnost a s jejím zrodem a vývojem se vyvíjela i idea nacionalismu.

Za Napoleonských válek došlo k vývozu revolučních myšlenek a tedy i nacionalismu do celé Evropy. V jednotlivých zemích se pak tyto myšlenky začaly rozvíjet, a to i přes tlak a represe stávajících režimů. S plnou silou se objevily na scéně dějin v revolučních letech 1848 a 1849, kdy velkou část Evropy zachvátily revoluce, které si jako jeden z cílů kladly i požadavek na sebeurčení národů. Z tohoto důvodu se této revoluci říká „jaro národů“. I když tyto revoluce nedosáhly svých cílů, posílily ve společnosti pocit národní identity a vůli uplatňovat právo na národní sebeurčení. Nacionalismus tak paradoxně nevzešel z revolucí 1848-1849 poražen, nýbrž posílen. V důsledku silícího nacionalismu se v druhé polovině 19. století začaly drolit nadnárodní monarchie (Rakousko-Uhersko, Rusko, Turecko) a v Itálii a v Německu vznikly národní státy.

Zatímco během druhé poloviny 19. století byl nacionalismus především doménou střední třídy, koncem tohoto století se stal masovou záležitostí, lidovým hnutím zakládajícím si na národních symbolech, národních slavnostech a především národní hrdosti. Mění se i charakter nacionalismu. Zatímco dříve je spojován s liberalismem, nyní se přesunul na pozici konzervatismu.⁷⁵ Podle Heywooda se tak stalo v reakci na vzrůstající vliv socialismu, který oproti nacionalismu stavěl internacionalismus. „Nacionalismus se snažil integrovat stále silící dělnickou třídu do ‚národa‘ a tak zachovat ustálenou strukturu společnosti. Vlastenecké city už neživila perspektiva politické svobody či demokracie, nýbrž vzpomínky na zašlou

⁷⁴ Charvát, J. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1.vyd. Praha: Portál, 2007, s. 29

⁷⁵ Charvát zdůrazňuje, že tato výměna pozic se týkala pouze nově konstituovaných národních států, zatímco nacionalismus mnohonárodnostních říší podle něj stále udržoval liberální směr. Charvát, J.: *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1.vyd. Praha: Portál, 2007, s. 31

slávu národa a na vojenská vítězství.“⁷⁶ Takto změněný nacionalismus již v sobě nesl zárodky své stinné stránky. Národy se začaly považovat za lepší než jiné národy, soupeřili spolu a pohlížely na sebe s nedůvěrou. Tak se zrodil šovinismus a xenofobie. Soupeření mezi státy se projevilo i v koloniích, kde se státy snažili o zvětšování svého panství a v důsledku toho se na konci 19. století ocitl téměř celý svět pod nadvládou Evropanů. V Evropanech to živilo pocit jejich nadřazenosti, který se odrazil i v prvních rasistických teoretických studiích Arthura de Gobineaua a Houstona Stewarda Chamberlaina. „Boje o kolonie spolu s expanzivním nacionalismem nakonec vedly k rozpoutání první světové války.“⁷⁷

S koncem 1. světové války došlo k rozpadu velkých mnohonárodnostních říší (Ruska, Rakouska, Turecka) a na jejich území vznikla celá řada nových národních států. Versailleská mírová konference však zanechala v některých státech (především v Německu, Itálii a Japonsku) pocit frustrace a křivdy, které se staly zdrojem pozdějších konfliktů. Zejména v těchto zemích nacionalismus neobyčejně zesílil a v kombinaci s rasismem a antisemitismem se stal základem nových ideologií fašismu a nacismu (nacionálního socialismu), které tyto země ovládly a vedly i k rozpoutání druhé světové války. Fašismus a nacismus „sliboval obnovit národní hrdost cestou expanzivní a imperiální politiky.“⁷⁸ Nacionalismus tedy silně přispěl k oběma světovým válkám.

Období po druhé světové válce znamenalo ústup nacionalismu a zejména jeho šovinistických a xenofobních tendencí. V mimoevropských zemích se nacionalismus realizoval v protikolonialistickém hnutí a v postupném osvobození zemí z koloniální nadvlády. Návrat k agresivnímu nacionalismu v Evropě znamenal vznik teroristických separatistických organizací (např. v Baskitsku ETA a v Severním Irsku IRA) a zejména od devadesátých let sílící aktivity evropských ultrapravicových neofašistických a neonacistických organizací. Nacionalismus hrál, jak už jsme si řekli, v průběhu svého vývoje důležitou roli v liberalismu, konzervatismu i fašismu a nacismu.

Základní myšlenkou nacionalismu je, že národ je „přirozeným a jedinečným nositelem státní moci.“⁷⁹ Lidstvo je podle nacionalismu přirozeně rozděleno do jednotlivých národů, které mají svá specifika a přirozené právo na

⁷⁶ Heywood, A.: *Politické ideologie*. Praha: Victoria Publishing, 1994, s. 133

⁷⁷ Charvát, J.: *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 31

⁷⁸ Heywood, A.: *Politické ideologie*. Praha: Victoria Publishing, 1994, s. 133

⁷⁹ Vítek, M.: *Evropské politické myšlení I*. 2. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 1999, s. 74

uspořádání společnosti do státních útvarů, které mají být vytvářeny na základě národnostního principu. Určujícími prvky nacionalistické ideologie jsou tedy pojmy „národ“ a „stát“.

Stát je politická instituce, která disponuje suverénní mocí v rámci svých teritoriálních hranic. Pojem národ označuje skupinu lidí spojených společnými hodnotami a tradicemi, zejména jazykem, kulturou, místem původu, náboženstvím a dějinami. Přestože se tyto rysy používají k určení národa, není pojem „národ“ nijak přesně definován a k určení, zda se jedná o národ nebo ne, neexistuje žádné objektivní kritérium s absolutní platností. Národy proto nejsou definovány objektivně, ale subjektivně. Definují sami sebe. Jinými slovy národ existuje tehdy, když určitá skupina lidí s některými společnými rysy (jazyk, náboženství, dějiny, teritorium) projevuje národní vědomí. Cílem nacionalismu pak je, aby se „národ“ a „stát“ co nejvíce kryli. Ve skutečnosti k tomuto přesnému „krytí“ dochází zřídka. Existují státy, na jejichž území žije více národů, stejně jako existují národy, které jsou rozptýleny ve více státech.

Jan Charvát ve své knize o extremismu ještě rozlišuje tzv. „exkluzivní a inkluzivní pojetí národa“.⁸⁰ Exkluzivní (vylučující) pojetí národa pojímá národ jako etnicky naprosto homogenní celek, ze kterého jsou vyloučeny všechny skupiny, které se od majority národnostně odlišují (imigranti, Romové, Židé). Naproti tomu inkluzivní (otevřené) pojetí národa není přísně vázané na etnickou příslušnost, protože považuje za člena národa každého, kdo má občanství daného státu. Inkluzivní pojetí umožňuje vznik multietnických národů (např. Američané). Exkluzivní pojetí národa chce dosáhnout absolutního splynutí etnicky chápaného národa se státem. Toho však lze dosáhnout jen politikou genocidy či násilného vysídlování, absolutním zákazem migrace a územní expanzí.

Nacisté nedefinovali příslušnost k národu jen na základě společného jazyka, kultury, náboženství a dějin, ale hlavně na základě krve. Národ již nebyl determinován pouze kulturně, ale i biologicky. „Nacionalismus tak vstoupil do své finální podoby, kdy se definitivně obrátil proti svým liberálním kořenům. Zatímco liberalismus chápal národní stát jako záležitost občanskou, kdy občanství bylo relativně otevřenou kategorií, nacionalismus založený na pospolitosti krve je záležitostí silně exkluzivní.“⁸¹ Jazyk se lze naučit, kulturu přejmout, ale krev člověk

⁸⁰ Charvát, J.: *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 32-33

⁸¹ Charvát, J.: *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 36

vyměnit nemůže. Příslušnost k národu podle nacistického nacionalismu nelze žádným způsobem získat. Všechny menšiny jsou z národa vyloučeny, byť by mluvili stejným jazykem a sdílely stejnou kulturu. Nacismus byl kromě tohoto pojetí nacionalismu navíc spojen s rasismem a antisemitismem (viz níže). „Nacionalismus, byť původně vznikl jako proces demokratizace, se zřejmě díky chybně nastavených premisám ve svém jádru dokázal během 150 let změnit ve svůj pravý opak a stát se hnacím motorem nacismu a rasově motivované genocidy.“⁸²

Je nutné odlišovat pojmy „nacionalismus“ a „patriotismus“. Patriotismus (=vlastenectví) je pocit náležitosti k určité sociální skupině. Může se vztahovat k určitému území, ale většinou se jedná o „národní patriotismus“. Patriotismus je subjektivní pocit věrnosti k zemi a věrnosti národu, zatímco nacionalismus představuje politickou doktrínu, která tvrdí, že národy by si měly vládnout samy. Patriotismus je sice podmínkou nacionalismu, ale sám o sobě nemusí vést k nacionalismu.

Heywood odlišuje ještě kulturní a politický nacionalismus.⁸³ Kulturní nacionalismus narozdíl od politického nevyžaduje plnou politickou nezávislost, ale usiluje o zachování své kulturní identity, tradic a území. Základem politického nacionalismu je požadavek suverenity, který je vznášen na základě přesvědčení, že národy jsou jediní oprávnění nositelé moci a mají právo na sebeurčení. Výsledkem naplnění práva národů na sebeurčení je podoba národního státu, kde by měl žít pouze jeden národ. „Nacionalisté se domnívají že národní stát je nejvyšší a nejlepší formou politické organizace.“⁸⁴

Základní požadavek nacionalismu o jeho charakteru vypovídá málo. Podoba nacionalismu se odvíjí od dalších politických cílů a přesvědčení nacionalistů. Nacionalismus, který vzniká jako reakce na cizí nadvládu a který chce národ osvobodit, bojuje za svobodu a spravedlnost a má demokratický charakter. Může však mít i podobu agresivní, expanzivní a šovinistickou, kdy na ostatní národy reaguje strachem nebo přímo nenávisť. Často vychází i ze sociálních změn jako např. z přistěhovalectví, kde bývá zdrojem xenofobie a rasových předsudků. Nacionalismus je velice širokou politickou doktrínou, proto je slučitelný se všemi politickými ideologiemi a „proto vždy přitahoval pozornost liberálů, konzervativců,

⁸² Charvát, J.: *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 41

⁸³ Heywood, A.: *Politické ideologie*. Praha: Victoria Publishing, 1994, s. 139-141

⁸⁴ Heywood, A.: *Politické ideologie*. Praha: Victoria Publishing, 1994, s. 142

socialistů, komunistů a fašistů.“⁸⁵ Z tohoto důvodů zde mluvíme o různých formách nacionalismu – o liberálním nacionalismu, konzervativním nacionalismu a nacionálním šovinismu. V našem případě se zaměříme hlavně na ty formy, jež jsou součástí extrémně pravicových názorů, tedy zejména na nacionální šovinismus.

Liberální nacionalismus je původní formou nacionalismu pocházející již z dob Velké francouzské revoluce. S extrémní pravicí nemá tato forma nacionalismu nic společného, a proto se o něm zmíním jen ve stručnosti. Hlavní úlohu v liberálním nacionalismu hraje právo na svobodu a sebeurčení národa, přičemž jeho dosažení má být „prostředkem k vytvoření mírového a stabilního mezinárodního řádu.“⁸⁶ Liberální nacionalisté odmítají cizí nadvládu a útlak, stejně jako kolonialismus. Respektují také právo všech ostatních národů na sebeurčení. Prosazují svobodu a demokracii, protože je to podle nich jediná forma vládnutí, která splňuje ideu „vlády lidu“ a tedy i národa. Liberální nacionalismus nenadřazuje vlastní národ nad ostatní národy, ale tvrdí, že všechny národy jsou si rovny. Díky tomu nerozdmýchává nepřátelství mezi národy, ale je schopen upevňovat jednotu uvnitř jednotlivých národů.

Ani konzervativní nacionalismus nelze označit za „extrémní“. Zpočátku konzervativci nacionalismus naprosto odmítali, neboť byl spojován s jejich ideologickým protipólem – s liberalismem. Brzy si však k němu našli cestu a mezi tradiční instituce, které podporovali, zahrnuli záhy i národ. Základním cílem konzervativní formy nacionalismu je podpora národního vědomí a národní hrdosti, která má zajistit vnitřní soudržnost. Pro konzervativní nacionalismus je charakteristický zdrženlivý až negativní přístup k otázce přistěhovalectví, což může vést k posílení netolerantnosti ve společnosti a ke zvýšení xenofobních a rasistických projevů. Konzervativní nacionalisté kladou důraz na udržení kulturní čistoty a tradic.

Nacionalismus původně hlásal rovnost a jedinečnost národů. Z jedinečnosti se později stala různost národů a odtud už byl jen krůček k teorii o nadřazenosti a podřazenosti některých národů, tedy k nacionálnímu šovinismu. Šovinismus vnáší do nacionalismu přesvědčení o nadřazenosti vlastního národa nad ostatními a s tím

⁸⁵ Heywood, A.: *Politické ideologie*. Praha: Victoria Publishing, 1994, s. 143

⁸⁶ Heywood, A.: *Politické ideologie*. Praha: Victoria Publishing, 1994, s. 145

spojenou nedůvěrou a nepřátelství k ostatním národům.⁸⁷ „Vypjaté formy šovinismu upřednostňují národ před jednotlivcem, identita jednotlivce je pohlcována všemocným národem, jehož existence je nejvyšším smyslem bytí, za nějž jednotlivci stojí obětovat i svůj život.“⁸⁸ Tato krajní forma je označována jako tzv. „integrální nacionalismus“. Šovinismus nepovažuje národy za rovnocenné. Některé národy podle něj mají takové kvality, které je opravňují k nadvládě nad ostatními, proto mívá nacionální šovinismus agresivní a expanzivní podobu.

Nacionální šovinismus vznikl v 19. století, když došlo k propojení evropského kolonialismu a imperialismu s nacionalismem⁸⁹ a zároveň se rozšířily myšlenky o morální i intelektuální nadřazenosti bílé rasy nad ostatními národy. Kolonialismus a imperialistické snahy evropských mocností nutně musely vést k jejich vzájemným konfliktům, a to zejména tam, kde se křížily sféry jejich zájmů. Tyto konflikty vedly na přelomu 19. a 20. století k rozdělení do dvou táborů (Trojdohody a Trojspolku) a k rozpoutání 1. světové války roku 1914. Svého vrcholu dosáhl šovinistický nacionalismus až v meziválečném období a za 2. světové války ve fašistických státech a zejména v nacistickém Německu. „Svůj nejvyšší výraz našel germánský šovinismus v nacistických rasových doktrínách.“⁹⁰ Podle nich byli Němci nadřazenou rasou, která měla vládnout všem ostatním nižším rasám.

Nacionalistický šovinismus je významným aspektem extrémní pravice. Žije z pocitu fanatického vlastenectví a projevuje se touhou po agresí, expanzi a válce. Válka, vojenská vítězství a sláva jsou pojímány jako nejvyšší důkaz národní velikosti a vyvolávají pocity národní hrdosti i absolutní věrnosti a oddanosti národu. Oslovuje hlavně „ty skupiny obyvatelstva, které nemají přílišnou sociální či politickou moc, neboť pro ně představuje vnitřní překonání vlastní bezmoci. Přimknutí se k osudu národa povznáší jejich vlastní osudy.“⁹¹ Integrální nacionalismus přináší tzv. „negativní integraci“, která líčí jiný národ nebo rasu jako nepřítele, jehož je nutno zničit. Obraz nepřítele vytváří větší vnitřní soudržnost. Svět je rozdělen na „my“ a „oni“, které nenávidíme, protože jsou vinni za všechno

⁸⁷ „Šovinismus“ je pojmenován podle Nicolase Chauvina, francouzského vojáka fanaticky oddaného Napoleonovi.

⁸⁸ Charvát, J.: *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 39

⁸⁹ Evropské mocnosti dobývaly nové kolonie pro prosperitu a velikost svého národa.

⁹⁰ Heywood, A.: *Politické ideologie*. Praha: Victoria Publishing, 1994, s. 150-151

⁹¹ Charvát, J.: *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 39

zlo. Nacionální šovinismus je úzce propojen s rasistickými ideologiemi a s antisemitismem.

1.3.2. Fašismus

Narozdíl od nacionalismu, jehož některé formy můžeme označit za radikálně až extrémně pravicové, zatímco jiné nikoliv, je fašismus jako ideologie jednoznačně charakterizován jako extrémně pravicový. I když fašistické ideje vznikaly již v 19. století, fašismus jako ideologie se zrodil až v meziválečné době ve 20. století.

Slovo fašismus vzniklo z latinského slova „fascis“, které znamená svazek. V tomto případě se jedná o odkaz k symbolu svazku jilmových prutů s vetknutou sekerou (tzv. faces lictoriae). Tento symbol v antickém Římě označoval úředníky, tzv. liktory a byl fašisty převzat jako jejich oficiální symbol. Po 1. světové válce se slovo „fasci“ v Itálii objevilo jako označení polovojenských ozbrojených jednotek „Fasci italiani di combattimento“. ⁹² Tuto organizaci včlenil bývalý radikální socialista Benito Mussolini v roce 1919 do ultrapravicové politické strany „Partito nazionale fascista“, kterou založil a která se již v roce 1922 po tzv. pochodu na Řím dostala k moci. V roce 1926 byla v Itálii oficiálně vyhlášena fašistická diktatura s vládou jedné strany a jednoho vůdce (it. duce). Později ve 20. a 30. letech mnoho států následovalo příkladu Itálie a přeměnili se z pluralitních demokracií na fašistické diktatury či autoritativní pravicové režimy (např. Salazarova diktatura v Portugalsku a Frankova ve Španělsku). Fašismus se v jednotlivých státech dostal k moci z mnoha důvodů. Jedním z nich byla nestabilita nových demokratických režimů, vyčerpání států po 1. světové válce, ekonomická krize a zejména strach středních a vyšších tříd z bolševické revoluce v Rusku a z jejího šíření. Fašismus byl ostře postavený proti komunistické revoluci, a proto v něm tyto třídy hledaly ochranu.

S koncem 2. světové války se zdálo, že je fašismus definitivně poražen. Nicméně podpora fašistických hnutí roste vždy v dobách politické a ekonomické krize a nestability a v atmosféře národnostních konfliktů. Erich Fromm nachází kořeny fašismu v psychice člověka a nazývá je „strachem ze svobody.“ Velká míra osobní svobody s sebou nese i velkou zodpovědnost a s ní i osamocenost a nejistotu. V dobách krize a nestability proto mnozí jednotlivci utíkají od svobody do

⁹² Většinou se jednalo o vojáky z 1. světové války. V Německu vznikly podobné oddíly s názvem Stahlhelm.

bezpečí autoritativního režimu vedeného vůdcem, který všechnu odpovědnost bere na sebe.

Kořeny fašismu tkví zejména v nacionalismu, antidemokracii a antikomunismu. Podle Mussoliniho měla tato ideologie překonat všechny předchozí. Je syntézou expanzivního nacionalismu, šovinismu, totalitního státu a antimarxistického socialismu. Zejména spojení se socialismem překvapí, neboť se jedná o levicovou ideologii.

Fašismus odmítá všechny konvenční politické ideje - liberalismus, demokracii, kapitalismus i komunismus. Narozdíl od jiných ideologií není tak racionálně a komplexně propracován. Důležitější jsou pro něj spíše činy než ideje. „Fašismus byl hnutím více než čímkoli jiným a jeho přední ideologové Hitler a Mussolini byli v podstatě propagandisté, kteří se o ideje a teorie zajímali jen do té míry, pokud byly schopny vyvolat emocionální reakce a probudit masy k činům.“⁹³ Zdůrazňování činu před idejemi vypovídá o odmítnutí racionalismu. Ve fašismu je přednější víra než rozum. Fašismus se inspiroval významnými filozofy, kteří došli ve 2. polovině 19. století k názoru, že síla a možnosti rozumu jsou omezené a že existuje mocnější síla, která zastoupila jeho místo – vůle. Vhodným vzorem tu byl zejména Fridrich Nietzsche, podle kterého je nejsilnější pohnutkou jednání tzv. „vůle k moci.“ Také podle psychologa Sigmunda Freuda je jednání člověka více než rozumem řízeno vášněmi a instinkty, o nichž ani nevíme. Fašismus se odvrací od myšlenek k emocím, instinktům a k duši. Jde o „politiku vůle.“

Dalším ideovým východiskem fašismu byla Darwinova evoluční teorie, podle které v procesu „přírodního výběru“ přežijí jen ti nejsilnější jedinci. Jeho závěry měly silný vliv na společenské vědy a myšlení, které přijalo myšlenku, že lidský život je založen na boji. Z tohoto tzv. „sociálního darwinismu“ vychází přesvědčení fašistů, že boj je přirozenou podmínkou života a že on jediný může zajistit lidstvu vývoj a silnějším blahobyť. Avšak jestliže je správný boj, pak je správná i válka. Tato představa vtiskla fašismu jeho expanzivní charakter. Vítězství patří silným a slabými je opovrhováno. Pro sociální darwinismus je síla dobro a slabost zlo. Slabí mají být obětováni či lépe řečeno likvidováni pro obecné dobro. Fašismus tak popírá hlavní hodnoty humanismu a křesťanství, zejména se staví

⁹³ Heywood, A.: *Politické ideologie*. Praha: Victoria Publishing, 1994, s. 165

proti soucitu a slitování, které považuje za slabost, a staví nad ně vlastní hodnoty – věrnost, sebeobětování, povinnost, poslušnost.

Cílem fašismu bylo vytvoření nového silného člověka, který je naprosto oddaný státu a národu, kvůli nimž je ochoten i zemřít. Pro fašismus je jedinec nedůležitý, protože je rozplynut v celku národa. A právě zde tkví protikladnost fašismu a liberalismu, neboť pro liberály je jedinec primární hodnotou. Princip národní soudržnosti přitahoval k fašismu v dobách krize široké lidové masy.

Fakt, že fašismus slabými opovrhuje, nás přivádí k dalšímu z jeho rysů, kterým je zavrhování rovnosti. Ne všichni lidé jsou si podle této ideologie rovni - slabí jsou méněcenní a stojí níže než silní. Nejvýše stojí „nadčlověk“ inspirovaný Nietzschem a jeho filosofií. Idea nadčlověka je ve fašismu promítnuta do principu nejvyššího a nezpochybnitelného vůdce (Duce, Führer) a příslušníků elit. Jedinci s vůdčími schopnostmi mohou vyniknout jen v boji nad slabšími, kteří jsou schopni jen následování. Podle fašismu jsou lidé rozděleni do tří kategorií. První kategorií je nejvyšší a neomylný vůdce. Druhou kategorií je elita a tvoří ji muži naprosto oddaní vůdci. Třetí kategorií jsou masy, které následují vládu elit a jejich hlavním úkolem je slepá poslušnost. Vláda elit je podle fašismu nejen nevyhnutelná ale i žádoucí.

Pro fašistické režimy je typický vůdcovský princip. Mussolini užíval titul „Duce“ (it. vůdce) a Hitler titul „Führer“ (něm. vůdce). Vůdce byl ve fašismu neomylný, měl absolutní autoritu a přímo ztělesňoval svou zemi a svůj národ. „Na sjezdech v Norimberku řvali věrní nacisté: ‚Adolf Hitler je Německo, Německo je Adolf Hitler.‘“⁹⁴ Vůdce má v rukou neomezenou moc. Jedná podle vůle lidu, kterou zná jen on, a proto žádné jeho rozhodnutí nemůže být nikdy zpochybněno. Pro přestování kultu vůdce je důležitý jeho kontakt s obyvatelstvem. Ten se ve fašistické Itálii a nacistickém Německu obvykle uskutečňoval prostřednictvím masových shromážděních, lidových manifestací a plebiscitů. Opoziční politické strany jsou ve fašismu obvykle zakázané a moc parlamentu maximálně oslabená ve prospěch vůdce a strany, kterou představuje.

Dalším charakteristickým rysem fašismu je militantní nacionalismus. Fašismus odmítal nejen rovnost mezi lidmi, ale také rovnost mezi národy. Podle něj byl jeden národ nebo jedna rasa předurčena k ovládnutí všech ostatních. Tato myšlenka byla v německém nacismu základním stavebním kamenem ideje árijství,

⁹⁴ Heywood, A.: *Politické ideologie*. Praha: Victoria Publishing, 1994, s. 168

kteřá spočívá ve víře, že německý národ je „rasou pánů“. Odráží se však i v italském fašismu a jeho zdůrazňování velikosti antického Říma, který má být obnoven a má ovládnout jiné národy. Fašismus se v lidech snažil probudit silné až militantní národní vědomí a národní hrdost. „Přitažlivost a působivost fašismu na lidi byly totiž založeny na příslibu velikosti národa.“⁹⁵ To ovšem znamenalo územní expanzi a podmanění jiných národů. Podle liberalismu je ekonomický pokrok výsledkem mezinárodní obchodní spolupráce, avšak podle fašistů je ekonomický pokrok zajištěn ekonomickou silou a soběstačností. Ekonomická soběstačnost předpokládá i dostatek důležitých surovin a levné pracovní síly. Prosperita a velikost národa je proto u fašismu úzce spjata s územní expanzí, která má suroviny a levnou pracovní sílu zajistit.

Dalším z rysů fašismu je snaha vybudovat ne pouze autoritativní diktátorský režim, ale totalitní stát. Autoritářské režimy se vyznačují tím, že v rukou nejvyššího vůdce soustřeďují veškerou politickou moc a potlačují politickou opozici. Totalitní stát se však nespokojuje jen s monopolem politické moci, ale snaží se o absolutní podřízení jedince a všech stránek jeho života všemocnému státu. Stát v něm vládne nad společenským i osobním životem člověka, nad školstvím, mládežnickými organizacemi, nad církví, uměním, kulturou a dokonce i soukromý život je v totalitě vystaven politické kontrole. Každý občan musel být poslušný a oddaný. Smyslem jeho života měla být služba státu. Hlavní rozdíl mezi autoritativním režimem a totalitním státem tkví tedy v tom, že autoritářský režim usiluje „o potlačení politické aktivity a o vyloučení mas z účasti na politice“⁹⁶ zatímco totalitní stát se naopak snaží o maximální politickou mobilizaci celé společnosti. Jako prostředek k tomu má sloužit neustálá propaganda, politická agitace, ideologická manipulace, masové mítinky, pochody a manifestace, ale také politika teroru a zastrahování. Nejde tu o prosté přijetí autority jako v diktátorských režimech, totalitní stát vyžaduje od svých občanů aktivní politickou účast a angažovanost.

Fašisté rádi mluvili o slavné minulosti národa a o obnově jeho velikosti. Cestu k tomu měla zajistit industrializace a dobře fungující ekonomika. Fašismus je antikapitalistický, protože vyzdvihuje národ nad jedince. Naproti tomu kapitalismus upřednostňuje osobní zájem jedince a podle fašismu tak podkopává soudržnost

⁹⁵ Heywood, A.: *Politické ideologie*. Praha: Victoria Publishing, 1994, s. 170

⁹⁶ Heywood, A.: *Politické ideologie*. Praha: Victoria Publishing, 1994, s. 179

národa nebo rasy. I když byl fašismus ostře protikomunistický, sám prosazoval na základě svého odporu ke kapitalismu socialistické myšlenky.

Fašismus zavedl nový politicko-ekonomický systém zvaný korporativismus, který měl být podle Mussoliniho „třetí cestou mezi kapitalismem a socialismem.“⁹⁷ Korporativismus spočívá v rozdělení obyvatelstva do jednotlivých korporací podle pracovního zařazení. Zavrhoval volný trh i centrální plánování ekonomiky. Vycházel z myšlenky o spojení podnikatelů a pracujících. V každé korporaci měli být zastoupeni zaměstnavatelé, pracující a stát, který plnil roli prostředníka. Společenské třídy proti sobě nemají bojovat, ale spojit se pro blaho a prosperitu národa. „V zásadě šlo o koncepci odborových svazů, kterou Mussolini okopíroval od svého učitele, syndikalisty Georsege Sorela.“⁹⁸ Korporace měli sjednotit národ, zajistit rozvoj průmyslových odvětví a přinést prosperitu. Korporativismus dosáhl svého vrcholu v Itálii v roce 1939, kdy Komora korporací nahradila italský parlament. Díky korporativismu si fašistický stát totálně podřídil veškeré hospodářství.

1.3.3. Nacismus

Nacismus neboli nacionální socialismus bývá některými politology pojímán jako určitý specifický druh fašismu⁹⁹, zatímco jiní v něm vidí samostatnou politickou ideologii, byť fašismu ideologicky velmi blízkou.¹⁰⁰ V podstatě vše, co bylo výše řečeno o fašismu platí i pro nacismus. Nacismus je stejně jako fašismus antikomunistický, antiliberalní, antidemokratický, antikapitalistický, nacionalistický, rasistický, v zahraniční politice se prosazuje agresí, ve které vidí cestu k pokroku a opírá se o vůdcovský princip. Hranice mezi oběma ideologiemi nejsou příliš zřetelné. Hlavní rozdíl mezi nimi spočívá v tom, že fašismus akcentuje zejména roli všemocného státu, etatismus a nacionalismus, zatímco v nacismu hraje důležitější roli rasová otázka, vyhraněný antisemitismus a přesvědčení o nutnosti rasového konfliktu, jehož důsledkem bude vyhubení podřadných ras a vytvoření „nadčlověka“. Nacisté jsou také v jistém smyslu založeni více iracionalisticky než

⁹⁷ Heywood, A.: *Politické ideologie*. Praha: Victoria Publishing, 1994, s. 172

⁹⁸ Charvát, J.: *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1.vyd. Praha: Portál, 2007, s. 66

⁹⁹ Heywood, A.: *Politické ideologie*. Praha: Victoria Publishing, 1994, s. 171

¹⁰⁰ Charvát, J.: *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1.vyd. Praha: Portál, 2007, s. 70

fašisté. Je pro ně typická víra v mýty, zejména v rasový mýtus, ezoterismus a okultismus.

Nacismus je ideologií nacionálního socialismu, která obsahuje prvky pravicové i levicové politiky. Na jedné straně převzal z levicového socialismu prvky antikapitalismu a revoluční nadšení. Na druhé straně obhajoval pravicové konzervativní hodnoty a boj proti komunismu. Nacismus tak v sobě slučoval dvě zdánlivě neslučitelné ideologie. Vznik nacismu je spojen s Nacionálně socialistickou německou dělnickou stranou (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei - NSDAP), která byla ve svých počátcích mnohem více antikapitalistická a revoluční než po Hitlerově nástupu k moci. Někteří historikové ji proto v těchto počátcích označují dokonce za ultralevicovou stranu.¹⁰¹ Když se v roce 1933 Hitler dostal k moci, násilím levicové křídlo této strany potlačil.¹⁰²

Ekonomika nacistického Německa nefungovala na principu volného trhu, ale spíše na principu plánovaného hospodářství, kde sice existoval soukromý sektor, ale byl plně podřízen státu. Mezi ideologií nacismu a uskutečňovanou praxí byly mnohdy velké rozdíly. V ekonomické sféře nebyla ideologická čistota natolik důležitá, ale o to důsledněji se prosazovala ve fanatickém antisemitismu a rasismu a v šovinistickém expanzionismu. Ne náhodou tvoří zrovna tyto principy základ Hitlerovy knihy *Mein Kampf* a představují tedy též základní stavební kameny nacismu.

Nacisté věřili v podřadnost a nadřazenost některých ras, která je dána biologicky a je tedy neměnná. Tvrdili, že v některých rasách je geneticky zakódována inteligence, odvaha a vůdčí schopnosti, zatímco jiné rasy jsou od přírody služebnické. Rasové rozdělení společnosti považovali nacisté za důležitější než jakékoliv jiné dělení (dělení podle pohlaví, společenské třídy, atd.) a byli přesvědčení, že rasová segregace je přirozená. Nejčastěji byly rasy klasifikovány podle barvy kůže (bílá, černá, žlutá...). Tato víra, kterou nazýváme rasismem, vznikla v průběhu 19. století.¹⁰³

Nacistické rasové teorie vycházely především z děl Houstona Stewarta Chamberlaina, Josepha Arthura Gobineaua a Alfreda Rosenberga. Jednotlivé rasy

¹⁰¹ Charvát, J.: *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1.vyd. Praha: Portál, 2007, s. 69

¹⁰² Stalo se tak při tzv. Noci dlouhých nožů v roce 1934.

¹⁰³ Není náhodou, že to bylo právě v době největšího rozkvětu evropského kolonialismu, kdy „bílá rasa“ slavila triumf, protože ovládala rozsáhlá území po celém světě, které byly obývané jinými rasami.

představovaly podle této rasové teorie různé živočišné druhy s odlišnými kvalitami. Nejlepší rasou byli podle ní „bílí“ a z nich stojí nejvýše árijci. Tak vznikl mýtus tzv. čisté rasy árijců – původních Evropanů. Tato rasa měla být nejlépe zachována v germánských národech, zejména v Německu. Nacistická rasová teorie považovala árijskou (též nordickou, germánskou) rasu za nadřazenou všem ostatním. Árijec byl podle rasového stereotypu vysoký, blond a modrooký.¹⁰⁴ Hitler ve své knize *Mein Kampf* hovoří o tom, že každý živoch se přirozeně páří jen se svým vlastním druhem a že tak tomu musí být i u člověka, který má zachovávat rasovou čistotu. Nacisté se obávali, že styky árijců s neárijci znečistí čisté rasové geny. Na ochranu rasové čistoty byly proto v roce 1935 přijaty tzv. Norimberské zákony, které byly směsí různých opatření zaměřených proti Židům a které sňatky i sexuální styky mezi Židy a Němci zakazovaly.

Dalším výrazným rysem nacistické ideologie je vyhraněný antisemitismus, tedy nenávisť vůči židům. Antisemitismus byl narozdíl od poměrně novodobého rasismu jevem, který provázal dějiny již od počátků křesťanství. Původ antisemitismu spočívá v teologické argumentaci, že Židé jsou odpovědni za Kristovu smrt a odmítají uznat jeho božskou podstatu. Segregace Židů v ghettech, jejich oddělování od zbytku společnosti či dokonce jejich vyhánění a pořádání pogromů nejsou vynálezem nové doby, ale byly běžnou praxí středověku. Paradoxně v souvislosti s občanským zrovnoprávněním Židů došlo v druhé polovině 19. století k velkému nárůstu antisemitských nálad. Dokladem toho je Dreyfusova aféra ve Francii, Hilsnerova aféra v Čechách a novodobé židovské pogromy v Rusku a na Ukrajině. V 19. století se rovněž změnila argumentace antisemitismu. Dosud pouze náboženské argumenty (zejména o vině za Kristovu smrt) i argumenty kulturní a ekonomické byly doplněny o argumenty „vědeckého“ rasismu. Antisemitismus byl rozpracován v rasové teorii, která židům přisuzovala tu nejpodřadnější příčku mezi rasami. Židé jsou podle nacistických teorií označováni za největší škůdce a úhlavního nepřítele árijské rasy.

Teoretik rasismu a antisemitismu Chamberlain pojímal dějiny jako neustálé střetávání árijské a židovské rasy, přičemž židé byli podle něj tělesně, duševně i morálně degenerovaní. Nacisté jeho teorii převzali a učinili z židovského národa univerzálního nepřítele, kterého učinili odpovědným za všechna neštěstí a příkoří

¹⁰⁴ Paradoxem je, že sám Hitler představoval pravý protipól tohoto ideálu.

německého národa. Židé byli obviňováni z porážky Německa za 1. světové války roku 1918, z ponížení Němců při mírových jednáních ve Versailles, mohli za inflaci a dokonce řídili dělnická hnutí a stáli v pozadí snah komunistů o uchopení moci. Hitler v *Mein Kampf* mnohokrát psal o židovském spiknutí proti německému národu. Nacistická propaganda líčila veškeré dění jako boj o nadvládu mezi Němci, kteří představovali dobro, a židy, kteří byli ztělesněním všeho zla.

Nacisté dělili rasy do tří kategorií. První a nejvýše stojící kategorií byla árijská rasa, která byla považována za nadřazenou „rasu pánů“ a za zakladatele veškeré kultury. Druhou byla rasa tzv. nositelů kultury, kteří jsou sice schopni využívat všech vynálezů a idejí německé kultury, ale již nejsou schopni jakoukoliv kulturu aktivně tvořit. Třetí kategorii tvořili židé, kteří se podle Hitlera snažili jen o to, aby skvělou kulturu, vytvořenou árijci zničili. Konflikt mezi árijci a židy byl promítnut do všech sfér života.

Tato ideologie vedla k tragickým důsledkům. Přesvědčení o tom, že jsou árijci jedinou rasou pánů, vedlo k agresivnímu expanzionismu a válce za světovou rasovou říší. „Jestliže byly Němci rasově nejvýše, měli právo vládnout ostatním rasám. Ostatní rasy byly ostatně biologicky determinovány k podřízenému a služebnickému postavení.“¹⁰⁵ Důsledkem vyhraněného antisemitismu, který vnímal židy jako největšího nepřítele a zároveň viníka za všechno zlo, bylo jejich pronásledování, teror a nakonec i genocida. V roce 1941 nacistický režim začal uskutečňovat plán tzv. „konečného řešení židovské otázky“, který spočíval v systematickém vyhlazování židovského národa a jemuž padlo za obět 6 miliónů židů.

1.3.4. Současná extrémní pravice

Fašismus a nacismus vznikly v meziválečném období, vrcholu dosáhly v době před a v průběhu 2. světové války. Po válce byly tyto ideologie veřejně odsouzeny, v mnoha zemích zakázány a jejich význam hluboce upadl. Přesto nikdy zcela nevymizeli jejich přívrženci a v průběhu druhé poloviny 20. století se stále objevovala různá hnutí a politické skupiny, které vycházely z těchto ideologií a inspirovaly se jimi. V současné době se zdá, že jsou tato hnutí, která označujeme za neofašistická a neonacistická, v řadě zemí opět na vzestupu. Jan Charvát rozděluje

¹⁰⁵ Heywood, A.: *Politické ideologie*. Praha: Victoria Publishing, 1994, s. 177

současnou ultrapravicovou scénu na pravicový nacionální populismus, neofašismus a neonacismus.¹⁰⁶ Zároveň ale dodává, že názory a politický program těchto tří uvedených skupin se často překrývají a hranice mezi nimi jsou obtížně definovatelné, proto bývají také často zaměňovány a nebo nesprávně zahrnovány pod pojem neofašismus.

1.3.4.1. Krajně pravicový populismus

Krajně pravicový populismus nepředstavuje politickou ideologii, ale spíše styl politické propagandy a charakterizují jej metody „užívané k oslovení lidí a k získání veřejné podpory a politické moci.“¹⁰⁷ Kritizuje stávající „zkorumpovaný“ a „byrokratický“ režim a nabízí rychlá a jednoduchá řešení hlubokých společenských problémů. Populismus se zaměřuje na lidské emoce jako je strach nebo odpor (u krajně pravicového populismu se jedná zejména o strach z imigrantů, homosexuálů, narkomanů a komunistů). Slibuje nastolit pořádek a spravedlnost cestou síly.

Hlavní body programů krajně pravicových populistů jsou podobné politickým cílům neofašistů a neonacistů. Rozdíl spočívá zejména v tom, že krajně pravicoví populisté aktivně vstupují do politiky a pohybují se na hranici legality, zatímco neofašisté a neonacisté jsou již zřetelně za touto hranicí. Pravicoví populisté se brání nařčení z extremismu a sami sebe označují za nacionalisty. Neofašismus a neonacismus oficiálně odmítají, ale obvykle s členy těchto skupin neveřejně spolupracují a bývalé členy přijímají do svých řad.

Hlavní body programu krajně pravicových populistů tvoří obvykle odpor k imigrantům, etnickým menšinám a homosexuálům, antikomunismus a požadavek hospodářské samostatnosti. Imigranty a etnické menšiny spojují s řadou problémů, jakými jsou například kriminalita a nezaměstnanost (často zaznívá argument „Berou nám práci.“). Jejich rétoriku lze označit za xenofobní až rasistickou, ale sami nařčení z rasismu odmítají. V ČR pravicoví populisté verbálně útočí zejména proti Rómům, vietnamské menšině a proti dalším přistěhovalcům z méně vyspělých zemí. Jejich přítomnost je podle nich nežádoucí a je třeba jí zabránit všemi

¹⁰⁶ Charvát, J.: *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 71

¹⁰⁷ Mareš, M.: *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal a Centrum strategických studií, 2003s. 35

dostupnými prostředky. Jako řešení většinou navrhuji zprísňení imigrační a azylové politiky nebo úplné zastavení přílivu imigrantů.

Dalším z významných bodů programu krajně pravicových populistů je boj proti homosexualitě, která je jimi označována za sexuální deviaci. Vystupují také proti komunismu, anarchismu, též proti socialistům, liberálům a humanistům. Odmítají mezinárodní společnosti politického (EU), vojenského (NATO) i ekonomického charakteru (Světová banka, MMF), neboť podle nich omezují suverenitu národa.

Klasickým příkladem krajně pravicového populismu byla u nás v 90. letech strana SPR-RSČ v čele s Miroslavem Sládkem.

1.3.4.2. Neofašismus

V definici pojmu neofašismus dosud nepanuje shoda. Média a někteří politologové označují pojmem neofašismus všechny ultrapravicové skupiny. Dokonce samotní příznivci těchto skupin mnohdy nerozlišují neofašismus, neonacismus a krajně pravicový populismus. Navíc se tyto tři skupiny, jak již bylo řečeno výše, v mnoha směrech překrývají. Přesto je možné neofašistické postoje uvnitř ultrapravicové scény odhalit. Neofašistické nazýváme skupiny inspirované fašistickou ideologií a vzniklé po 2. světové válce. Inspirují se obvykle Mussoliniho Itálií nebo dalšími fašistickými režimy. Za český vzor považují generála Radola Gajdu, který mezi válkami stál v čele Národní obce fašistické.

Neofašisté staví svoji ideologii zejména na nacionalismu, antikomunismu, kulturním rasismu a snaze o národní soběstačnost a izolacionismus. Nacionalismus neofašistů má výrazně šovinistický a rasistický charakter. Antisemitismus je v jejich ideologickém repertoáru také přítomen, ale nezaujímá ústřední roli. Neofašisté zpochybňují rozsah holocaustu, ale většinou ho vysloveně nepopírají. Jejich rétorika je spíše antisionistická¹⁰⁸ než antisemitská. Shodně s krajně pravicovými populisty neofašisté ostře vystupují proti imigraci a etnickým menšinám, jejichž příliv chtějí zastavit. Trnem v oku jim je také homosexualita, kterou chtějí postavit mimo zákon. Staví se proti komunismu, který považují za nejhorší režim v dějinách, i proti pluralitní demokracii, kterou označují za zkorumpovanou a nefunkční. Za jediný funkční model považují korporativismus, založený na principu rozdělení

¹⁰⁸ Antisionismus kritizuje politiku státu Izrael.

společnosti do jednotlivých korporací podle povolání. Vyžadují naprostou hospodářskou, vojenskou i politickou nezávislost státu, a proto stejně jako krajně pravicový populisté vystupují proti mezinárodním organizacím, které podle nich suverenitu státu ohrožují. Neofašistická rétorika hovoří o tom, že současný politický systém a parlamentní politické strany nereprezentují skutečnou vůli národa.

Neofašisté spolupracují jak s krajně pravicovými populisty, tak s neonacisty. Narozdíl od neonacistů, kteří se pohybují spíše v rámci subkultur, neofašisté usilují o politickou činnost. Kladou důraz na konzervativní hodnoty a národní a křesťanské tradice. Neofašisté usilují o silný národní stát, zatímco neonacisté považují za primární cíl sjednocení bílé rasy a boj za panárijskou Evropu. Uvedené rozdíly však nezpůsobují zásadní rozkol na ultrapravicové scéně a nenarušují spolupráci jednotlivých subjektů. Navíc řada příznivců těchto skupin mezi neofašismem a neonacismem nerozlišuje a podílí se na aktivitách obou těchto směrů, stejně jako na aktivitách krajně pravicových populistů. Od krajně pravicových populistů neofašisty spíše než ideologické rozdíly odděluje míra akceptace demokratického režimu, která je u neofašistů výrazně nižší.

1.3.4.3. Neonacismus

Na ultrapravicové scéně představují neonacisté nejradikálnější a nejmilitantnější skupinu. Inspirují se nacistickým režimem Hitlerovy Třetí říše a jeho ideologickou koncepcí a otevřeně se k ní hlásí. Mezi hlavní ideologické prvky neonacismu patří rasismus se zdůrazňováním nadřazenosti árijské rasy a militantní antisemitismus. Hlavním cílem neonacistů je vytvoření panárijské světové říše pod vládou jediného vůdce. Cestou k jejímu vytvoření je podle nich rozpoutání tzv. Sváté rasové války (RAHOWA - Racial Holy War), která má vést k úplnému vyhlazení Židů a nižších ras, k odstranění demokracie, komunismu, liberalismu a humanismu. Narozdíl od neofašistů neakcentují roli všemocného totalitního státu. „Stát není pro neonacisty důležitý, protože v budoucí árijské říši bude existovat jen vůdce a jednotliví árijci.“¹⁰⁹ Za největšího nepřítele označují neonacisté Židy, které je podle nich pro dosažení ideální panárijské společnosti nutné vyhladit. Stejně jako v Hitlerově ideologii představují Židé ztělesnění všeho zla.

¹⁰⁹ Charvát, J.: *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, s. 80

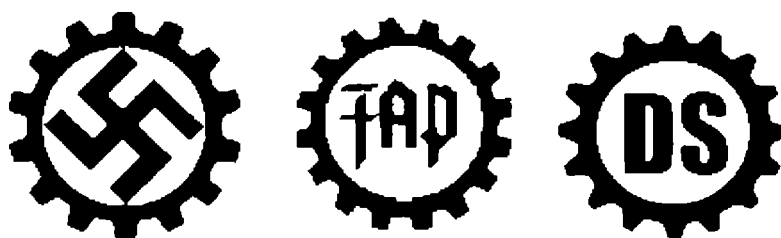
Neonacisté odmítají komunismus i pluralitní demokracii. Tu má nahradit totalita v čele se silným vůdcem, který má mít absolutní autoritu. Stejně jako neofašisté prosazují uspořádání společnosti do korporací. Nejsou v pravém slova smyslu nacionalisté, protože nekladou hlavní důraz na národ, jako je tomu u neofašistů, ale na rasu. Národní příslušnost je pro ně až na druhém místě. Další prvky jejich ideologie jsou vesměs shodné s neofašisty a krajně pravicovými populisty. Jedná se o odpor k imigrantům, etnickým menšinám, homosexuálům a narkomanům.

Neonacisté jsou nejmilitantnější částí ultrapravice. Jejich častým prostředkem boje proti těm, které považují za svoje nepřátele, je násilí. Nejčastěji bývají obětí jejich násilné trestné činnosti příslušníci etnických menšin, nebo jejich političtí odpůrci z řad antifašistů a anarchistů. Narozdíl od neofašistů, kteří ctí křesťanské tradice, se neonacisté orientují spíše na starogermánskou mytologii a pohanské náboženství. Sami sebe vnímají jako hrdé a silné potomky dávných válečníků. Smyslem jejich života je boj za bílou rasu proti všem nepřítelům, které je nutno fyzicky zlikvidovat.

2. DĚLNICKÁ STRANA V KONTEXTU ČESKÉ ULTRAPRAVICOVÉ SCÉNY

Znakem Dělnické strany je červené ozubené kolo s černými písmeny „DS“ uvnitř. Odborníci na pravicový extremismus se domnívají, že tento znak odkazuje k nacistické symbolice. Symbol ozubeného kola s hákovým křížem uvnitř byl ve znaku nacistických odborů zvaných Německá pracovní fronta (Deutsche Arbeitsfront – DAF). Ozubené kolo přijala do svého znaku i neonacistická Svobodná Německá dělnická strana (Freiheitliche Deutsche Arbeiterpartei, FAP), kterou soud v Německu rozpustil v roce 1995.¹¹⁰ Srovnání symbolů nacistických odborů (DAF), německé politické strany rozpuštěné kvůli příklonu k neonacismu (FAP) a Dělnické strany (DS) je na obr. č. 5.

Obr. č. 5) Symboly DAF, FAP a DS

Symbol ozubeného kola používají i organizace vzniklé při DS jako Dělnická mládež a Ochranné sbory (viz kapitola Organizace působící při Dělnické straně), avšak lze jej najít i na stránkách militantní neonacistické organizace Národní odpor (zde v jiném barevném provedení a s vlajkou uprostřed ozubeného kola, mající symbolizovat nejspíše Autonomní nacionalisty (viz obr. č. 6).

¹¹⁰ Jedná se o předchůdkyni současné nejsilnější ultrapravicové politické strany v Německu - Nacionálně-demokratické strany Německa (Nationaldemokratische Partei Deutschlands, NPD).

2.1. Historie Dělnické strany

2.1.1. Od počátků Dělnické strany k parlamentním volbám roku 2006

Koncem prosince 2002 byla registrována politická strana s názvem Nová síla. Na ustavujícím sjezdu, který se konal 18. ledna 2003 v pražském Smíchovském pivovaru, byla tato strana přejmenována na Dělnickou stranu (DS). U jejího zrodu stáli někteří bývalí příslušníci politické strany Republikáni Miroslava Sládka (RMS) a občanského sdružení Republikánská mládež (RM) (viz níže), které bylo Ministerstvem vnitra rozpuštěno v únoru 2002.¹¹¹ Na ustavujícím sjezdu bylo zvoleno předsednictvo strany a vydán ustavující manifest Dělnické strany, který vysvětluje důvody vzniku této politické strany a její cíle.¹¹² Tento manifest se hlásí

¹¹¹ Republikánská mládež podala proti tomuto rozhodnutí odvolání k Nejvyššímu správnímu soudu, který rozpuštění občanského sdružení potvrdil.

¹¹² Text ustavujícího manifestu: „My, občané České republiky, znepokojeni stavem současné hospodářské a sociální politiky země, ztrácející důvěru v současnou politickou reprezentaci, prolezlou korupcí a honbou za posty, rozhodli jsme se z protestu proti politickému šlendriánu a hlavně z povinnosti k budoucím generacím naší milované vlasti, založit zcela nové sociální hnutí – Dělnickou stranu. Dělnická strana je stranou lidovou, proto dává přednost prosazování a důslednému plnění svých požadavků před ideologickými frázemi prázdného obsahu, tak častými u současných politiků. To je také stěžejní důvod proč se nevyhraňujeme na žádnou stranu politického spektra, protože jeho současný stav nás nutí být – v rámci demokratického parlamentního systému – jeho přímými oponenty.“

ke kořenům dělnického hnutí v 19. století a chce na něj navazovat, dále odsuzuje stávající politickou reprezentaci, odmítá internacionalismus a zdůrazňuje tradice, vlast a národ. Předsedou strany byl na ustavujícím sjezdu zvolen Jiří Štěpánek (bývalý zemský vedoucí Republikánské mládeže a pokladník Republikánské mládeže) a prvním místopředsedou strany se stal Martin Zbela (bývalý předseda Republikánské mládeže).

1. května 2003 začala Dělnická strana vydávat vlastní noviny nazvané Dělnické listy, které prohlašuje za obnovené vydání Dělnických listů založených v roce 1872. Šéfredaktorem těchto novin je Martin Zbela, v době prvního vydání první místopředseda DS a nyní člen předsednictva DS a předseda Dělnické mládeže. Na následujícím 1. sjezdu strany, který se konal 31. května 2003 v Trnkově sále Smíchovského pivovaru, se uskutečnila volba nového vedení strany a změna stanov. Předsedou strany byl zvolen Tomáš Vandas, který byl dříve tajemníkem Republikánů Miroslava Sládka. Jiří Štěpánek se na tomto sjezdu stal prvním místopředsedou DS a Martin Zbela členem předsednictva této strany.¹¹³

Dělnická strana zpočátku neměla velkou podporu. Mluvílo se o ní jako o pokračovatelce Republikánské mládeže a mnozí sympatizanti krajní pravice ji považovali za příliš levicovou. V průběhu prvního roku své existence se DS věnovala především kampani proti vstupu ČR do EU. Dne 17. dubna uspořádala DS na Václavském náměstí společný mítink s Národní stranou o EU a dne 28. května další mítinky v Lounech, Žatci, Podbořanech a Kadani. Při volbě prezidenta ČR v roce 2003 navrhla DS Karla Gotta, což zdůvodnila tím, že „začal svou profesní dráhu jako elektrotechnik v ČKD, má tedy bez ohledu na svou pozdější uměleckou

Dělnická strana svým vznikem navazuje na to nejlepší z dělnického hnutí 19. století. Hlásíme se k jeho původním kořenům. Stejně jako v minulosti, i dnes je naším posláním hájit zájmy pracujících občanů, dělníků jak v průmyslu a zemědělství, tak v ostatních oborech lidské činnosti. Upřednostňujeme rozvoj domácího podnikání před nekontrolovaným přílivem zahraničního kapitálu, v jehož důsledku se z kvalifikovaného dělníka stává levná pracovní síla a především další potenciální přírůstek do fronty nezaměstnaných.

Naše dělnické hnutí bylo založeno výhradně z vůle skupiny občanů naší země a proto se nehlásí k žádné mezinárodní organizaci či jeho internacionální ideologii. Program a činnost Dělnické strany jsou odrazem tradic a soudobého poznání našeho národa a rodné vlasti.

Důstojné živobytí občanů České republiky – svobodný život v nezávislé zemi, to je náš hlavní a poslední cíl, o jehož naplnění budeme jménem Dělnické strany usilovat!“

Dělnická strana. *Prohlášení Předsednictva Dělnické strany*. 18.1. 2003[online]. [Cit. 2009-10-05]. <http://www.delnickastrana.cz/Strana36.htm>

¹¹³ Na tomto sjezdu byli jako členové předsednictva zvoleni též Bohumil Šuléf, Jindřich Nestler a Petr Kotáb.

kariéru velkou podporu mezi dělníky.“¹¹⁴ Od svých počátků byla rétorika strany silně zaměřená proti komunistům, Romům a proti homosexuálům.

Rok 2004 byl pro Dělnickou stranu ve znamení voleb do Evropského parlamentu a do krajských zastupitelstev. K volbám směřovala DS v tomto roce téměř veškeré své aktivity. Dne 24. března 2004 přijala DS program a 31. března kandidátní listinu pro volby do Evropského parlamentu, jejímž lídrem se stal předseda strany Tomáš Vandas. V těchto volbách získala pouze 0,18% (4289 hlasů).¹¹⁵ V listopadu stejného roku se konaly volby do krajských zastupitelstev. V těchto volbách kandidovala Dělnická strana v šesti krajích samostatně a ve dvou v koalici¹¹⁶, avšak ani tentokrát nebyly výsledky voleb pro DS nijak povzbuzující. Celkem získala 0,15 % hlasů, přičemž nejvíce hlasů (0,83%) získala v Plzeňském kraji, kde kandidovala s Pravou alternativou.¹¹⁷ V senátních volbách roku 2004 se Dělnická strana rozhodla nekandidovat.

Volební neúspěch v roce 2004 přiměl DS na konci roku jednat s dalšími krajně pravicovými subjekty o možnosti vzájemné spolupráce pro parlamentní volby v roce 2006. Tento fakt zmiňuje i výroční zpráva Bezpečnostní informační služby z roku 2004.¹¹⁸ Dne 12. prosince 2004 se v Praze konala schůzka představitelů pěti krajně pravicových politických stran a hnutí. Jednalo se o Národní stranu (NS), Dělnickou stranu (DS), Národní sjednocení (NSj), České hnutí za národní jednotu (ČHNJ) a Republikány Miroslava Sládka (RMS). Smyslem schůzky bylo vytvoření společné kandidátky nacionalistických subjektů v následujících parlamentních volbách v roce 2006. Tyto snahy o překonání roztržitého české ultrapravicové scény a o spolupráci jednotlivých nacionalistických subjektů pokračovaly i v roce 2005 a vyvolaly hluboký zájem médií, která upozorňovala na sílící nebezpečí politického radikalismu.

¹¹⁴ Archiv Dělnické strany 2003-2008. *Stanovisko DS: Karel Gott na Hrad! 5. 2. 2003* [online]. [Cit. 2009-10-05]. <http://www.delnickastrana.cz/>

¹¹⁵ Český statistický úřad. *Volby do Evropského parlamentu konané na území České republiky ve dnech 11. - 12.06.2004* [online]. [Cit. 2008-11-11]. <http://volby.cz/pls/ep2004/ep11?xjazyk=CZ>

¹¹⁶ Samostatně kandidovala DS v kraji Libereckém, Ústeckém, Pardubickém, Karlovarském, Zlínském a v kraji Vysočina. V kraji Plzeňském kandidovala spolu s Pravou alternativou pod názvem „Dělnická strana – akce za snížení poslaneckých platů“ a ve Středočeském kraji kandidovala spolu s Národní stranou pod názvem „Koalice Dělnické a Národní strany“. zdroj: Archiv Dělnické strany 2003-2008. *Oznámení Dělnické strany ke krajským volbám*. 6. 9. 2004 [online]. [Cit. 2009-10-06]. <http://www.delnickastrana.cz/>

¹¹⁷ Český statistický úřad. *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 5.–6. 11. 2004* [online]. [Cit. 2009-10-06]. <http://volby.cz/pls/kz2004/kz62?xjazyk=CZ&xdatum=20041105>

¹¹⁸ Bezpečnostní informační služba. *Výroční zpráva 2004*. 1. 6. 2005 [online]. [Cit. 2009-10-06]. <http://www.bis.cz/n/2005-06-01-vyrocnizprava-2004.html>

Další schůzky NS, DS, NSj, ČHNJ a RMS se konaly 17. a 29. ledna 2005. Zástupci uvedených nacionalistických stran a hnutí podepsali 29. ledna 2005 komuniké o společném postupu v parlamentních volbách v roce 2006. Výsledkem jednání byla dohoda o jednotné kandidátce těchto politických subjektů na kandidátní listině Národní strany. Od počátku však bylo zřejmé, že mezi některými stranami v projektu, který byl nazván „Národní pětka“, existují osobní rozpory. Nevraživost panovala zejména mezi představiteli DS (tedy bývalými členy RMS a Republikánské mládeže) a stranou RMS, zejména jejich čelním představitel Miroslavem Sládkem.

Projekt „Národní pětky“ se rozpadl již v květnu 2005, kdy z něj vystoupila Dělnická strana. Rozhodli o tom delegáti celorepublikové konference DS na svém jednání v Praze. Důvodem vystoupení z „Národní pětky“ byly rozepře mezi DS a stranou RMS (zejména Miroslavem Sládkem).¹¹⁹ Dělnická strana ale vyjádřila ochotu spolupracovat i nadále s ostatními nacionalistickými subjekty (NS, NSj, ČHNJ). Definitivní zánik „Národní pětky“ znamenal 21. srpna 2005 vystoupení Národního sjednocení z této koalice.¹²⁰ Stalo se tak na zasedání Generální rady NSj, jehož se účastnil i předseda DS Tomáš Vandas, který se na závěr vyslovil pro budoucí blízkou spolupráci DS a NSj. Již 1. září pak Vandas nabídl Národnímu sjednocení v čele s předsedou strany Františkem Červenkou předvolební spolupráci, kterou NSj přijala. K dohodě o společné kandidatuře do parlamentních voleb 2006 došlo mezi oběma stranami 1. října 2005. Jako výraz spolupráce uspořádaly 28. října DS a NSj společné shromáždění při příležitosti výročí vzniku ČSR.

Do koalice DS a NSj v prosinci 2005 vstoupilo politické hnutí Právo a spravedlnost (PaS). Kandidáti PaS, DS a NSj se pro volby do poslanecké sněmovny v roce 2006 rozhodli vystupovat na společné kandidátce „Právo a spravedlnost – ANO tradiční rodině, NE korupci a kriminalitě“ a na tiskové konferenci 16. prosince 2005 oznámili záměr oslovit další subjekty a osobnosti. 14. ledna 2006 byli na schůzi koordinačního výboru politického hnutí Právo a Spravedlnost přítomni předsedové PaS, NSj a DS (Petr Valeš, František Červenka a Tomáš Vandas). Kromě nich se schůze účastnil i předseda Demokratické strany sociální spravedlnosti (DSSS) Jan Broj, který deklaroval ochotu připojit se ke společnému

¹¹⁹ V roce 2008 uvedl Jiří Petřivalský ve svém článku nazvaném „Národní strana? Ne, děkuji.“ jako důvod rozpadu „Národní pětky“ arogantní chování Národní strany. Archiv DS. Petřivalský, J.: *Národní strana? Ne, děkuji.* 2. 10. 2008 [online]. [Cit. 2009-10-09]

¹²⁰ Koalice zbylých stran „Národní pětky“ (NS, RMS a ČHNJ) se přejmenovala na „Národní síly“.

volebnímu projektu a kandidovat v parlamentních volbách za PaS. Do 14 dnů od této schůze přibyly do koalice PaS další strany – Strana sociální spravedlnosti a Agrární strana. Jejich hlavní společné programové body se týkaly zejména podpory tradiční rodiny, boje proti korupci a kriminalitě (tyto body jsou obsaženy již v názvu koalice), zastavení přílivu imigrantů, vystoupení ČR z EU, obnovení trestu smrti, důsledné hájení národních zájmů, odmítnutí sňatků homosexuálů a eutanazie.

PaS kandidovalo do poslanecké sněmovny v roce 2006 ve všech 14 krajích. Z volebních lídrů bylo šest z Dělnické strany, čtyři bez politické příslušnosti, dva ze strany Národní sjednocení a po jednom z Demokratické strany sociální spravedlnosti a Republikánské strany zemědělského a malorolnického lidu. Předseda DS Tomáš Vandas byl lídrem kandidátky v Pardubickém kraji. Celkově se na kandidátních listinách PaS objevilo přes 200 kandidátů. Mezi nimi byly i osoby s minulostí v neonacistických a neofašistických organizacích jako Národní odpor a Národní korporativismus (jmenovitě Petr Fryč, Radek Kořený, Patrik Vondrák, Jiří Petřivalský).¹²¹

Právo a Spravedlnost - ANO tradiční rodině, NE korupci a kriminalitě získalo ve volbách do poslanecké sněmovny v roce 2006 0,23% (12 756 hlasů). Z 25 kandidujících stran skončila tato koalice na 12. místě.¹²² Výsledky voleb ukázaly na posílení Dělnické strany, která začala být také více mediálně známá. Jejím dalším cílem se staly komunální volby.

2.1.2. Vzestup Dělnické strany v letech 2006 a 2007

Po volbách do Poslanecké sněmovny rozhodlo předsednictvo DS o svolání druhého sjezdu strany, který se uskutečnil 17. 6. 2006. Hlavními body sjezdového jednání byla volba předsedy strany a celého předsednictva, volba revizní a rozhodčí komise, hodnocení výsledků parlamentních voleb a příprava na komunální volby. Do čela strany byl jednomyslně zvolen jediný kandidát Tomáš Vandas,

¹²¹ Antifa. *Dělnická strana a neonacisté*. 28.4. 2008[online]. [Cit. 2009-10-06].

<http://www.antifa.cz/166-mzdomova-delnicka-strana-a-neonaciste.html>

¹²² Český statistický úřad. *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 5.–6. 11. 2004* [online]. [Cit. 2008-11-11]. <http://volby.cz/pls/ps2006/ps2?xjazyk=CZ>

Výsledky DS v jednotlivých krajích (v %): Praha: 0,14 (937 hlasů); Středočeský kraj: 0,32 (1992 hlasů), Jihočeský kraj: 0,20 (694 hlasů), Plzeňský: 0,37 (1084 hlasů), Karlovarský: 0,29 (404 hlasů), Ústecký: 0,37 (1387 hlasů), Liberecký: 0,21 (460 hlasů), Pardubický: 0,23 (637 hlasů), Královéhradecký: 0,23 (688 hlasů), Vysočina: 0,26 (724 hlasů), Jihomoravský: 0,16 (1015 hlasů), Moravskoslezský: 0,17 (1044 hlasů), Olomoucký: 0,32 (1073 hlasů), Zlínský: 0,19 (617 hlasů)

místopředsedy byli zvoleni Jiří Štěpánek (dosavadní místopředseda) a Petr Kotáb.¹²³ Jednání se zúčastnili pozorovatelé z neregistrované ultranacionalistické organizace Národní korporativismus, která je podle výroční zprávy BIS z roku 2006 spojovacím článkem mezi nacionalisty a neonacisty.¹²⁴

Spolupráce Národního korporativismu a Dělnické strany pokračovala i nadále a znamenala tak výraznější propojení DS s neofašistickou a neonacistickou scénou. 30. října vystoupil člen vedení Dělnické strany Mgr. Ladislav Malý na demonstraci pořádané Národním korporativismem v Ostravě. Ve svém projevu řekl: „Kamarádi, žádejme na svých zákonných zástupcích, tedy poslancích, aby v parlamentu přijali zákon zamezující jakýkoliv příliv tzv. uprchlíků do naší republiky... Když neznemožníme, tak aspoň znechutíme přistěhovalcům příchod do naší vlasti.“¹²⁵ Na této demonstraci byli distribuovány propagační materiály Dělnické strany.

Dělnická strana se v roce 2006 začala výrazněji zaměřovat na získání voličů z řad neofašistů a neonacistů (i když oficiálně neonacistickou doktrínu odmítá). Trvalo necelé dva roky a pravicoví extremisté, včetně neofašistů a neonacistů, se svorně sjednotili a začali podporovat Dělnickou stranu, kterou to výrazně posílilo a která se stala dominantní politickou stranou české extrémní pravice. Na české ultrapravicové scéně se jedná o významný krok od roztříštěnosti k jednotě.

Na podzim (20. a 21. října) roku 2006 se konaly komunální volby a Dělnická strana v nich postavila 150 kandidátů v 9 obcích a městech. V Praze kandidovali zástupci DS na kandidátní listině PaS (Právo a spravedlnost) a v ostatních obcích kandidovala DS samostatně. Dělnická strana získala celkem 3 mandáty - v Ústeckém kraji v obci Výsluní jeden mandát (13,55%) a v Královéhradeckém kraji v Rokytnici v Orlických horách dva mandáty (11,71%).

25. listopadu 2006 došlo k ustavení místní organizace Dělnické strany v Praze, v jejímž čele stanul JUDr. Stanislav Zeman, tajemníkem se stal Mgr. Ladislav Malý a pokladníkem Petr Kříž. Na výroční konferenci DS, která se konala v prosinci 2006 v Praze, označil předseda strany Tomáš Vandas za hlavní cíl

¹²³ V předsednictvu nadále zůstali Jindřich Nestler a Václav Prokůpek. Rozhodčí komise byla zvolena ve složení Jan Blaško, Ladislav Malý a Pavel Procházka, Revizní komise DS: Ladislav Tůma, Vladimír Pelák, Martina Pecinová. Archiv dělnické strany 2003-2006. *Předsedou DS opět zvolen Tomáš Vandas*. 17. 6. 2006. [online]. [Cit. 2009-10-09]. <http://www.delnickastrana.cz/>

¹²⁴ Bezpečnostní informační služba. *Výroční zpráva 2006*. 21. 11. 2007 [online]. [Cit. 2009-10-06]. s. <http://www.bis.cz/n/2007-11-21-vyrocní-zprava-2006.html>

¹²⁵ Mgr. Ladislav Malý. Archiv dělnické strany 2003-2006. *Národní korporativisté demonstrovali v Ostravě*. 30.10. 2006 [online]. [Cit. 2009-10-12]. <http://www.delnickastrana.cz/>

v nadcházejícím roce větší propagaci strany formou mítinků a besed s občany a zvýšení nákladu Dělnických listů.

V roce 2007 aktivita Dělnické strany vzrostla. Pokračovala a prohloubila se také spolupráce mezi Dělnickou stranou a Národním korporativismem, který zaujímal postavení na hranici „mezi neonacistickou a ultranacionalistickou scénou.“¹²⁶ Jejich akcí se hojně zúčastňovali neonacisté z Národního odporu. Dělnická strana začala navíc otevřeně spolupracovat s hnutím Autonomní nacionalisté, které se v roce 2004 zrodilo z neonacistického Národního odporu.

Již v únoru 2007 podpořila Dělnická strana demonstraci proti umístění americké radarové základny na území ČR, kterou pořádala středočeská organizace Autonomních nacionalistů. Tato akce se uskutečnila 24. února v Berouně a se svým projevem na ní vystoupil předseda Dělnické strany Tomáš Vandas. Dělnická strana tak otevřeně vyjádřila podporu neonacistickým Autonomním nacionalistům, se kterými spolupracovala i v budoucnu.

Na začátku března v roce 2007 se v Praze konala porada Dělnické strany, na které byl též přítomen předseda občanského sdružení Národní korporativismus Jiří Petřivalský.¹²⁷ Obsahem jednání byly volby do krajských zastupitelstev v roce 2008. Sebevědomí Dělnické strany, podporované širokou škálou extrémní pravice od ultranacionalistů až po neonacisty, výrazně vzrostlo, a proto bylo na této poradě rozhodnuto, že Dělnická strana bude v těchto volbách kandidovat pouze pod vlastním jménem a nikoliv v koalici, jak tomu bylo dříve. Dělnická strana se však rozhodně nebránila zapsání členů jiných ultrapravicových organizací na svou kandidátní listinu.

Zanedlouho Dělnická strana na svých internetových stránkách zvala na pochod proti komunismu, který uspořádal dne 10. března 2007 v Přerově Národní korporativismus. I tuto akci podpořil svou účastí a svým projevem Tomáš Vandas. Dělnická strana zde představila svůj nový plakát, který zobrazuje dělníka s čepicí a s velkým kladivem. Stejná kresba dělníka byla v minulosti použita oficiální nacistickou propagandou. Předseda DS v rozhovoru pro iDNES potvrdil, že se jedná o oficiální stranickou tiskovinu, odmítl však tvrzení, že se jedná o propagaci nacismu. „Odmítám jakoukoli spojitost s NSDAP. Jde o podobnost čistě

¹²⁶ Bezpečnostní informační služba. *Výroční zpráva 2008*. 31. 8. 2009 [online]. [Cit. 2009-10-06]. <http://www.bis.cz/n/2009-08-31-vyrocní-zprava-2008.html>

¹²⁷ Pojem porada použila pro tuto schůzku Dělnická strana. Archiv Dělnické strany. Tiskový odbor DS. *Celostátní porada DS*. 4. 3. 2007. [online]. [Cit. 2009-10-14]. <http://www.delnickastrana.cz/>

náhodnou.“¹²⁸ Odborník na extremismus Jan Charvát z Karlovy univerzity k této věci řekl: „Ty plakáty jsou jasná reminiscence na NSDAP... Hraníčí to s propagací nacismu.“¹²⁹ Tento „exces“ přinesl Dělnické straně velký zájem médií na straně jedné a další příznivce z řad neonacistů na straně druhé. Ještě tentýž měsíc Dělnická strana vydala kapesní kalendáře s vyobrazením dělníka, kvůli kterému byla nařčena z propagace nacismu.

Na konci března 2007 se Dělnická strana ohradila proti Ministerstvu vnitra, které pro policisty vydalo brožuru s názvem „Symboly používané extremisty na území ČR v současnosti“. V ní bylo zařazeno i logo DS představující červené ozubené kolo s černými písmeny DS (Dělnická strana) v bílém poli. Dělnická strana podala na Ministerstvo vnitra žalobu za poškození dobré pověsti právnické osoby a požadovala omluvu a vyškrtnutí svého loga z této publikace. Dělnická strana se také důrazně ohradila proti označování své strany jako extremistické.

Od června 2007 pokračovala série společných akcí se spřátelenými organizacemi Národním korporativismem a Autonomními nacionalisty. Na začátku června se v Havířově uskutečnila demonstrace proti drogám, kterou pořádal Národní korporativismus spolu s MO Dělnické strany Havířov. Za necelý měsíc Dělnická strana spolu s členy Národního korporativismu protestovala před úřadem vlády. Se svými projevy zde vystoupil předseda DS Tomáš Vandas, místopředseda DS Jiří Štěpánek a předseda Národního korporativismu Jiří Petřivalský. Členové DS se účastnili také akce na podporu Vlastimila Pechance, odsouzeného za rasově motivovanou vraždu Oty Absolona, která se konala v červenci 2007 ve Svitavách. V září Tomáš Vandas vystoupil na 3. ročníku Svatováclavské manifestace pořádané Autonomními nacionalisty Střední Čechy. Cílem manifestace bylo kromě připomenutí zemského patrona také odmítnutí přistěhovalců a odmítnutí multikulturní společnosti. O měsíc později Dělnická strana spolu s Národním korporativismem a s organizací Národní čest uspořádala v Ostravě akci při příležitosti výročí vzniku ČSR. Na této akci dav skandoval typická

¹²⁸ iDNES. Eichler, P. *Dělnická strana je podezřelá z propagace nacismu*. 16. 3. 2007. [online]. [Cit. 2009-10-14].http://zpravy.idnes.cz/delnicka-strana-je-podezrela-z-propagace-nacismu-fux-/domaci.asp?c=A070315_174535_domaci_pei

¹²⁹ iDNES. Eichler, P. *Dělnická strana je podezřelá z propagace nacismu*. 16. 3. 2007. [online]. [Cit. 2009-10-14].http://zpravy.idnes.cz/delnicka-strana-je-podezrela-z-propagace-nacismu-fux-/domaci.asp?c=A070315_174535_domaci_pei

ultranacionalistická hesla jako: „Nic než národ.“¹³⁰ Jako první řečník vystoupil v Ostravě na Masarykově náměstí předseda DS Tomáš Vandas a po něm se slova chopili zástupci Národního korporativismu.

O velký zájem médií se v listopadu postarala plánovaná akce, jejíž organizátoři měli být Mladí národní demokraté. Tato akce se měla uskutečnit v Praze dne 10. listopadu, tedy v den výročí Křišťálové noci.¹³¹ Organizátoři akce chtěli v tento den pochodovat pražským židovským městem, a to způsobem tak typickým pro nacistické manifestace – po setmění a s hořícími pochodněmi v ruce. Nacionalisty a neonacisty neodradil ani zákaz této demonstrace a rozhodli se ji i přesto uskutečnit. Akci jim znemožnil zásah Policie ČR, díky němuž se extremisté k pražskému židovskému městu nedostali. Dělnická strana se na svých internetových stránkách postavila za tuto akci a její zákaz označila za porušení shromažďovacího práva.

V průběhu roku 2007 vystupovala Dělnická strana zejména proti drogám, proti legalizaci marihuany, proti přistěhovalectví, proti pozitivní diskriminaci, proti homosexualitě a proti adopci dětí homosexuálními páry. Postavila se také proti výstavbě americké radarové základny na území ČR. Akcentovala též výchovu mládeže a boj proti pornografii a prostituci.

2.1.3. Dělnická strana na svém vrcholu v letech 2008 a 2009

Rok 2008 byl pro Dělnickou stranu (i podle jejích vlastních slov) rokem zlomovým. Na svých stránkách uvedla: „Během posledních měsíců roku 2008 se většina národních socialistů v České republice sjednotila pod hlavičkou Dělnické strany.“¹³² Dělnická strana, která od neúspěšných voleb do Poslanecké sněmovny ČR v roce 2006 začala ve velké míře spolupracovat s ultranacionalistickými, neofašistickými a neonacistickými organizacemi, slavila triumf. Získala podporu většiny z nich a tím zároveň významně přispěla ke sjednocení a lepší organizovanosti dříve roztržité extrémně pravicové scény v ČR. Aktivita

¹³⁰ Archiv Dělnické strany 2003-2008. *Oslavy vzniku ČSR v Ostravě. 29.10. 2007*[online]. [Cit. 2009-10-15]. <http://www.delnickastrana.cz/>

¹³¹ Křišťálová noc je označení pro protižidovský pogrom, který se odehrál v noci z 9. na 10. listopad 1938 v Německu, v Rakousku a Sudetech. Během křišťálové noci byli zabíjeni židé, vypalovány synagogy a rabovány židovské obchody (svůj název získala křišťálová noc právě podle rozbitých výloh židovských obchodů).

¹³² Dělnická strana. *Historie Dělnické strany*. 12. 8. 2008[online]. [Cit. 2009-10-15]. http://delnickastrana.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=117&Itemid=151

Dělnické strany dosáhla v tomto a následujícím roce svého dosavadního vrcholu, stejně jako spolupráce Dělnické strany s neonacisty.

V lednu 2008 podala DS trestní oznámení na plzeňského primátora Ing. Pavla Rödla pro údajné porušení shromažďovacího práva, kterého se měl dopustit zakázáním demonstrace neonacistů v Plzni v den výročí prvního transportu židů z Plzně do Terezína. Závažným činem, který vyvolal obavy, se 1. února 2008 stalo založení Ochranných sborů Dělnické strany (OS-DS). Předseda DS Tomáš Vandas oznámil jejich plánované založení na celostátní konferenci DS 26. ledna 2008 v Praze. OS jsou samotnou Dělnickou stranou charakterizovány jako neozbrojená složka Dělnické strany, jejímiž hlavními deklarovanými úkoly jsou ochrana představitelů DS, dohled nad stranickými akcemi a pomoc občanům v nouzi, zejména v jejich problémech s tzv. „nepřizpůsobivými občany.“. Jelikož se jedná o přidruženou organizaci Dělnické strany, bude o ní podrobně pojednáno v samostatné kapitole „Organizace působící při Dělnické straně“.

I v roce 2008 krátce pokračovala spolupráce DS a Národního korporativismu, o čemž svědčí již přítomnost předsedy DS Tomáše Vandase na výročním setkání Národního korporativismu 2. února v Praze – Strašnicích. Již na počátku dubna 2008 však Národní korporativismus ukončil svou činnost. Dělnická strana na svých stránkách zveřejnila zprávu Tiskového výboru NK k ukončení činnosti této organizace.¹³³ V ní se mimo jiné píše, že když v roce 2004 Národní korporativismus začínal svou činnost, byla radikální nacionalistická scéna roztržštěná a v útlumu. Cílem nově vzniklého NK bylo překonání oné roztržštěnosti a oživení radikálního nacionalismu. K tomu mělo dojít úzkým propojením oficiální politické strany DS a neoficiálních radikálních hnutí – Autonomních nacionalistů a Národního odporu. Když bylo toto propojení dokončeno a nepotřebovalo nadále prostředníka, nebylo již Národního korporativismu zapotřebí. Tato situace nastala právě v dubnu 2008 a Národní korporativismus se rozhodl svou činnost ukončit.¹³⁴ Své členy Národní korporativisté vyzvali ke vstupu do Dělnické strany nebo k účasti na aktivitách Autonomních nacionalistů. Bývalý předseda NK Jiří Petřivalský vstoupil ještě v průběhu dubna 2008 do Dělnické strany.

¹³³ Stejný text byl uveřejněn také na internetových stránkách neonacistického Národního odporu (<http://odpor.org/index.php?page=clanky&kat=1&clanek=795>) a na stránkách Autonomních nacionalistů (<http://nacionaliste.com/view.php?navezclanku=narodni-korporativismus-ukoncuje-svoji-cinnost&cislocclanku=2008040002>)

¹³⁴ Více o organizaci Národní korporativismus viz kapitola Propojení Dělnické strany s dalšími subjekty extrémní pravice.

V roce 2008 pokračovala a vlivem zániku Národního korporativismu se ještě zintenzivnila spolupráce Dělnické strany a Autonomních nacionalistů. Dělnická strana podpořila na konci února demonstraci Autonomních nacionalistů na podporu Srbska. S projevem na této akci vystoupil i předseda DS Tomáš Vandas, po němž řečnil aktivista Autonomních nacionalistů. Dělnická strana podpořila Srbsko také na konci března 2008, kdy uspořádala svou vlastní demonstraci, na které mimo představitelů DS řečnil také předseda Národních korporativistů Jiří Petřivalský. Řady členů Dělnické strany se v roce 2008 rozrostly nejen o bývalé členy NK, ale i o bývalé členy Republikánů Miroslava Sládka (RMS), jejichž činnost byla v únoru 2008 na návrh vlády dočasně pozastavena za nedodání výroční finanční zprávy za roky 2004–2006. Dělnická strana v té době vyzvala členy RMS, aby vstoupili do Dělnické strany.

Na začátku dubna 2008 se členové DS sešli na celostátní konferenci DS v Praze, kde jednali o nastávajících krajských volbách na podzim roku 2008 a stanovili datum 3. řádného sjezdu DS na 28. června 2008. Konference se zúčastnili také zástupci ze slovenské organizace Národní pospolitost, kteří vystoupili se svými příspěvky.

Na svátek práce 1. května 2008 uspořádala Dělnická strana v Praze na náměstí Jiřího z Poděbrad demonstraci, které se zúčastnili stovky nacionalistů, neofašistů i neonacistů. Akci masově podpořil neonacistický Národní odpor, který na tuto demonstraci zval své příznivce na svých webových stránkách. Jako první z řečníků vystoupil předseda DS Tomáš Vandas, v jehož projevu nechyběly xenofobní a rasistické výroky jako: „Parazité zaplavují naši zemi, chobotnice s černými chapadly rdousí naši krásnou, čistou, bílou vlast.“¹³⁵ Jako další vystoupili zástupci Slovenské pospolitosti, Svobodného odporu Slovensko, Autonomních nacionalistů, Svobodného odporu Čechy, ženské organizace RWU¹³⁶ a také nacionalisté z německého Dortmundu. Po přednesení projevů se účastníci demonstrace vydali na pochod, během něž nesli transparenty hlásící se mimo jiné i k neonacistickému Národnímu odporu a k organizaci Resistance Women Unity. Jednoho z účastníků zadržela policie kvůli odhalenému tetování se symbolikou SS. Představitelé DS tuto demonstraci hodnotili kladně zejména kvůli hojné účasti. Od

¹³⁵ Dělnická strana. *Projev předsedy DS Tomáše Vandase dne 1. května v Praze*. 1. 5. 2008[online]. [Cit. 2009-10-15] <http://www.delnickastrana.cz/strana41.htm>

¹³⁶ RWU = Resistance Women Unity. Podle odborníků na extremismus se jedná o ženskou alternativu Národního odporu.

Národního odporu a dalších neonacistických organizací, z nichž některým dokonce poskytli prostor k přednesení projevu, se ovšem nedistancovali. Dělnická strana tak otevřeně zaštitila neonacistickou scénu.

V červnu podpořila DS demonstraci Autonomních nacionalistů proti toleranci a dekriminlizaci drog, která se konala v Děčíně. Prvním řečníkem byl předseda DS Tomáš Vandas, po něm následoval projev členky neonacistické organizace Resistance Woman Unity a člena Autonomních nacionalistů. Poslední červnovou neděli se měl v Brně uskutečnit pochod homosexuálů, na nějž se Dělnická strana rozhodla poslat své Ochranné sbory. V souvislosti s tímto plánovaným pochodem se na webových stránkách objevilo tiskové prohlášení DS, ve kterém stojí, že předseda DS Tomáš Vandas vyhlásil „mobilizaci Ochranných sborů Dělnické strany (OS-DS), které budou akci monitorovat a dohlížet, aby ze strany účastníků této zvrácené akce nedocházelo k napadání slušných lidí, kteří přijdou vyjádřit nesouhlas. Odmítáme tolerovat amorálnosti a nechutnosti, které nemají se zdravým vývojem civilizace nic společného.“¹³⁷ Kvůli útokům pravicových extrémistů, mezi nimiž byli zejména aktivisté Národního odporu, Autonomních nacionalistů a příslušníci hnutí skinheads, byl pochod nejprve organizátory odvolán, nakonec prošel alespoň zkrácenou trasou. Po skončení akce zaútočili pravicoví extrémisté na účastníky pochodu slzným plynem. Dělnická strana na svých webových stránkách extrémistům, kteří v brněnských ulicích protestovali poděkovala a zmaření pochodu prohlásila za „vítězství přirozenosti“¹³⁸, čímž fakticky projevila souhlas i s projevy násilí, které akci provázeli. Dělnická strana tak dala najevo, že neodmítá násilí jako prostředek k prosazování svých cílů. Postoj DS k incidentu při pochodu homosexuálů odsoudila kromě demokratických sil dokonce i Národní strana.

Ve stejný den jako pochod homosexuálů (28. 6. 2008) se uskutečnil také plánovaný III. sjezd Dělnické strany, kde byli znovu voleni představitelé strany. Předsedou byl opět jednomyslně zvolen Tomáš Vandas, 1. místopředsedou Jiří Štěpánek a místopředsedou Petr Kotáb. Hosty na tomto sjezdu byli členové Slovenské pospolitosti a Slovenské národní jednoty.

¹³⁷ Archiv Dělnické strany. *Oznámení Dělnické strany*. 23.6. 2008[online]. [Cit. 2009-10-05]. <http://www.delnickastrana.cz/>

¹³⁸ Archiv Dělnické strany. *Stanovisko DS k homosexuálnímu pochodu*. 28.6. 2008[online]. [Cit. 2009-10-05]. <http://www.delnickastrana.cz/>

O určitém vzestupu Dělnické strany v této době svědčí zakládání nových místních organizací a přibývající počet členů v jejích řadách. Mezi členy DS i jejími funkcionáři též vzrůstal počet osob spjatých s neonacistickou scénou. Příkladem za všechny je zvolení Patrika Vondráka dne 8. 6. 2008 předsedou MO DS Praha. Vondrák byl jedním z čelních a nejaktivnějších představitelů neonacistického Národního odporu a jeho jméno je spjato s organizováním pochodu židovským městem na výročí tzv. Křišťálové noci v listopadu 2007. S rostoucí aktivitou DS rostl i zájem médií, která o DS hovořila stále častěji.

V souvislosti s krajskými volbami, které byly vyhlášeny, uspořádala Dělnická strana mítinky ve Vysokém Mýtě a ve Svitavách, kde byl mítink spojen s protestem proti uvěznění Vlastimila Pechance, který byl odsouzen za rasově motivovanou vraždu a kterého extrémní pravice vnímá jako „politického vězně“. Po projevech představitelů DS pronesla svůj projev i představitelka Resistance Women Unity.

Na den 16. 8. 2008 DS plánovala uspořádat akci s názvem „Den svobody“. Místo konání se tajilo a bylo ohlášeno teprve týden před akcí. Tím místem měl být Hradec Králové. Den svobody se stal ústředním tématem médií, která jej označovala za největší akci neonacistů plánovanou k výročí úmrtí Rudolfa Hesse.¹³⁹ Sami pořadatelé označili akci za kulturně-politický mítink. Vystoupit měli neonacistické kapely jako např. skupina Before the War, která ve svých textech opěvuje tzv. RAHOWA (Svatou rasovou válku). Na poslední chvíli magistrát města Hradce Králové vypověděl smlouvu o pronájmu letního kina. Dělnická strana se proto rozhodla uskutečnit alespoň průvod městem.

Jak již vyplynulo z předchozích zmínek o kontaktech DS a Slovenské pospolitosti, Dělnická strana se snažila o spolupráci s podobnými extrémně pravicovými politickými subjekty na mezinárodní úrovni. Svědčí o tom i jednání DS s německou extremistickou stranou NPD, které se uskutečnilo po skončení průvodu v Hradci Králové dne 16. 8. 2008. Za DS byl přítomen předseda Tomáš Vandas, předseda rozhodčí komise Jiří Petřivalský, předseda pražské organizace Patrik Vondrák a výkonný tajemník ochranných sborů Jiří Holoubek. Německou stranu zastupovalo vedení Saské a Sasko-Anhaltské frakce NPD a členové redakce

¹³⁹ Lidovky. Poláková, M.; Kolina, J.: *Neonacisté chystají obří sraz*. 5. 8. 2008[online]. [Cit. 2009-10-16]. http://www.lidovky.cz/neonaciste-chystaji-obri-sraz-dkx-/ln_noviny.asp?c=A080805_000002_ln_noviny_sko&klic=226852&mes=080805_0

stranické tiskoviny NPD Deutsche Stimme: Per Lennart Aae, Carola Holz, Katrin Köhler, Sven Schwerdtfeger.¹⁴⁰ V listopadu stejného roku se zase zástupci DS zúčastnili demonstrace pořádané NPD v saském městě Reichenbach. S projevem zde vystoupil předseda MO DS Praha Patrik Vondrák. Poté odjeli zástupci DS do Chemnitzu, kde se zúčastnili schůze místní organizace NPD Chemnitz, na které promluvil předseda NPD Udo Voight.

Rostoucí mezinárodní spolupráci Dělnické strany a českých neonacistů se zahraničními pravicově extremistickými subjekty dokládá i vystoupení předsedy DS Tomáše Vandase na III. ročníku tzv. Festivalu národů (Fest der Völker 2008), který se uskutečnil dne 13.9. 2008 v německém městě Altenburg (Durynsko). Fest der Völker patří k největším akcím ultrapravice a je spojován s neonacistickým hnutím. Odborník na extremismus Miroslav Mareš k účasti Vandase na Festivalu národů prohlásil: „Je to jasný signál, že Vandas Dělnickou stranu přivedl do neonacistického prostředí.“¹⁴¹ Kromě Vandase byli na festivalu za DS přítomni místopředsedové Jiří Štěpánek a Petr Kotáb a člen předsednictva DS Mgr. Ladislav Malý. Mimo nich na akci dorazila asi stovka sympatizantů české extrémní pravice a neonacistického hnutí. Účast DS strany na Festivalu národů odsoudila dokonce i extrémně pravicová Národní strana, která jej označila za „kolaboraci s nácky“.

Aktivita Dělnické strany se stále více radikalizovaly. V červenci 2008 se otevřela tzv. „kauza Janov“, když předseda Dělnické strany „vydal nařízení výkonnému tajemníkovi Ochranných sborů Dělnické strany (OS-DS), aby v souvislosti se stupňujícími nepokoji na litvínovském sídlišti Janov, kde cikánské gangy terorizují původní obyvatelstvo, vyslal do oblasti monitorovací tým OS-DS.“¹⁴² Dne 23. 7. 2008 se uskutečnila schůzka mezi předsedou Dělnické strany Tomášem Vandasem a starostou města Litvínov Mgr. Milanem Šťovíčkem. Dalšími účastníky jednání byli 1. místostarosta Litvínova Martin Klika, velitel Městské policie v Litvínově Zdeněk Urban, předseda pražské organizace DS Patrik Vondrák a místopředseda krajské organizace DS kraje Vysočina Erik Sedláček.¹⁴³

¹⁴⁰ Archiv DS. Tiskový odbor DS. *Vedení DS jednalo se zástupci NPD*. 18. 8. 2008[online]. [Cit. 2009-10-16]. <http://www.delnickastrana.cz/>

¹⁴¹ iDNES. Eichler, P.: *Český politik řečnil na srazu evropských neonacistů*. 15. 9. 2008[online]. [Cit. 2009-10-16]. http://zpravy.idnes.cz/cesky-politik-recnil-na-srazu-evropskych-neonacistu-pcw-/zahranicni.asp?c=A080914_190104_zahranicni_pei

¹⁴² Archiv DS. Tiskový výbor DS. *Oznámení Dělnické strany*. 20. 7. 2008[online]. [Cit. 2009-10-16]. <http://www.delnickastrana.cz/>

¹⁴³ Archiv DS. Tiskový výbor DS. *Předseda DS jednal s vedením litvínovské radnice*. 24. 7. 2008[online]. [Cit. 2009-10-16]. <http://www.delnickastrana.cz/>

Výsledkem jednání byla dohoda o tom, že radnice podnikne kroky ke zlepšení situace na Janovském sídlišti a Dělnická strana prozatím do Janova své Ochranné sbory nevyšle. Celý problém tím na nějaký čas utichl.

Dne 10. září 2008 Dělnická strana opět oznámila, že na sídliště Janov vyšle své Ochranné sbory. Své rozhodnutí zdůvodnila tak, že podle „hlídek DS, které situaci v Janově utajeně monitorují“¹⁴⁴, se situace na tomto místě nijak nezlepšila. Vandas nařídil vyslání monitorovacích hlídek Ochranných sborů Dělnické strany (OS-DS) do oblasti litvínovského sídliště Janov na den 4.10.2008. Hlídky měly čítat 10-20 osob a měly v Janově zůstat až do odvolání. Již hodinu po jejich příjezdu došlo ke konfliktu členů Ochranných sborů s místními romskými obyvateli a členové OS-DS byli nuceni se stáhnout. Předsednictvo DS na situaci reagovalo vysláním dalších asi 50 aktivistů OS-DS do Janova.¹⁴⁵ Než však stačili dorazit na místo, policie ČR členům OS-DS až do 6. října vstup na sídliště Janov zakázala. Předseda DS Tomáš Vandas prohlásil, že „příští nasazení OS-DS již nebude symbolické, ale bude čítat stovky lidí.“¹⁴⁶

V den voleb do krajských zastupitelstev (18.10. 2008) uspořádala DS v Litvínově demonstraci proti pozitivní diskriminaci, na kterou se sjelo asi 300 příznivců extrémní pravice. Shromáždění nebylo oznámené a tedy ani povolené, a proto jej starosta Litvínova Mgr. Milan Šťovíček rozpustil. I přesto se příznivci ultrapravice vydali na pochod na Litvínovské sídliště Janov. Cestu jim zahradily oddíly Policie ČR a došlo k násilným střetům extrémistů s policisty. Policistům se nakonec podařilo útočníky vytlačit. V neonacistických kruzích byl tento den označen jako „Den 18“¹⁴⁷ a neonacisty byl považován za počátek tzv. RAHOWA (Rasové svaté války).

Do krajských voleb na podzim 2008 šla DS v koalici s Demokratickou stranou sociální spravedlnosti (DSSS). Ve všech krajích kandidovala pod názvem „Dělnická strana – za zrušení poplatků ve zdravotnictví“, výjimkou byl pouze Plzeňský kraj, kde název zněl: „Dělnická strana – NE americkému radaru!“. Ve

¹⁴⁴ Archiv DS. Tiskový výbor DS. *Ochranné sbory DS budou nasazeny v Janově*. 10. 9. 2008[online]. [Cit. 2009-10-16]. <http://www.delnickastrana.cz/>

¹⁴⁵ Archiv DS. Kotáb, P.: *Prohlášení Dělnické strany*. 5. 10. 2008[online]. [Cit. 2009-10-16]. <http://www.delnickastrana.cz/>

¹⁴⁶ Archiv DS. Vandas, T.: *Poděkování členům Ochranných sborů DS*. 6.10. 2008[online]. [Cit. 2009-10-16]. <http://www.delnickastrana.cz/>

¹⁴⁷ Tento název odkazuje jak na datum 18. 10., kdy se střet odehrál, tak na neonacistickou symboliku, kde číslo 18 znamená pořadí písmen v abecedě, a tedy písmena A. H. – iniciály Adolfa Hitlera.

všech čtrnácti krajích postavilo kandidátky pouze šest politických subjektů – ODS, ČSSD, KSCĚ, Strana Zelených, Pravý blok a DS. Předseda DS Tomáš Vandas vedl kandidátku ve Středočeském kraji a místopředseda Jiří Štěpánek v Ústeckém kraji. V Uherském Hradišti postavila DS dokonce svého kandidáta do Senátu ČR. Byl jím Stanislav Hornák. Na kandidátních listinách se opět objevili osoby s minulostí v neonacistických organizacích. Ondřej Cakl, odborník na pravicový extremismus v ČR, uvedl, že z dvou set kandidátů DS je prokazatelně 35 neonacistů.¹⁴⁸

Ještě před volbami (na konci září) byl kandidát DS Erik Sedláček odsouzen za trestný čin podpory a propagace hnutí směřujícího k potlačování práv a svobod člověka, kterého se dopustil vydáváním neonacistického internetového časopisu „Poslední generace“. Za tento trestný čin byl poslán na tři roky do vězení. Tomáš Vandas prohlásil tento rozsudek za porušení svobody slova a projevu garantované Listinou základních práv a svobod.¹⁴⁹

V souvislosti s volbami uspořádala DS celou řadu mítinků (V Litvínově, Mostě, Brně, Plzni). Dne 28. září pak uspořádala spolu s Autonomními nacionalisty svatováclavskou manifestaci ve středočeském Kladně. Svým projevem ji zahájil předseda DS Tomáš Vandas. Po několika pronesených projevech se účastníci vydali na pochod za skandování hesel „Multi-kulti nechceme.“ a „Čechy Čechům.“¹⁵⁰ Poté, co průvod došel na Floriánské náměstí, pronesli své projevy zástupci Autonomních nacionalistů.

Ve volbách do krajských zastupitelstev, které se konaly 17. a 18. 10. 2008 se Dělnické straně poprvé podařilo překročit hranici 1% a stala se tak druhou nejsilnější mimoparlamentní stranou v ČR.¹⁵¹ Kandidát DS do Senátu Ing. Stanislav Hornák získal ve volebním obvodu Uherské Hradiště dokonce 2,88% hlasů. Pro

¹⁴⁸ Deník. Martínek, R.: *Kandidáti do krajských voleb hajlují na večírku*. 16. 9. 2008[online]. [Cit. 2009-10-16]. http://www.denik.cz/z_domova/kandidati_hajlovani20080916.html

¹⁴⁹ Archiv DS. Vandas, T.: *Stanovisko k odsouzení kandidáta DS k trestu vězení*. 26. 9. 2008[online]. [Cit. 2009-10-16]. <http://www.delnickastrana.cz/>

¹⁵⁰ Archiv DS. Tiskový odbor DS. *Svatováclavské Kladno patřilo Dělníkům*. 29.9. 2008[online]. [Cit. 2009-10-16]. <http://www.delnickastrana.cz/>

¹⁵¹ Výsledky DS v krajských volbách 2008 (pro srovnání jsou v závorce uvedeny výsledky DS v krajských volbách v roce 2004): Plzeňský kraj 1,47 % (0,83), Pardubický kraj 1,28 % (0,38), Karlovarský kraj 1,23 % (0,24), Jihočeský kraj 1,20 % (-), Ústecký kraj 1,19 % (0,27), Královéhradecký kraj 1,02 % (-), Středočeský kraj 1,02 % (0,11), Vysočina 0,92 % (0,29), Liberecký kraj 0,89 % (0,20), Moravskoslezský kraj 1 % (-), Olomoucký kraj 0,82 % (-), Zlínský kraj 0,68 % (0,16), Jihomoravský kraj 0,56 % (-). Zdroj: Český statistický úřad: *Volby do zastupitelstev krajů konané 17. – 18. 10 2008*. 29. 10 . 2008.

<http://www.volby.cz/pls/kz2008/kz2?xjazyk=CZ&xdatum=20081017>

Dělnickou stranu znamenal tento volební výsledek oproti minulosti významný politický vzestup.

Na státní svátek 28. 10. 2008 uspořádala DS v Praze na náměstí Jiřího z Poděbrad demonstraci. Trvala pouze půl hodiny a byla provázena zvláštními bezpečnostními opatřeními Policie ČR. Ve svém projevu na této akci předseda DS Vandas zval na novou demonstraci DS do Litvínova: „Do Litvínova se vrátíme 17. listopadu a zkorumpovaná policie nás nezastaví.“¹⁵²

Dne 17. listopadu 2008 se na litvínovském náměstí sešlo asi tisíc demonstrantů. Slova se ujal předseda DS Tomáš Vandas. Po demonstraci se uskutečnil naplánovaný pochod extremistů na sídliště Janov. Tento pochod nahlásil Jiří Bunda, jeden z kandidátů DS v říjnových volbách do krajských zastupitelstev a také jeden z čelních představitelů Autonomních nacionalistů. Přestože deklarovaný účel pochodu byl „protest proti násilí“, policie u mnohých z demonstrantů zabavila různé druhy zbraní (teleskopické obušky, nože, boxery, pepřové spreje, dřevěné tyče a násady a dokonce pistoli). Na Janovském sídlišti se ve stejnou dobu odehrávala demonstrace proti pochodu extremistů. K těžkým střetům mezi pravicovými extremisty a policií došlo před janovským sídlištěm, kde policie zahradila cestu, aby oddělila obě demonstrace. Střety probíhali až do pozdních večerních hodin a jejich výsledkem bylo 14 zraněných z řad extremistů i policistů. Předseda DS Tomáš Vandas později označil za viníka střetů Policii ČR a místopředseda DS Petr Kotáb podal za Dělnickou stranu na policii trestní oznámení. Odborníky na extremismus, kteří situaci v Janově sledovali, překvapila masová podpora pravicových extremistů ze strany „obyčejných“ lidí. Několik dní po demonstraci na litvínovském sídlišti Janov založila Dělnická strana v Litvínově svojí místní organizaci, kterou mnoho místních lidí podpořilo vstupem do DS. 17.listopadem 2008 tzv. „kauza Janov“ vyvrcholila, ale aktivity Dělnické strany a pravicových extremistů zde pokračovaly i nadále.

Ke konci srpna 2008 se začalo poprvé mluvit o tom, že by Dělnická strana měla být zakázána. Vzhledem k činnosti této strany v druhé polovině roku 2008 hlasů volajících po zrušení této strany přibývalo. Dne 5. listopadu podal tehdejší ministr vnitra Ivan Langer vládě návrh na zrušení Dělnické strany. V reakci na tento

¹⁵² iDNES. Eichler, P.: *Extremisté v Praze spílali policii, ta několik z nich zadržela*. 28. 10. 2008[online]. [Cit. 2009-10-18]. http://zpravy.idnes.cz/extremiste-v-praze-spilali-policii-ta-pet-z-nich-zadrzela-pzy-/domaci.asp?c=A081028_133958_domaci_pei

návrh podal předseda DS Tomáš Vandas na Ivana Langeru trestní oznámení za zneužití pravomoci veřejného činitele a za porušení čl. 20, odst. 2 Listiny základních práv a svobod.¹⁵³ Vandas také prohlásil, že případné zrušení Dělnické strany by rozhodně neznamenal konec jejich činnosti. „Nadále bychom pokračovali v působení, není problém založit nový politický subjekt... Pokud si někdo myslí, že bychom si potřásli rukou a rozešli se pokojně do svých domovů, tak se mýlí.“¹⁵⁴ Po nepokojích, které v Litvínově vyvolala demonstrace DS, se pro rozpuštění DS vyjádřil i premiér Miroslav Topolánek. 24. listopadu se vláda rozhodla podat Nejvyššímu správnímu soudu „Langerův“ návrh na zrušení Dělnické strany. V reakci na to Vandas prohlásil, že DS chystá největší a nejradikálnější protivládní odpor v ČR po roce 1989. Jeho podobu ale odmítl upřesnit.

Na začátku prosince DS v Praze 9 protestovala proti snahám o své zrušení. Svolavatelem akce, na které se sešlo asi tři sta lidí, byl 1. místopředseda DS Jiří Štěpánek. S hlavním projevem vystoupil předseda DS Tomáš Vandas, který připomenul stanovisko DS o tzv. „nulové toleranci k polistopadovému režimu.“¹⁵⁵ Stejněho dne (6. prosince 2008) se zástupci DS zúčastnili výroční schůze místní organizace NPD v saském městě Chemnitz, kde byla promítána prezentace o DS.

Rok 2008 byl pro Dělnickou stranu z několika hledisek velmi úspěšný. Došlo ke sjednocení ultrapravicové scény a jejímu zaštitění Dělnickou stranou. Členská základna se v tomto roce prudce rozrostla z přibližně 200 na 600 členů a byly zakládány nové místní organizace DS. V krajských volbách dosáhla DS svého dosud největšího volebního zisku, když překonala hranici 1% hlasů. Došlo také ke značnému zviditelnění a medializaci strany.

Na počátku roku 2009 měla DS čelit návrhu na zrušení strany. Tento návrh však nepřinášel téměř žádné důkazy, které by mohly vést k jejímu zrušení.¹⁵⁶

¹⁵³ Tento článek zní: „Občané mají právo zakládat též politické strany a politická hnutí a sdružovat se v nich.“ LZPS čl. 20, odst. 2.

¹⁵⁴ Týden. Pařízková, L.: *Vandas: krok vlády je pro nás vítaná reklama*. 24. 11. 2008[online]. [Cit. 2009-10-19]. http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/vandas-krok-vlady-je-pro-nas-vitana-reklama_92203.html

¹⁵⁵ Dělnická strana. Tiskový odbor DS. *Dělnická strana demonstrovala v Praze*. 6.12. 2008[online]. [Cit. 2009-10-20]. http://delnicka-strana.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=195&Itemid=115

¹⁵⁶ Tuto skutečnost opakovaně uváděl i Nejvyšší správní soud v odůvodnění rozsudku k tomuto návrhu. Nejvyšší správní soud. *Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 04.3.2009*, čj. Pst 1/2008 – 66. 4.3. 2009 [online]. [Cit. 2009-10-24].

<http://www.nssoud.cz/main.aspx?cls=anonymZneni&id=19052&mark>

Ministr vnitra Ivan Langer se i přesto domníval, že žaloba u soudu uspěje. Odborníci na extremismus ale jeho optimismus nesdíleli. Podle nich návrh neobsahoval natolik závažné skutečnosti, kvůli kterým by soud mohl stranu zrušit. Prakticky jediným bodem návrhu bylo porušení zákona o shromažďovacím právu, kterého se DS dopustila uspořádáním dvou neohlášených demonstrací. Jednalo se o pochod Hradcem Králové v srpnu 2008 a násilný protest v Litvínově 18. října 2008. Text se sice zmiňoval i o tom, že strana spolupracuje s neonacistickým Národním odporem a volá po revolučním zvratu, ale chyběly důkazy a argumentace Ústavou a Listinou základních práv a svobod. Vládní návrh kritizovala zejména právnička Klára Kalibová z organizace Tolerance a občanská společnost. Pro aktuálně.cz uvedla: „Zákonné důvody k rozpuštění Dělnické strany podle mého názoru jednoznačně existují. Jenže to podání je tak špatně napsané, že se obávám, zda k tomu soud vůbec bude moci přikročit.“¹⁵⁷ Tomáš Vandas tento návrh označil za argumentačně slabý a rozhodl se Dělnickou stranu před soudem hájit sám.

Nejvyšší správní soud projednával návrh na zrušení Dělnické strany 18. února 2009. Obsahem jednání bylo kromě dvou nenahlášených demonstrací v Hradci Králové a v Litvínově také propojení DS s neonacistickým Národním odporem, Dělnickou stranou proklamovaná „nulová tolerance polistopadovému režimu“ a Ochranné sbory Dělnické strany. Předseda DS propojení s Národním odporem rázně odmítl a prohlásil, že Dělnická strana nezná žádné představitele Národního odporu. Je sice prokazatelné, že mnoho členů NO vstoupilo do řad DS a vykonává v ní důležité funkce, avšak dostatečné důkazy o propojení DS a NO nebyly soudu předneseny. Předseda Dělnické strany dále vysvětloval, že prohlášení o „nulové toleranci polistopadovému režimu“ má znamenat, že DS sice chce odstranit stávající systém, ale k tomuto odstranění má dojít po vítězství v řádných demokratických volbách, a že Ochranné sbory mají asi 20 členů, nejsou ozbrojené a jejich účelem je pomáhat občanům.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o zrušení Dělnické strany mělo padnout 18. února 2009, kdy se případ projednával, ale soud jednání odročil na 4. března 2009. Bezprostředně po odročení prohlásil předseda DS Tomáš Vandas před budovou Nejvyššího správního soudu: „Senát musí rozhodnout o zamítnutí

¹⁵⁷ Aktuálně. Smyčková, L.: *Tuto stranu zrušte, žádá vláda soud. Návrh ale odflákla*. 17.2.2009[online]. [Cit. 2009-10-20]. <http://aktualne.centrum.cz/domaci/soudy-a-pravo/clanek.phtml?id=629805>

vládního návrhu na zákaz DS, protože důkazy proti nám jsou naprosto směšné.“¹⁵⁸

4. března Nejvyšší správní soud vynesl rozhodnutí, kterým zamítl návrh vlády na zrušení Dělnické strany. Předseda senátu Vojtěch Šimíček toto rozhodnutí zdůvodnil tím, že vláda nepřednesla dostatečné důkazy, které by soud mohly vést k zákazu strany. Již v dubnu 2009 (tedy měsíc po zamítnutí návrhu na zrušení DS) začal Martin Pecina hovořit o tom, že pokud bude jmenován do funkce ministra vnitra, pokusí se znovu o zrušení Dělnické strany.

Na konci února v Litvínově jednali zastupitelé města s ministrem pro lidská práva a menšiny Michaelem Kocábem o problémech na Janovském sídlišti. Dotčená Dělnická strana, která nebyla k jednání pozvána, přistoupila k bezprecedentnímu kroku – jmenovala „vzdorostarostu“ Litvínova Vladana Reňáka. Již v polovině března však Vandas Reňáka odvolal pro „neprofesionální vystupování, neschopnost čelit tlaku ze strany médií a zaměstnavatele.“¹⁵⁹ Janov nebyl v roce 2009 jediným místem, na který Dělnická strana upřela svoji pozornost a kam vyslala svoje Ochranné sbory. Předsednictvo DS v únoru rozhodlo o nasazení tzv. „monitorovacích hlídek“ OS-DS v Postoloprtech. Spíše než o monitorování Ochranných sborů, jednalo se v Postoloprtech o demonstraci DS, jíž se účastnilo asi 40 členů a příznivců DS, z nichž jen malá část byli příslušníci OS-DS. Další podobná demonstrace DS byla uspořádána 18. dubna 2009 v Krupce. Toho dne se konaly i dva mítinky Dělnické strany v Pardubicích a Kolíně a demonstrace Autonomních nacionalistů (svolavatelem byl člen DS) v Ústí nad Labem. O týden později DS demonstrovala v Krupce znovu. Na konci května předseda DS Tomáš Vandas poslal Ochranné sbory také do severočeské Bíliny.

Na počátku března 2009 vzniklo při Dělnické straně občanské sdružení s názvem Dělnická mládež. Členem tohoto sdružení může být každý občan ve věku od 15 do 35 let. Dělnická mládež je úzce svázána s Dělnickou stranou a podílí se na jejích aktivitách. Prvního května zaregistrovalo Ministerstvo kultury oficiální tisk

¹⁵⁸ Dělnická strana. Tiskový odbor DS. *Vandas: Každý v soudní síni viděl, že důkazy proti nám jsou směšné*. 19. 2. 2009[online]. [Cit. 2009-10-20]. http://delnicka-strana.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=295&Itemid=115

¹⁵⁹ Dělnická strana. Tiskový odbor DS. *Předseda DS odvolal stínového starostu Litvínova*. 18. 3. 2009[online]. [Cit. 2009-10-16]. http://delnicka-strana.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=353&Itemid=115

Dělnické mládeže s názvem Národní odpor.¹⁶⁰ Více o tomto sdružení v kapitole „Organizace působící při Dělnické straně“.

1. května 2009 uspořádala DS demonstraci a pochod v Brně. Na tuto akci zvali na svých webech jak Autonomní nacionalisté, tak neonacistický Národní odpor. Na demonstraci se očekávala přítomnost asi jednoho tisíce demonstrantů, a proto ji provázela řada zvláštních bezpečnostních opatření. S proslovem zde vystoupili nejen zástupci DS ale i zástupci dalších krajně pravicových uskupení jako např. Resistance Women Unity, Autonomní nacionalisté či Svobodný Odpor z Čech. Během demonstrace také proběhlo oznámení a symbolický křest registrace nového tisku Dělnické mládeže, který nese stejný název jako militantní neonacistická organizace – Národní odpor.¹⁶¹

Na jaře 2009 Dělnická strana kandidovala ve volbách do Evropského parlamentu. Lídrem kandidátní listiny byl předseda DS Tomáš Vandas a na druhém a třetím místě kandidovali Jiří Štěpánek a Martin Zbela. V těchto volbách získala Dělnická strana 1,07% (25 368 hlasů).¹⁶² Dělnická strana tak potvrdila svoji jednoznačně dominantní pozici mezi dalšími ultrapravicovými stranami.¹⁶³

Volební kampaň tvořili z velké části předvolební mítinky DS. První z nich byly uspořádány v Chebu a Karlových Varech.¹⁶⁴ Na mítinku DS, jež se konal 16.května v Přerově, byl kvůli obsahu svého projevu, policisty zadržen místopředseda DS Jiří Štěpánek a dovezen na policejní služebnu k podání vysvětlení. O několik dní později se vedení Českého rozhlasu rozhodlo neodvysílat volební spoty Dělnické strany, u nichž vzniklo důvodné podezření, že jejich obsah je v rozporu se zákonem¹⁶⁵, a v souvislosti s těmito spoty podalo na DS trestní oznámení. Spoty, které nesly název „Odmítáme tento režim“, „Problémy s cikány“ a „Dělnická mládež a národní socialismus“, vyvolaly novou diskusi o zákazu DS.

¹⁶⁰ Stejný název má také neregistrovaná neonacistická organizace, která je v současné době na neonacistické scéně nejaktivnější.

¹⁶¹ Více v kapitole „Organizace působící při dělnické straně“ (podkapitola Dělnická mládež).

¹⁶² Český statistický úřad. *Volby do Evropského parlamentu konané na území České republiky ve dnech 05.06. – 06.06. 2009.* [online]. [Cit. 2009-11-03].

<http://www.volby.cz/pls/ep2009/ep11?xjazyk=CZ>

¹⁶³ Národní strana získala pouze 0,26% hlasů a SPR-RSČ 0,31% hlasů.

¹⁶⁴ Úplný seznam mítinků konaných v rámci předvolební kampaně na jaře 2009: 11.4. 2009 - Cheb, Karlovy Vary; 18. 4. 2009 – Pardubice, Kolín; 2.5. 2009 – Plzeň, Rokycany; 16.5. 2009 – Ostrava, Olomouc, Přerov; 17. 5. 2009 – Jihlava, Znojmo; 30. 5. 2009 – Litvínov, Most.

¹⁶⁵ Konkrétně vzniklo podezření na spáchání trestných činů podněcování k nenávisti vůči skupině osob, k omezování jejich práv a svobod a k hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení.

Ministr vnitra Martin Pecina prohlásil, že je rozhodnut podat nový návrh na její zrušení.¹⁶⁶

Dělnická strana uspořádala na konci května v Praze na Palackého náměstí demonstraci proti stažení svých předvolebních klipů z rozhlasového vysílání. V pronesených projevech zazněly výroky směřující k šíření rasové a etnické nesnášenlivosti a odkazy na nacionální socialismus. Úředník magistrátu proto demonstraci ukončil. Předseda Dělnické strany ignoroval jeho pokyn i výzvu policie a vyzval účastníky demonstrace k pochodu k budově Českého rozhlasu. Tento pochod nebyl předem nahlášen, a proto policie zahradila demonstrujícím cestu. Všichni účastníci demonstrace včetně předsedy DS Tomáše Vandase, místopředsedů Jiřího Štěpánka a Petra Kotába, předsedy Dělnické mládeže Martina Zbely a místopředsedkyně Dělnické mládeže Lucie Šlégrové byli poté zadrženi a odvezeni na policejní služebny pro podezření ze spáchání přestupku proti shromažďovacímu právu, pro narušení veřejného pořádku a neuposlechnutí výzvy.

V létě 2009 DS nevyvíjela nijak výraznou činnost. Za zmínku stojí jen demonstrace DS proti pochodu homosexuálů v Táboře na konci června a zadržení místopředsedkyně Dělnické mládeže Lucie Šlégrové v srpnu při demonstraci na východním Slovensku v Sarišských Michaľanech. Společně s dalšími českými aktivisty sem přijela podpořit demonstraci Slovenské národní pospolitosti proti problémům s romským etnikem.¹⁶⁷

V letních měsících 2009 Dělnická strana také zahájila přípravy na předčasné parlamentní volby, které měly proběhnout v říjnu 2009, ale k jejichž uskutečnění nakonec nedošlo. Do voleb chtěla DS kandidovat ve všech volebních krajích. Na kandidátních listinách DS se objevilo 338 kandidátů, z nichž 174 bylo členy DS. Heslo volební kampaně DS „Chce to deratizaci“ se nechalo inspirovat kontroverzním názvem nového hudebního alba a nové písně Aleše Brychty „Deratizátor“. Na plakátech se také objevil slogan vztahující se k dvacetiletému výročí sametové revoluce: „My revoluci neslavíme, protože ta pravá je teprve před námi.“

¹⁶⁶ Další návrh na zrušení politické strany je podle zákona možné podat až za půl roku poté, co Nejvyšší správní soud ve stejné věci rozhodl.

¹⁶⁷ Dělnická strana. Štěpánek, J. *Stanovisko: Místopředsedkyně DM zadržena na Slovensku*. 8.8. 2009 [online]. [Cit. 2009-11-03]. http://delnicka-strana.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=718&Itemid=115

16. září podal Ministr vnitra Martin Pecina vládě nový návrh na zrušení Dělnické strany. Oproti předchozímu návrhu, kterému chyběl dostatečný důkazní materiál, obsahuje tento návrh kolem tisíce stran důkazů a podílela se na něm celá řada odborníků na pravicový extremismus. Návrh podrobně dokumentuje činnost Dělnické strany a její provázanost s dalšími subjekty na české neonacistické scéně. Zabývá se také programem Dělnické strany a výroky jejích představitelů, u nichž existuje důvodné podezření, že jsou v rozporu se zákonem. Upozorňuje také na to, že mnoho členů a kandidátů DS současně působí nebo působili v neonacistické organizaci Národní odpor, ve strukturách Autonomních nacionalistů nebo v Národním korporativismu. Někteří z nich byli také v minulosti trestáni za rasově motivované útoky a nenávistné slovní projevy. Předseda DS Tomáš Vandas se soudu neobává. V rozhovoru pro České noviny prohlásil, že pro DS bude „jakýkoliv verdikt soudu vítězný.“¹⁶⁸ V případě zákazu DS jsou totiž čelní představitelé rozhodnutí založit novou politickou stranu.

Vláda „Pecinův“ návrh na zrušení Dělnické strany podpořila a 23. září jej předala Nejvyššímu správnímu soudu. K prvnímu projednávání návrhu došlo 30. září 2009. Nejvyšší správní soud nechal Dělnické straně lhůtu na prostudování vládního návrhu do 15. listopadu 2009 a současně rozhodl tento návrh zveřejnit.¹⁶⁹ Za několik dní poté se na internetových stránkách DS objevil výrok: „Není na čase dát vládnoucím gaunerům důrazné varování, že je toho již dost? Což takhle zopakovat Janov tentokrát v Praze?“¹⁷⁰

Předseda DS označil návrh vlády na zrušení Dělnické strany za lživý a důkazně nulový. Podle něj Nejvyšší správní soud návrh opět zamítne. Stejně jako v předchozím procesu i v tomto je Vandas rozhodnut hájit svou stranu sám bez právních zástupců. Ti mu však připraví veškeré potřebné podklady.

V říjnu 2009 Národní odpor i Dělnická strana na svých internetových stránkách vyzvali k demonstraci proti policejnímu zásahu, při kterém bylo zadrženo mnoho pravicových extremistů po celé republice. Mezi zadrženými byl i předseda DS v Praze Patrik Vondrák, člen Dělnické strany Jiří Bárta a místopředseda

¹⁶⁸ České noviny. *Druhý návrh na zrušení Dělnické strany má téměř 1000 důkazů*. 9.10. 2009[online]. [Cit. 2009-11-03]. <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/navrh-na-zruseni-ds-ma-az-tisic-stran-dukazu/401779>

¹⁶⁹ Nejvyšší správní soud. *Zveřejněný návrh vlády na rozpuštění Dělnické strany*. 5.10. 2009[online]. [Cit. 2009-11-03]. http://www.nssoud.cz/main.aspx?cls=art&art_id=404

¹⁷⁰ Dělnická strana. *Tiskový odbor DS. Rok poté: Janov nebo Praha?* 4.10. 2009[online]. [Cit. 2009-11-03]. http://delnicka-strana.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=822&Itemid=115

Dělnické mládeže Matyáš Sombati. Patrik Vondrák byl následně obviněn z podpory a propagace neonacistického hnutí Národní odpor a na základě tohoto obvinění byl vzat do vazby. Dělnická strana označila obvinění za „politické procesy“ a zásah policie za „policejní perzekuci členů Dělnické strany“.¹⁷¹ Neohlášená demonstrace proti tomuto policejnímu zásahu začala před úřadem vlády a poté se přesunula do centra Prahy.

28. října 2009 uspořádala DS na náměstí Jiřího z Poděbrad v Praze demonstraci pod názvem „Den národní jednoty“, na které se sešlo asi sto příznivců DS. Tomáš Vandas přednesl projev, ve kterém kritizoval nedávnou policejní akci proti pravicovým extremistům. Součástí demonstrace byla i finanční sbírka na podporu perzekuovaných členů a funkcionářů Dělnické strany a její mládeže. Další demonstraci plánuje Dělnická strana na státní svátek 17. 11. 2009.

2.2. Ideologie a program strany

V pravolevém politickém spektru řadíme Dělnickou stranu mezi extrémně pravicové politické subjekty.¹⁷² Extrémní pravice je však (jak již bylo řečeno výše) široký pojem, který představuje škálu různých politických ideologií od radikálního pravicového populismu a ultranacionalismu přes neofašismus až po neonacismus, který se nachází na nejvzdálenějším okraji pravolevé osy. Dělnickou stranu je obtížné na tuto škálu jednoznačně umístit. V letech 2003 až 2006 měla DS ideologicky nejbliže k radikálnímu pravicovému populismu. Od roku 2007 se však začala výrazně radikalizovat a významnou úlohu v ní začali hrát příznivci neonacistických hnutí, což vedlo k přibližování DS k ideologii neonacismu.

2.2.1. Ideologie Dělnické strany

Sama Dělnická strana se hlásí k tzv. národnímu socialismu, který chápe jako spojení nacionálních myšlenek se silnými sociálními požadavky. Spojování pojmů

¹⁷¹ Dělnická strana. Vandas, T.: *Žádáme zastavení politických procesů*. 22.10. 2009[online]. [Cit. 2009-11-03]. http://delnicka-strana.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=850&Itemid=115

¹⁷² Sama Dělnická strana však rozdělení politického spektra na pravici a levičáky neuznává, protože její považuje za „přežití účelové dělení národa na dva tábory, jejichž vzájemné hašteření uměle vyvolává atmosféru účelné a názorově bohaté parlamentní debaty.“ Dělnická strana. *Kdo jsme*. 27. 7. 2008 [online]. [Cit. 2009-11-06]. http://delnicka-strana.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=73&Itemid=102

„národní socialismus“ a „nacionální socialismus“ (nacismus) však předseda DS Tomáš Vandas, i přestože se v politologii jedná o pojmy prakticky totožné, odmítá. Přiznává jen, že pojem „nacionální socialismus“ je totožný s pojmem „nacismus“, avšak tvrdí, že se používání tohoto termínu členové DS vyhýbají. I přes toto tvrzení, někteří představitelé DS, zejména místopředsedové Jiří Štěpánek a Petr Kotáb, pojem „nacionální socialismus“ pro charakteristiku svých postojů běžně užívají. Místopředseda DS Jiří Štěpánek byl kvůli tomuto pojmu v květnu 2009 na demonstraci v Přerově zadržen policií. Hájil se tím, že propagoval pouze myšlenky vlastenectví a socialismu.¹⁷³

Přestože Dělnická strana nařčení z nacismu a neonacismu odmítá, lze ve výrocích a člancích jejích představitelů najít určité rysy této ideologie. Jedním z těchto rysů je antisemitismus. Ačkoliv se DS k antisemitismu nemůže oficiálně přihlásit, v některých člancích a výrocích lze antisemitský obsah zřetelně rozeznat. Příkladem je např. „Slovo k volbám“ od Mgr. Ladislava Malého, kde mimo jiné píše: „Onen bilion korun dluhu je důmyslná a pevná „pupeční šňůra“, jíž jsme my, český národ, připoutáni do siločar moci americko-sionistických světovládců. Rozprodat národu majetek a navíc ho přivést do zoufale vysokého dluhu – ten se ovšem den ze dne díky lichvářským úrokům navyšuje - to je pro vládnoucí světové kruhy ta nejdokonalejší okupace naší vlasti, jakou si jen mohli přát! A opět, jako za vlády komunistů: tvrdou a trpělivou prací vytváříme „med“ - společný národní produkt – a opět přijde cizí „včelař“ – tentokrát ne s rudou hvězdou na čepici, ale v cylindru s pruhy a hvězdami, s dlouhými pejzy vyčuhujícími zpoza klobouku, ohnutým orlím nosem a kostnatými, hrabivými prsty – a nám, lidem práce, vytvářené hodnoty vezme. A můžeme pracovat nanovo. Nevidět tento do očí bijící fakt je dokonalá slepota, jíž jsou mnozí lidé bohužel postiženi.“¹⁷⁴ Dalším příkladem šíření antisemitismu je jiný článek pana Malého, kde uvádí: „Druhou světovou válku a rovněž tak i válku studenou spolu se sovětskými bolševiky vyhráli sionisté, načež si rozdělili kořist. Sionisté ovládají ekonomický, finanční a průmyslový komplex nejmocnější země světa – Spojených států amerických – a přes zednářské lóže v jednotlivých zemích kam jejich moc sahá, tyto země politicky a

¹⁷³ Aktuálně. Bártová, E.: *Dělnická strana chce mít v Bruselu neonacistu*. 26.5. 2009 [online]. [Cit. 2009-11-06]. <http://aktualne.centrum.cz/domaci/kauzy/clanek.phtml?id=638226>

¹⁷⁴ Archiv Dělnické strany. Malý, L.: *Slovo k volbám*. 5.9. 2008 [online]. [Cit. 2009-10-02]. <http://www.delnickastrana.cz/>

ekonomicky ovládají, a také vysávají.“¹⁷⁵ O postoji Ladislava Malého k židovskému národu svědčí i jeho neonacistická rétorika, která označuje první republiku za „židozедnářský režim“ a T. G. Masaryka za „filosemitu“.¹⁷⁶

Dělnická strana se ve svých výročích a ve své činnosti zabývá převážně typickými tématy extrémní pravice jako je např. imigrace, homosexualita, drogy... K těmto tématům také zaujímá typicky ultrapravicová stanoviska. Hlavní důraz klade DS na národ jako na absolutní hodnotu. Jednotlivec má být zájmem národa naprosto podřízen. Heslo ultrapravicových radikálů „Nic než národ“ o tomto postoji vypovídá nejlépe. Národ je glorifikován a všichni jeho domnělí nepřátelé zatracováni. Obraz nepřítele hraje v ideologii DS důležitou stmelující úlohu. Jako nepřítel je Dělnickou stranou vnímán zejména „zkorumpovaný systém“, liberalismus, komunismus, kapitalismus a multikulturalita.

Oslavování vlastního národa je v DS spojeno s odmítavým postojem k imigrantům, žadatelům o azyl a etnickým menšinám, které členové DS při svých projevech často označují za „parazity.“ Výroky DS proti těmto skupinám obyvatelstva hraničí s rasismem, etnickou diskriminací a podněcováním nenávisti vůči cizincům a etnickým menšinám. Dělnická strana se vyslovila v tom smyslu, že by problémy s imigranty řešila jejich vyhoštěním a zamezením přílivu dalších imigrantů na naše území. „My vyhostíme nežádoucí imigranty z naší vlasti, vystoupíme z EU a NATO a Čechy budou znovu patřit Čechům.“¹⁷⁷

Jednoduché (leč nezákonné, nemorální a nerealizovatelné) řešení nabízí DS i pro problémy s etnickými menšinami, zejména s Romy, které Dělnická strana, aby se vyhnula nařčení z rasismu, nazývá „nepřizpůsobivými občany“. Uváděným řešením je důsledná segregace Romů, kteří by měli být vystěhováni na okraj měst a vesnic. „Vzhledem k více než čtyřicetileté zkušenosti soužití s Cikány požadujeme okamžitou a důslednou segregaci obou národních etnik, tj. Čechů a Cikánů. Bylo by to spojeno s jistým transferem obyvatelstva, jehož náklady by převzal stát. Na okraji měst by tak vznikly sídliště nebo vesnice obývané pouze a jenom Cikány. Dosavadních 400 cikánských lokalit je třeba redukovat... Tato změna by mohla být uskutečněna možná do jednoho kalendářního měsíce, což by přineslo značnou úlevu

¹⁷⁵ Archiv DS. Malý, L.: *Jak řešit cikánskou otázku*. 14.12. 2008 [online]. [Cit. 2009-10-02]. <http://www.delnickastrana.cz/>

¹⁷⁶ Archiv DS. Malý, L.: *Vrána k vráně sedá*. 23.10. 2008 [online]. [Cit. 2009-05-02]. <http://www.delnickastrana.cz/>

¹⁷⁷ Archiv DS. Vácha, B.: *Národe, probuď se!* 10. 4. 2008[online]. [Cit. 2009-05-02]. <http://www.delnickastrana.cz/>

strádajícímu českému obyvatelstvu, jimž je dáno žít s Cikány.¹⁷⁸ Segregované romské obyvatelstvo by podle tohoto návrhu mělo povinnost pracovat ve státních podnicích, vytvořených k tomuto účelu. Návrh pana Malého v tomto bodě připomíná pracovní koncentrační tábory známé z nacistického Německa a komunistického Sovětského svazu.

Tento způsob řešení předpokládá i přesnou evidenci romského obyvatelstva. Evidence národností všech občanů ČR je ostatně součástí oficiálního programu Dělnické strany (viz níže). Ladislav Malý ve svém článku nastiňuje problém, který by s realizací tohoto programového bodu mohl nastat, a jeho možné řešení. „Problém by asi vznikl v případě, že někteří Cikáni by trvali na tom, že jsou Češi. K tomu účelu by musely vznikat lékařské komise, jež by národnost u sporných jedinců určily. Pravidlem ale je, že národnost jedince se určí podle národnosti jeho matky.“¹⁷⁹

O postojích Dělnické strany k romskému obyvatelstvu svědčí i různé výroky představitelů DS o tzv. „nepřizpůsobivých občanech“, stejně jako obsah neodvysílaných rozhlasových předvolebních klipů, které obsahují následující sdělení: „Odmítáme vládní politiku cikánského rasismu, kdy z našich daní platíme cikány, aby nemuseli pracovat a svůj volný čas věnovali obtěžování slušných lidí.“¹⁸⁰

Velice často probíraným a intenzivně vnímaným tématem je pro DS homosexualita, která je v její rétorice označována za nechutnost, amorálnost a dokonce za deviaci. Článek „Homodevianti útočí na dětskou duši“ od Benedikta Váchy, uveřejněný na internetových stránkách DS a pojednávající o údajné propagandě homosexuality, hovoří v tomto směru za vše. V tomto článku se píše: „... tito úchylové mají takovou drzost, že se pokouší se svou slizkou propagandou vkrást do duší bezbranných dětí, do jejich bezstarostného života snů a her. Je to jasný a nevyvratitelný důkaz o nebezpečnosti této zruďné úchylnosti pro celou lidskou společnost a také důkaz toho, že jde o obrovský celospolečenský problém, o kterém

¹⁷⁸ Dělnická strana. Malý, L.: *Jak řešit cikánskou otázku*. 14.12. 2008[online]. [Cit. 2009-05-02]. http://delnicka-strana.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=203&Itemid=115

¹⁷⁹ Dělnická strana. Malý, L.: *Jak řešit cikánskou otázku*. 14.12. 2008[online]. [Cit. 2009-05-02]. http://delnicka-strana.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=203&Itemid=115

¹⁸⁰ České noviny. ČTK. *Policie zadržela téměř 40 stoupenců Dělnické strany*. 24.5. 2009 [online]. [Cit. 2009-11-02]. <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/policie-zadrzela-temer-40-stoupencu-delnicke-strany/378606>

je třeba otevřeně mluvit a který je třeba řešit.“¹⁸¹ O homosexuálech se v tomto článku objevuje několik pomluv. Píše se v něm například, že homosexuálové „patří mezi největší přenašeče viru HIV... že je u nich obrovská promiskuita, časté sklony k pedofilii a že to jsou většinou lidé s narušenou psychikou...“¹⁸²

Dělnická strana je známa svým voláním po národně sociální revoluci. Kritizuje současný demokratický režim jako zkorumpovaný a totalitní. I když předseda Tomáš Vandas neustále ujišťuje, že DS chce uchopit moc legálními prostředky, tedy v demokratických volbách, některé z výroků čelních představitelů strany vyvolávají zcela opačný dojem. Jako příklad zde uvádím slova šéfredaktora Dělnických listů Martina Zbely: „Revoluční kvas Dělníků je každým dnem viditelnější a začíná se hlásit o své právo, právo na uchopení moci.“¹⁸³

Jedním z příznačných rysů DS je i neustále se zvyšující autorita předsedy DS, která již hraničí s kultem vůdce. Tomáš Vandas je svými sympatizanty považován za neomylného a jeho vůle je vůlí strany. Svědčí o tom různé články, které lze nalézt na webových stránkách DS. Jeden z nich o Vandasovi říká: „Tomáš Vandas je zářící pochodní, která nám zcela jasně ukazuje směr, jakým se máme vydat. Je to osvětlená cesta, na jejímž konci je nová, lepší společnost. Bez Tomáše Vandase bychom nikdy tohoto cíle nedosáhli.“¹⁸⁴

2.2.2. Program Dělnické strany

Program DS strany je rozdělen do tří základních částí. První část tvoří „národně politická oblast“, druhou „morální a mravně politické záležitosti“ a nakonec třetí „oblast ekonomická a sociální.“¹⁸⁵ Lze v něm nalézt zejména prvky nacionální, konzervativní a sociální. Některé body programu DS jsou národnostně diskriminující a zaměřené proti cizincům, jiné by ve svém důsledku mohly vést k omezení demokracie ve prospěch autoritářského státu (viz níže).

¹⁸¹ Archiv DS. Vácha, B. *Homodevianti útočí na dětskou duši*. 28. 5. 2008. [online]. [Cit. 2009-05-02]. <http://www.delnickastrana.cz/>

¹⁸² Archiv DS. Vácha, B. *Homodevianti útočí na dětskou duši*. 28. 5. 2008. [online]. [Cit. 2009-05-02]. <http://www.delnickastrana.cz/>

¹⁸³ Archiv DS. Zbela, M.: *Naše revoluční mládež*. 8. 10. 2008[online]. [Cit. 2009-05-02]. <http://www.delnickastrana.cz/>

¹⁸⁴ Archiv DS. Kříž, P. : *Tomáš Vandas – záruka vítězství!* 24. 10. 2008[online]. [Cit. 2009-05-02]. <http://www.delnickastrana.cz/>

¹⁸⁵ Dělnická strana. *Program Dělnické strany*. 27.7. 2008 [online]. [Cit. 2009-11-06].

http://delnicka-strana.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=74&Itemid=103

V prvně jmenované části se Dělnická strana zaměřuje na problém přistěhovalectví, který považuje za jeden z největších problémů současnosti. Dělnická strana se nikdy netajila touhou omezit či dokonce zastavit příliv imigrantů a žadatelů o azyl do ČR a je známá svými xenofóbními výroky. Ve svém programu k tomuto problému uvádí: „Nechceme být ‚žumpou Evropy‘ a zemí plnou imigrantů, přistěhovalců ze států bývalého Sovětského svazu, Balkánu, Asie, Dálného východu apod. Požadujeme zrušení přistěhovaleckých táborů a zrušení všech podpor pro přistěhovalce. Politický azyl či povolení k pobytu může dostat pouze osoba splňující morální kvality a odborné znalosti, u níž je předpoklad, že se přizpůsobí národním tradicím a zvykům občanů České republiky a je zde záruka plné asimilace do většinové společnosti.“¹⁸⁶

Dělnická strana dále požaduje registraci národnosti obyvatel ČR, kteří by měli národnost uvedenou nejen v občanském průkazu, ale již v rodných a křestních listech, a zavedení zákona o tzv. domovském právu, kterým by DS řešila problém bezdomovců. Ti by dle tohoto zákona byli eskortováni do obce či města svého trvalého bydliště, kde by se o ně museli úřady postarat.

V oblasti zahraničněpolitické považuje Dělnická strana za svoje priority vystoupení z Evropské unie a vystoupení z NATO. Důsledkem členství ČR v EU je podle Dělnické strany ztráta suverenity naší země kvůli přenesení některých pravomocí do bruselského centra. Spolu s vystoupením z NATO požaduje Dělnická strana okamžité stažení českých vojáků ze všech zahraničních misí NATO a dosažení neutrality ČR. Posledním zahraničněpolitickým bodem programu je snižování pomoci zemím „třetího světa“. K tomuto bodu Dělnická strana uvádí: „Přehodnotíme i pomoc českého státu tzv. třetímu světu, poněvadž nejsme tak bohatí, abychom mohli kdekomu pomáhat. Jsme si dobře vědomi, že problémy rozvojových zemí jsou jejich vnitřní záležitostí...“¹⁸⁷

V národně politické části programu dále najdeme body, ve kterých DS požaduje zrušení senátu, který považuje za zbytečný a neefektivní, a zavedení jednokomorového parlamentu, snížení hranice pro vstup do parlamentu na 3%, zrušení doživotní funkce soudce, přímou volbu prezidenta republiky a přímou volbu starostů měst a obcí, zřízení zemských hranic Moravy a Slezska, zavedení ústavního

¹⁸⁶ Dělnická strana. *Program Dělnické strany*. 27.7. 2008 [online]. [Cit. 2009-11-10]. http://delnicka-strana.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=74&Itemid=103

¹⁸⁷ Dělnická strana. *Program Dělnické strany*. 27.7. 2008 [online]. [Cit. 2009-11-10]. http://delnicka-strana.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=74&Itemid=103

zákona o referendu a větší samostatnost měst a obcí, jejichž vyhlášky by podle DS měly mít platnost zákona a žádný soud by je nemohl zrušit. Spíše populistického charakteru jsou body usilující o zrušení poslanecké imunity a zrušení státních dotací na mandáty poslanců a senátorů. Zajímavým bodem je zavedení zákona, který by politické straně, za níž byl poslanec zvolen, umožňoval zbavit jej mandátu ve chvíli, kdy přestane prosazovat volební program své strany. Takový zákon by se však mohl za určitých okolností obrátit v nástroj totalitní moci.

Druhá část programu DS se zaměřuje na „morální a mravně politické záležitosti“. Dělnická strana se v ní zabývá homosexualitou, kterou vnímá jako zvrácenost a deviace, jíž je nutno postavit mimo zákon. DS naprosto kategoricky odmítá možnost adopce homosexuálními páry a dokonce usiluje o zrušení zákona o partnerských vztazích. Jednou z priorit druhé části programu je také boj proti drogám a s tím spojené odmítání legalizace tzv. měkkých drog. Program DS klade požadavek na přísné trestání distributorů a dokonce i uživatelů drog. Dělnická strana dále požaduje zákon na ochranu mravnosti společnosti, který by zakazoval pouliční prostituci a výrobu, rozšiřování i prodej pornografie.

Mezi „morální a mravně politické záležitosti“ DS zahrnuje požadavek na přijetí zákona o ochraně života od početí až do přirozené smrti, který je ale v kolizi s programovým bodem DS o znovuzavedení trestu smrti. Dělnická strana usiluje také o snížení trestní odpovědnosti u pachatelů na třináct let věku, novelizaci zákona o policii a zákona o vězeňství, které chtějí zbavit „nesmyslné ‚humanizace‘“¹⁸⁸ V této části programu také najdeme požadavek na ochranu kulturního a národního dědictví.

Třetí část programu DS se týká oblasti ekonomické a sociální. DS se v ní zaměřuje na podporu zaměstnanců a omezení nezaměstnanosti vytvářením nových pracovních míst. Podporovat chce zejména učební obory, řemesla a zemědělství. Cílem podpory venkova a rozvoje zemědělství je pro DS dosažení soběstačnosti ve výrobě potravin. Pozoruhodným bodem tohoto programu je požadavek vzniku řemeslnických cechů, které mají podle DS vrátit českému řemeslu jeho „zašlou slávu“. Fungování cechovního systému se však vylučuje s kapitalismem a bylo by slučitelné spíše s určitou formou korporativismu, který je základem ekonomiky fašismu (viz výše v kapitole „Fašismus“). To by ve svém důsledku vedlo

¹⁸⁸ Dělnická strana. *Program Dělnické strany*. 27.7. 2008 [online]. [Cit. 2009-11-10]. http://delnicka-strana.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=74&Itemid=103

k propojení sféry politické a ekonomické. Dělnická strana navíc požaduje, aby vlastnictví výrobních prostředků bylo nejen soukromé, ale i družstevní a státní. Dále chce omezit příliv zahraničního kapitálu a naproti tomu posílit domácí podnikatele. V daňové politice se DS omezila na populistické body o zjednodušení daňové soustavy, omezení byrokracie a snížení nepřímých daní.

Dělnická strana ve svém programu vznáší i rozsáhlé sociální požadavky. Jedná se zejména o garanci sociálního zázemí pro dělníky, kterou má však provázet etnicky diskriminační opatření: „Zde bude hrát roli národnost dělníka či zaměstnance. Stát nemůže mít zájem na ilegálně přivandrovalých námezdních dělnících.“¹⁸⁹ Dalšími sociálními požadavky je podpora mladých rodin, státní bytová výstavba, redukce počtu zdravotních pojišťoven a bezplatná zdravotní péče. Ve školství DS prosazuje důslednou nacionalizaci. Škola má podle DS vychovávat hlavně k vlastenectví a k národním tradicím, má odbourat liberální výchovu a vést žáky k úctě k autoritě. Důraz klade DS i na tělovýchovu a sport. V důchodovém zabezpečení garantuje program DS roční valorizaci důchodů v minimální výši roční inflace a pevnou věkovou hranici odchodu do důchodu.

2.3. Organizace působící při Dělnické straně

2.3.1. Dělnická mládež

Dělnická mládež (DM) je občanské sdružení, které vzniklo při Dělnické straně a které se označuje za její „kulturní odnož“ a za „nepolitické hnutí mladých národních socialistů, kteří sympatizují s Dělnickou stranou nebo se přímo podílejí na její činnosti.“¹⁹⁰ Již z této charakteristiky vyplývá, že Dělnická mládež je na Dělnickou stranu úzce napojena. O tom svědčí i fakt, že předseda Dělnické mládeže Martin Zbela je současně členem předsednictva DS, první místopředsedkyně DM Lucie Šlégrová je zároveň předsedkyní místní organizace DS v Mostě a mnoho dalších členů DM je zároveň členy DS. Dalšími doklady o úzkém propojení DS a DM je i to, že členové DM se pravidelně účastní demonstrací a dalších akcí DS, že součástí oficiálních novin DS „Dělnických listů“ je i příloha od DM „Hlas mládeže“ a že obě organizace sídlí na stejné adrese. I znak Dělnické mládeže je

¹⁸⁹ Dělnická strana. *Program Dělnické strany*. 27.7. 2008 [online]. [Cit. 2009-11-10].

http://delnicka-strana.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=74&Itemid=103

¹⁹⁰ Dělnická mládež. *Kdo jsme*. [Cit. 2009-11-10]. <http://www.delnickamladez.cz/kdo-jsme>

velice podobný znaku Dělnické strany. V obou případech jde o ozubené kolo s počátečními písmeny názvu uvnitř (viz obr. č. 7). Odborníci na pravicový extremismus upozorňují, že oba symboly jsou nejspíše inspirovány nacistickou symbolikou (viz výše).

Obr.č. 7) Symbol Dělnické mládeže

Dělnická mládež byla jako občanské sdružení oficiálně zaregistrována 3.března 2009. Na konci března se v Brně uskutečnil ustavující sjezd Dělnické mládeže, na kterém byl zvolen předseda DM Martin Zbela, místopředsedové Lucie Šlégrová a Matyáš Sombati a další výkonné orgány hnutí. Byl zde také schválen „národně socialistický“ program hnutí (viz níže). Již v dubnu začaly vznikat první místní organizace DM v Praze, Jihlavě, Brně a Trutnově. Další byly založeny v Havlíčkově Brodě, Litvínově, Plzni a Ostravě. Za půl roku své existence vstoupilo do Dělnické mládeže 100 členů. Kritériem přijetí je pouze věk mezi 15 a 35 lety a placení členských příspěvků.

Na prvomájové demonstraci Dělnické strany v Brně oznámili zástupci Dělnické mládeže, že byl na Ministerstvu vnitra zaregistrován nový časopis Dělnické mládeže s názvem „Národní odpor“. Stejný název má i neregistrované militantní neonacistické hnutí v ČR. Tisk Národní odpor pokřtil na této demonstraci předseda Dělnické mládeže Martin Zbela a součástí jeho projevu bylo i zvolání: „Ať žije Národní odpor!“¹⁹¹ Dělnické listy uvedly, že Dělnická mládež zvolila název „Národní odpor“, protože se chtěla zastat pěti extremistů, kteří byli před dvěma lety na prvomájové demonstraci pravicových extremistů odsouzeni za to, že nesli transparent s nápisem „Národní odpor“, čímž se dopustili trestného činu

¹⁹¹ Lidovky. Albrecht, P.: *Dělnická mládež chce tisknout Národní odpor*. 1.5. 2009[online]. [Cit. 2009-10-16]. http://www.lidovky.cz/delnicka-mladez-chce-tisknout-narodni-odpor-fz2-/ln_domov.asp?c=A090501_162356_ln_domov_tai

podpory a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka podle §260 odst. 1 trestního zákona.

Při policejním zásahu v říjnu 2009 proti pravicovým radikálům byl mezi dalšími extremisty zatčen i místopředseda DM Matyáš Sombati a při domovní prohlídce jeho bytu byla zabavena členská kartotéka DM. O pár dní později se v Praze konal plánovaný sjezd Dělnické mládeže, jehož hlavními body programu byla diskuse o nedávném policejním zásahu a volba nového vedení občanského sdružení. Do čela Dělnické mládeže byl znovu zvolen Martin Zbela a funkci místopředsedů obsadili opět Lucie Šlegrová a Matyáš Sombati.

Ideologicky se Dělnická mládež hlásí stejně jako Dělnická strana k národnímu socialismu, což uvádí ve svém programu pod bodem 18.¹⁹² Existuje důvodné podezření, že zařazení hlavní myšlenky občanského sdružení pod bod 18 není náhodné, ale odkazuje k neonacistické symbolice, kde číslo 18 znamená pořadí písmen v abecedě a tedy iniciály Adolfa Hitlera (viz výše). Na jednom z bannerů Dělnické mládeže se objevuje nápis: „Bod 18, to je naše víra.“ K nacismu odkazuje i další banner DM, kde je kromě nápisu: „O svém poslání nepochybujeme.“ fotografie místopředsedkyně DM (a předsedkyně místní organizace DS v Mostě) Lucie Šlegrové s vytetovaným oficiálním heslem jednotek SS v českém překladu: „Mou ctí je věrnost.“¹⁹³

Dělnická mládež vystupuje ostře protikapitalisticky a protiliberálně. Všichni členové tohoto sdružení se hlásí k tzv. „národně socialistické revoluci“, což dokládají podpisem k prohlášení „Můj světónázor“, které obsahuje výroky jako „hlásím se k národnímu socialismu“, „odmítám současný kapitalismus“, „věřím v kulturní revoluci“ a „národně socialistická revoluce vychází z mého srdce“.¹⁹⁴ Obsah programových bodů Dělnické mládeže je typický pro extrémně pravicová uskupení a v podstatě se shoduje s tím, co prosazuje i Dělnická strana. Program DM má celkem 27 bodů, z nichž některé mohou podněcovat národnostní nesnášenlivost a popírání rovných práv a svobod člověka, jak je uvedeno v § 4 zákona č. 83/1990

¹⁹² Znění bodu 18 programu Dělnické mládeže: „18. Víru v národní socialismus vidíme jako ústřední ideu, určující existenci a činy národa. Obojí bereme jako dar. Obecný zájem je pro nás kánonem, podle kterého se budeme řídit i v našich skutcích.“ Dělnická mládež. *Program Dělnické mládeže*. [Cit. 2009-11-06]. <http://www.delnickamladez.cz//kdo-jsme>

¹⁹³ Meine Ehre heißt Treue.

¹⁹⁴ Dělnická mládež. *Můj světónázor*. [Cit. 2009-11-06]. <http://www.delnickamladez.cz//muj-svetonazor>

Sb. Jedná se zejména o body 1, 5, 11 a 14¹⁹⁵, které jsou zaměřeny proti imigrantům a proti cizincům, jimž upírají právo vlastnit pozemky na území ČR a řídit média. Bod 23 programu DM žádá „rehabilitaci a odškodnění všech politických vězňů po roce 1989.“¹⁹⁶ Za politické vězně považuje DM (i DS) osoby odsouzené k výkonu trestu zejména za trestný čin podpory a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka (podle §260, odst.1), ale i za jiné trestné činy.¹⁹⁷ Mezi dalšími body najdeme „potírání feministických ideologií“ a „přísný zákaz jakýchkoliv deviací“,¹⁹⁸ přičemž za deviaci považuje DM i homosexualitu. Důraz je kladen také na boj proti drogám, na podporu tradiční rodiny, na ochranu životního prostředí a na podporu malých zemědělců. Dělnická mládež je také pro zavedení branné povinnosti a pro důslednou nacionalizaci školství.

2.3.2. Ochranné sbory

Při Dělnické straně vznikla z rozhodnutí jejího předsednictva 1. února 2008 organizace s názvem „Ochranné sbory Dělnické strany“ (OS-DS). Jedná se o polovojskovou organizaci, která je přísně strukturovaná na základě územního principu. Vrchním velitelem Ochranných sborů je předseda Dělnické strany Tomáš Vandas, jemuž je přímo podřízen výkonný tajemník Jiří Holoubek a zástupce výkonného tajemníka Petr Kříž. Další úroveň tvoří zemský vedoucí pro Čechy a zemský vedoucí pro Moravu a Slezsko. Zemským vedoucím podléhají vedoucí pro kraje, jim zase okresní vedoucí a nejnižší příčku tvoří městští či obecní vedoucí. Členům Ochranných sborů je zakázáno během služby hovořit s médii a

¹⁹⁵ Znění zmiňovaných bodů: „1. Naše země patří pouze nám, ne přistěhovalcům a lidem odlišné národnosti. Vlastnit půdu a disponovat s ní mohou jen čeští občané. Pro přežití národa je nutné, aby se lidé chovali zodpovědně k dědictví, které pro nás naši předci vytvořili a uchovali.

5. Tvořivá práce musí být doménou. Imigrace dává zaměstnavatelům možnost zaměstnání levné pracovní síly, tím je náš dělník znevýhodněn a manuální práce ztrácí prestiž. Pokud má být národ jednotný, musí ho budovat domácí ruka.

11. Stát, jehož jediným zřizovatelem je národ a jeho příslušníci, musí být na mezinárodní úrovni absolutně suverénní a nezávislý.

14. Nacionalizace sdělovacích prostředků. Není přípustné, aby byla média v rukou cizinců.“

Dělnická mládež. *Program Dělnické mládeže*. 21. 3. 2009. [Cit. 2009-11-06].

<http://www.delnickamladez.cz/nas-program>

¹⁹⁶ Bod 23) Dělnická mládež. *Program Dělnické mládeže*. 21. 3. 2009. [Cit. 2009-11-06].

<http://www.delnickamladez.cz/nas-program>

¹⁹⁷ Za politického vězně je označován např. i Vlastimil Pechanec, který byl odsouzen za rasově motivovanou vraždu Oty Absolona.

¹⁹⁸ Bod 8) Dělnická mládež. *Program Dělnické mládeže*. 21. 3. 2009. [Cit. 2009-11-06].

<http://www.delnickamladez.cz/nas-program>

„nepovolányi osobami“ a i „mimo službu podávat jakékoli informace týkající se DS nebo Ochranných sborů.“¹⁹⁹

Deklarovaným účelem OS-DS je „ochrana stranických představitelů, organizování a dohled nad stranickými akcemi a případná pomoc občanům při řešení nejrůznějších problémů.“²⁰⁰ Podmínkou přijetí do Ochranných sborů je doporučení kandidáta členem DS, česká státní příslušnost, složení vstupního slibu, dobrý zdravotní stav a čistý trestní rejstřík. Poslední ze jmenovaných podmínek však členové OS-DS z velké části nesplňují. „Jak vyplývá ze zpráv od Policie ČR, značná část členů OS-DS má záznam v trestním rejstříku. Ze zpráv od Policie ČR také vyplývá, že aktivními členy OS-DS jsou osoby výrazně spjaté s krajně pravicovými hnutími a že tyto osoby bývají často ozbrojeny.“²⁰¹ Podle DS jsou však její Ochranné sbory neozbrojenou složkou.

Název Ochranné sbory nápadně připomíná název jednotek SS (Schutzstaffel), jenž v češtině zní „Ochranné oddíly“. Příznačný je i symbol OS-DS, který tvoří svislý meč a ozubené kolo v pozadí (viz obr. č. 8). Tento znak „evokuje symboliku užívanou Hitlerovými ozbrojenými sbory.“²⁰²

Obr. č. 8) Symbol Ochranných sborů Dělnické strany

Zástupce výkonného tajemníka OS-DS Petr Kříž uvedl, že „vznik OS-DS byl podmíněn znepokojením nad bezpečnostní situací v této zemi“²⁰³ a jako reakce

¹⁹⁹ Dělnická strana. *Ochranné sbory Dělnické strany OS-DS*. [Cit. 2009-11-06]. http://delnicka-strana.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=116&Itemid=150

²⁰⁰ Dělnická strana. *Ochranné sbory Dělnické strany OS-DS*. [Cit. 2009-11-06]. http://delnicka-strana.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=116&Itemid=150

²⁰¹ Nejvyšší správní soud. *Zveřejněný návrh vlády na rozpuštění Dělnické strany*. 5.10. 2009[online]. [Cit. 2009-11-03]. http://www.nssoud.cz/main.aspx?cls=art&art_id=404

²⁰² Nejvyšší správní soud. *Zveřejněný návrh vlády na rozpuštění Dělnické strany*. 5.10. 2009[online]. [Cit. 2009-11-03]. http://www.nssoud.cz/main.aspx?cls=art&art_id=404

²⁰³ Archiv DS. Kříž, P.: *Ochranné sbory zahájili svoji činnost*. 2. 2. 2008[online]. [Cit. 2009-11-03]-<http://www.delnickastrana.cz/>

na selhávání policie. Ve stejném článku přiznává, že OS-DS mají zastat práci policie: „V současné době není na ulici bezpečno ve dne, natož v noci. Pouliční kriminalita vesele vzrůstá, protože je jí to umožněno. Ulice jsou plné havěti, špíny, bezdomovců, feťáků a agresivních jedinců, vůči kterým se člověk nemůže bránit buď ze strachu o vlastní zdraví, nebo že ho taková svoloč bude sama žalovat. To musí skončit!... OS-DS jsou zde proto, aby zastaly práci policie a pomáhaly jí. A pokud ta nebude schopná nás ochránit, musíme tak učinit sami.“²⁰⁴ Zástupce výkonného tajemníka OS-DS tak v tomto článku přináší informaci, že se OS-DS hodlají vměšovat do činností, které přísluší státním orgánům, což je u politické strany nepřipustné.

Ochranné sbory byly dosud nasazeny jen jako tzv. „monitorovací hlídky“ v Janově, Bílině, Krupce a Postoloprtech (viz výše), kde měli za úkol pozorovat dění a mluvit s občany.

2.4. Propojení Dělnické strany s dalšími subjekty extrémní pravice

V současné době je hodně diskutována otázka propojení Dělnické strany s neonacistickými subjekty. K této domněnce vede otevřená spolupráce Dělnické strany s extremistickým Národním korporativismem v letech 2006 a 2007 a od roku 2006 trvající spolupráce Dělnické strany s Autonomními nacionalisty, kteří se zrodili z militantně neonacistického Národního odporu. Dělnická strana spolupracuje také s ženskou organizací Resistance Women Unity, která je považována za ženskou odnož Národního odporu. Podle zprávy BIS trvá od poloviny roku 2007 také spolupráce mezi samotným Národním odporem a Dělnickou stranou.²⁰⁵

Spolupráce s uvedenými subjekty probíhá nejčastěji formou společně pořádaných akcí nebo účastí a pronášením projevů významných představitelů DS na akcích uvedených subjektů či účastí a pronášením projevů členů těchto subjektů

²⁰⁴ Archiv DS. Kříž, P.: *Ochranné sbory zahájili svoji činnost*. 2. 2. 2008[online]. [Cit. 2009-11-03]-
<http://www.delnickastrana.cz/>

²⁰⁵ Bezpečnostní informační služba. *Výroční zpráva 2008*. 31. 8. 2009 [online]. [Cit. 2009-10-06].
<http://www.bis.cz/n/2009-08-31-vyrocní-zprava-2008.html>

a na akcích pořádaných DS. Od roku 2008 jsou akce těchto organizací stále častěji pořádány pod hlavičkou Dělnické strany.

Další pochybnost o tom, že se Dělnická strana distancuje od neonacismu, ačkoliv to sama tvrdí, vyvolává skutečnost, že bývalí členové Národního odporu a dalších neonacistických a neofašistických subjektů se stávají členy této strany a kandidují za ní ve volbách.

2.4.1. Autonomní nacionalisté

Autonomní nacionalisté představují jednotlivé na sobě nezávislé buňky, které nejsou spojené osobou vůdce ale pouze společnými idejemi. Jedná se jak o nový proud na neonacistické scéně, který vytlačuje tradiční skinheady, tak o stejnojmennou organizaci na území ČR složenou z nezávislých územních jednotek. Tento proud dnes ovlivňuje neonacistickou scénu nejvíce. „Dávno pryč jsou časy, kdy neonacistickou scénu představovali skinheadi v bomberech. Dnes jsou na demonstracích podobného typu vidět převážně černě odění autonomní nacionalisté.“²⁰⁶

Autonomní nacionalisté se svým vzhledem odvrátili od skinheadského image a paradoxně se stylem oblékání přiblížili svým úhlavním nepřátelům - ultralevicovým autonomům. „Jejich vzhled kopíroval černé oblečení militantní ultralevice, včetně šátků nebo kukel přes obličej.“²⁰⁷ Tento styl oblékání tzv. black block umožňuje větší anonymitu. Na tuto změnu v oblékání neonacistů upozornila ve své výroční zprávě z roku 2007 BIS, která zároveň konstatovala, že pro policii je stále obtížnější neonacisty a anarchisty při jejich vzájemných střetech rozeznat.²⁰⁸

Heslem celého hnutí se stal název písně ultrapravicového Andé Lüderse: „Svobodně, sociálně, národně!“ Autonomní nacionalismus v sobě skrývá větší nebezpečí než skinheadské skupiny, protože je schopen oslovit mnohem širší spektrum lidí. Autonomní nacionalisté dokázali do svého proudu včlenit hip hop a techno (tzv. nazi hip hop a nazi techno), které byli dříve neonacisty označovány za „negerskou hudbu“.

²⁰⁶ Mareš, M. : *Autonomní nacionalisté*. In: Reflex 37/200, 9. 9. 2009 [online]. [Cit. 2009-19-06].<http://www.reflex.cz/Clanek37480.html>

²⁰⁷ Mareš, M. : *Autonomní nacionalisté*. In: Reflex 37/200, 9. 9. 2009 [online]. [Cit. 2009-19-06].<http://www.reflex.cz/Clanek37480.html>

²⁰⁸ Bezpečnostní informační služba. *Výroční zpráva 2007*. 25. 9. 2008 [online]. [Cit. 2009-10-06].<http://www.bis.cz/n/2008-09-25-vyrocní-zprava-2007.html>

Autonomní nacionalisté nevytvářejí organizace s hierarchickou strukturou a vedením na celostátní úrovni. „Typická je naopak aktivita jednotlivců nebo malých, zpravidla regionálních skupin, které fungují na základě vlastní iniciativy. Tyto autonomní skupiny spolu vzájemně komunikují skrze své „vůdčí“ osobnosti, kterými jsou místní aktivisté s přirozenou autoritou.“²⁰⁹ Na principech autonomního nacionalismu je vytvořen i Národní odpor, který je v současné době nejvýznamnější neonacistickou organizací na území ČR (viz níže).

Počátky autonomního nacionalismu tkví v Německu a Rakousku v devadesátých letech, kdy zde probíhala rozsáhlá vlna represí proti organizacím, jež vykazovaly neonacistické prvky. Neonacistická scéna v Německu a Rakousku se po této vlně ocitla v troskách a její čelní představitelé pochopili, že musejí vypracovat zcela odlišnou strategii, která by byla více odolná proti infiltraci a zásahům policie. Tak se zrodila myšlenka decentralizace. Jejimi hlavními ideovými nositeli byli Thomas Wulf, Christian Worch a Gottfried Küssel. „Namísto mnoha registrovaných organizací s vůdcem a pár členy, jež lze snadno infiltrovat a zakázat, se rozhodl (Thomas Wulf) vytvořit široké hnutí bez ústředního vůdce. V každém městě a regionu vytvořit národně socialistickou buňku, jež pak společně vytvoří celonárodní strukturu.“²¹⁰

Autonomní nacionalismus se zrodil v Německu roku 2002 a odtud se šířil do celé Evropy. V České republice se první projevy autonomního nacionalismu objevili při organizaci Národní odpor v roce 2004. Národní odpor, který vznikl v roce 1999 již podle decentralizovaného principu bez hierarchické struktury a bez vůdce, udržoval již od svého vzniku úzké kontakty s německou scénou, odkud prvky autonomního nacionalismu převzal (viz níže). V roce 2004 vznikla první samostatná organizace Autonomní nacionalisté Kladno a následoval vznik dalších buněk, z nichž nejdůležitější roli hráli autonomní nacionalisté ve Středních Čechách. Ideologicky tyto buňky oscilují mezi extremistickým nacionalismem a panárijským neonacismem. Podobné ideologické rozpětí měla i organizace Národní korporativismus, se kterým autonomní nacionalisté čile spolupracovali.²¹¹

²⁰⁹ Bezpečnostní informační služba. *Výroční zpráva 2006*. 21. 11. 2007 [online]. [Cit. 2009-10-06]. <http://www.bis.cz/n/2007-11-21-vyrocní-zprava-2006.html>

²¹⁰ Mareš, M. : *Autonomní nacionalisté*. In: Reflex 37/2009, 9. 9. 2009 [online]. [Cit. 2009-19-06]. <http://www.reflex.cz/Clanek37480.html>

²¹¹ Mareš, M. : *Autonomní nacionalisté*. In: Reflex 37/200, 9. 9. 2009 [online]. [Cit. 2009-19-06]. <http://www.reflex.cz/Clanek37480.html>

Počátkem roku 2007 se spojili buňky autonomních nacionalistů v Kladně, Rakovníku a Slaném a vytvořili společnou organizaci - Autonomní nacionalisty Střední Čechy. Otevřeli se ke spolupráci téměř se všemi proudy a organizacemi ultrapravice – s militantními organizacemi Anti-antifou a Národním odporem na straně jedné a s Dělnickou stranou, jakožto oficiální politickou stranou, na straně druhé. Nejviditelnějšími projevy spolupráce s Dělnickou stranou bylo společné pořádání demonstrací, účast čelních představitelů DS na akcích pořádaných Autonomními nacionalisty nebo podpora akcí DS Autonomními nacionalisty. Spolupráce Dělnické strany a Autonomních nacionalistů trvá dodnes.

„Autonomní nacionalisté se v Česku, podobně jako v Německu, stali symbolem násilné akce.“²¹² Jejich dosud nejvýraznějším vystoupením byly střety s policií v Litvínově – Janově v říjnu a listopadu 2008. Jejich akce bývají často spojeny s násilnými nepokoji a trestnými činy s rasovým podtextem. Odborník na pravicový extremismus Miroslav Mareš soudí, že autonomní nacionalismus je v ČR na vzestupu.

2.4.2. Národní odpor (NO)

Národní odpor je neregistrovanou militantní neonacistickou organizací, která již několik let zaujímá na české neonacistické scéně dominantní pozici. Vznikl v roce 1999 a již od svého vzniku udržoval úzké kontakty s německou neonacistickou scénou, odkud převzal decentralizovaný princip bez vůdce (tzv. leaderless resistance), podle něž se následně začala přetvářet i celá česká neonacistická scéna (viz podkapitola „Autonomní nacionalisté“). Kromě německých neonacistů udržuje kontakty také s neonacistickými skupinami na Slovensku, v Itálii a dokonce v USA. Národní odpor se významnou měrou podílel na sjednocení neonacistické scény u nás. Ideově i personálně navázal na dřívější neonacistická a ultranacionalistická uskupení jako např. Bohemia Hammerskins, Blood & Honour Division Bohemia, Republikánská mládež²¹³, Národní aliance a Národně sociální blok. V roce 1999 se Národní odpor snažil o oficiální zaregistrování jako občanské sdružení, avšak po převzetí myšlenky „leaderless resistance“ od těchto snah upustil a naopak se od té doby na veřejnosti snaží

²¹² Mareš, M. : *Autonomní nacionalisté*. In: Reflex 37/200, 9. 9. 2009 [online]. [Cit. 2009-19-06].<http://www.reflex.cz/Clanek37480.html>

²¹³ Na Republikánskou mládež má přímou návaznost Dělnická strana. Již při vzniku DS tak mohly být položeny základy spolupráce s Národním odporem.

prosadit myšlenku, že „samotný NO vlastně neexistuje, a tak se členství v něm nedá ani trestně postihnout.“²¹⁴

Na internetových stránkách Národního odporu²¹⁵ lze běžně nalézt rasistické články, články s výrazně antisemitským obsahem a články glorifikující nacistický režim německé Třetí říše. Objevují se zde také články, které informují o demonstracích Dělnické strany a vyzývají k účasti na nich. Provázanost webových stránek Dělnické strany a Národního odporu spočívá i v tom, že se na obou webech občas objevují stejné články.

O propojení Dělnické strany a Národního odporu svědčí nejen propojenost jejich internetových stránek a to, že se aktivisté NO v hojném počtu účastní aktivit DS, ale zejména personální propojení obou organizací. Mnoho členů a významných představitelů Národního odporu vstoupilo do řad Dělnické strany a často zde vykonávají důležité vedoucí funkce. Příkladem za všechny je člen Národního odporu Patrik Vondrák, který je zároveň předsedou místní organizace DS v Praze. O úzkém propojení obou uskupení informuje i výroční zpráva BIS pro rok 2008, která již Dělnickou stranu řadí mezi neonacistická uskupení.²¹⁶ V této zprávě se mimo jiné píše: „Od léta roku 2007 však docházelo i ke kontaktům představitelů DS s vedoucími představiteli NO. Této spolupráci napomáhala mj. skutečnost, že někteří noví členové DS se rekrutovali právě z řad aktivistů NO.“ Předseda Dělnické strany Tomáš Vandas i přesto jakékoliv spojení s Národním odporem odmítá. Při prvním soudním jednání o zrušení Dělnické strany v únoru 2009 Vandas prohlásil: „Národní odpor neznáme, neznáme žádné jeho představitele.“²¹⁷

2.4.3. Resistance Women Unity (RWU)

Resistance Women Unity je považována za ženskou odnož Národního odporu a tedy za neonacistickou organizaci. Na svých webových stránkách o sobě uvádí: „Základním naším cílem je zachování existence evropské civilizace a našich evropských lidí. Našimi partnery a otci našich dětí tedy musí být pouze bílí evropští

²¹⁴ Nejvyšší správní soud. *Zveřejněný návrh vlády na rozpuštění Dělnické strany*. 5.10. 2009[online]. [Cit. 2009-11-03]. http://www.nssoud.cz/main.aspx?cls=art&art_id=404

²¹⁵ www.opor.org

²¹⁶ „Nacionalistický charakter DS však vzhledem k její rostoucí spolupráci s neonacisty ustupoval v průběhu roku stále výrazněji do pozadí, a proto byla DS zařazena do krajně neonacistické scény.“ Bezpečnostní informační služba. *Výroční zpráva 2008*. 31. 8. 2009 [online]. [Cit. 2009-10-06]. <http://www.bis.cz/n/2009-08-31-vyrocní-zprava-2008.html>

²¹⁷ České noviny. *Soud jednání o Dělnické straně odročil*. 18. 2. 2009 [online]. [Cit. 2009-11-12]. <http://www.ceskenoviny.cz/domov/zpravy/spravni-soud-jedna-o-delnicke-strane/361039>

muži. Bílý muž se musí také jako bílý muž chovat, tzn. neměl by vést styl života jako cikáni či bezdomovci. Nesmí být narkoman anebo vývojově, mentálně nebo tělesně postižený či pedofil.“²¹⁸ Podobné rasistické výroky lze najít i mezi dalšími články na jejich webu: „Bieli muži a ženy si musia byť vedomí rasovej apokalypsy, ktorej čelia a musia vynaložiť maximálne úsilie, aby oslovili odcudzené ženy a priniesli ich späť do jednoty s ich vlastnými ľuďmi. Ich najsvätejšie záujmy spočívajú, práve tak ako u mužov, v ochrane rasového dedičstva a západnej kultúry, v ktorej prekvitajú. Biele národy vždy odmeňovali ženy najväčším stupňom osobnej bezpečnosti a fyzického zdravia, najlepšieho vzdelania a ekonomických možností a stabilným rodinným životom.“²¹⁹

Činnost RWU spočívá kromě rasistické propagandy a účasti na různých akcích extrémní pravice (včetně akcí DS) také v pomáhání vězňům z řad neonacistů, které označují za „politické vězně“ nebo za tzv. „prisoners of war“ (=válečné vězně), přičemž válkou je zde míněna tzv. RAHOVA (Racial Holy War = Rasová svatá válka). O vězňích, jimž je podpora určena a kteří jsou vedeni na zvláštním neveřejném seznamu, RWU hovoří jako o kamarádech, kteří „se zprotivili systému. Ať už nepohodlnými názory, nevhodnými pronárodními aktivitami, nebo jen proto, že už si nenechali líbit provokace ze stran přistěhovalců, cikánů, anarchistů či jiné verbeže, a řešili to tak jak to cítíme všichni. Silou.“²²⁰ Ve skutečnosti se však jedná o zločince odsouzené za trestné činy různého charakteru od podpory a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod člověka až po rasově motivovanou vraždu.

RWU o sobě na internetových stránkách uvádí, že funguje na principu tzv. odporu bez vůdce, který je typický pro současnou podobu neonacismu a ke kterému se hlásí jak Autonomní nacionalisté tak Národní odpor. Přesto v těchto organizacích určitá neoficiální hierarchie existuje, a proto lze hovořit o čelních představitelích. Za čelní představitelku RWU je v současné době považována Michaela Dupová, která se často účastnila akcí Dělnické strany a dokonce na nich vystupovala se svými projevy. Při letošní říjnové akci Policie ČR proti ultrapravicovým extremistům byla Michaela Dupová zatčena.

²¹⁸ Resistance Women Unity. *Kdo jsme*. 31.10.2008 [online]. [Cit. 2009-10-06]. http://www.women-unity.net/articles_Kdo+jsmem%3F.html

²¹⁹ Resistance Women Unity. *Feminizmus*. 31.10.2008 [online]. [Cit. 2009-10-06]. http://www.women-unity.net/articles_+Feminizmus.html

²²⁰ Resistance Women Unity. *Projekt POWinnost*. 31.10. 2008 [online]. [Cit. 2009-10-06]. http://www.women-unity.net/articles_PROJEKT+POWinnost.html

O úzké spolupráci Dělnické strany s RWU vypovídá zejména pravidelná účast členek RWU na demonstracích a dalších akcích Dělnické strany, na kterých DS často nechává členkám RWU prostor k veřejnému prezentování svých názorů (viz výše v kapitole „Historie Dělnické strany“).

2.4.4. Národní korporativismus

V roce 2004 se na scéně extrémní pravice objevila nová neregistrovaná organizace vystupující pod názvem Národní korporativismus. Přestože se jednalo o neregistrovanou organizaci vzešlou z neonacistického prostředí, snažil se Národní korporativismus o oficiální politické působení. To potvrzuje i Petr Charvát, který o této organizaci uvádí, že „vychází z neonacistického prostředí, avšak snaží se vystupovat jako nacionalistická organizace.“²²¹ Jejím prvním předsedou se stal Zdeněk Zvoníček. Již v roce 2005 jej ale nahradil Jiří Petřivalský, který je dnes předsedou rozhodčí komise DS.

Národní korporativisté spolupracovali s Dělnickou stranou na straně jedné a zároveň s neonacistickou organizací Národní odpor na straně druhé. Tuto spolupráci potvrzuje i výroční zpráva BIS z roku 2006,²²² která charakterizuje organizaci Národní korporativismus jako spojovací článek mezi nacionalisty a neonacisty (viz výše). Právě v této roli prostředníka tkvěl zásadní význam Národního korporativismu, který se v letech 2005-2007 významně podílel na sjednocování české ultrapravicové scény. Ve volbách do Poslanecké sněmovny ČR v roce 2006 se někteří významní členové Národního korporativismu objevili na kandidátce koaliční skupiny Právo a spravedlnost (PaS), jejíž významnou součástí tvořila také Dělnická strana. O čilé spolupráci Národního korporativismu jak s Národním odporem tak s Dělnickou stranou svědčí to, že korporativisté uspořádali v letech 2006 a 2007 spolu s oběma zmiňovanými skupinami mnoho demonstrací a veřejných akcí.

Ve chvíli, kdy došlo ke zprostředkování potřebných kontaktů mezi oficiálními ultrapravicovými skupinami a militantní neonacistickou scénou, byl úkol této organizace u konce. Národní korporativismus se proto 10. dubna 2008 rozhodl svou činnost ukončit. V tiskovém prohlášení o ukončení své činnosti

²²¹ Charvát, J.: *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1.vyd. Praha: Portál, 2007, s. 155

²²² Bezpečnostní informační služba. *Výroční zpráva 2006*. 21. 11. 2007 [online]. [Cit. 2009-10-06]. <http://www.bis.cz/n/2007-11-21-vyrocní-zprava-2006.html>

prohlašuje, že v současné době jsou na ultrapravicové scéně potřeba jen dvě organizace, a to „oficiální politická strana a neoficiální, radikální uskupení.“²²³ Zároveň vyzývá své členy, aby buď vstoupili do Dělnické strany, nebo se přidali ke strukturám Autonomních nacionalistů. Na konec tohoto prohlášení, které bylo uveřejněno jak na stránkách neonacistického Národního odporu a Autonomních nacionalistů, tak na stránkách Dělnické strany, uvedl jeho autor větu: „My musíme společně chránit existenci našich lidí a budoucnost bílých dětí.“²²⁴ Tato věta je v neonacistickém prostředí známa jako tzv. 14 slov a jde o heslo amerických neonacistů, se kterým přišel ideolog americké nacistické teroristické skupiny The Order/Silent Brotherhood David Lane.²²⁵

²²³ Archiv DS. Tiskový odbor Národního korporativismu. *Národní korporativismus ukončuje svoji činnost*. 10.4. 2008 [online]. [Cit. 2009-10-06]. <http://www.delnickastrana.cz/>

²²⁴ Archiv DS. Tiskový odbor Národního korporativismu. *Národní korporativismus ukončuje svoji činnost*. 10.4. 2008 [online]. [Cit. 2009-10-06]. <http://www.delnickastrana.cz/>

²²⁵ Antifa. *Národní korporativismus: Sbohem a šáteček*. 18.9. 2008 [online]. [Cit. 2009-10-06]. <http://antifa.cz/190-mzdomova-narodni-korporativismus-sbohem-a-atecek.html>

Závěr

Dělnická strana je řazena mezi extrémně pravicové politické strany. V současné době má asi 670 členů.²²⁶ Působí od ledna 2003, kdy se konal její ustavující sjezd. V prvních letech své existence (v letech 2003-2006) byla spíše marginální ultranacionalistickou stranou, která se snažila spolupracovat s dalšími krajně pravicovými politickými stranami. Díky roztržitosti tehdejší ultrapravicové scény a sporům mezi jejími jednotlivými subjekty, nebyla tato snaha příliš úspěšná. Po totálním krachu projektu „Národní pětky“ (viz kapitola „Historie Dělnické strany“), který měl české extrémně pravicové politické strany sjednotit, se Dělnická strana začala orientovat na získání podpory neonacistů. Od roku 2006 spolupracovala s nově vznikajícími radikálními skupinami Autonomních nacionalistů a s organizací Národní korporativismus, která hrála spojovací úlohu mezi oficiálními extrémně pravicovými politickými subjekty a nenacistickou scénou. S Národním korporativismem i Autonomními nacionalisty uspořádala DS v letech 2006 a 2007 řadu společných akcí. Od léta 2007 začalo navíc docházet i ke kontaktům představitelů Dělnické strany a militantního neonacistického Národního odporu.

V současné době spolupracuje Dělnická strana zejména s Autonomními nacionalisty, s neonacistickým Národním odporem a s jeho ženským protějškem - organizací Resistance Women Unity. Spolupráce a provázanost Dělnické strany s neonacistickou scénou má dvě základní formy. První formou je personální propojenost DS s výše zmiňovanými ultrapravicovými skupinami. Někteří významní představitelé Dělnické strany působili nebo dosud působí v řadách Národního odporu a jiných ultrapravicových skupin. Druhou formou spolupráce DS s jinými ultrapravicovými skupinami je pořádání společných akcí, nebo spolupráce při jejich organizování. Na internetových stránkách neonacistického Národního odporu se objevují výzvy k účasti na akcích pořádaných Dělnickou stranou a občas je zde uveřejněn stejný článek jako na stránkách Dělnické strany nebo v Dělnických listech. To svědčí i o provázanosti internetových stránek.

Ideologicky se Dělnická strana hlásí k tzv. národnímu socialismu. V jejím politickém programu lze najít především nacionální, konzervativní a sociální prvky.

²²⁶ Toto číslo uvádí současný vládní návrh na zrušení Dělnické strany, avšak samotná DS to popírá. Nejvyšší správní soud. *Zveřejněný návrh vlády na rozpuštění Dělnické strany*. 5.10. 2009[online]. [Cit. 2009-11-03]. http://www.nssoud.cz/main.aspx?cls=art&art_id=404

Ačkoliv Dělnická strana popírá spojování své ideologie s nacismem (nacionálním socialismem), lze u výroků jejích čelních představitelů a v jejích článcích, publikovaných internetových stránkách strany, neonacistické ideje zřetelně identifikovat. Dělnickou stranu je možné označit za ultrapravicový politický subjekt, který svým oficiálním politickým programem patří spíše mezi radikální pravicové populisty a ultranacionalisty, avšak některými svými výroky a činy je již jednoznačně neonacistický. O sympatiích Dělnické strany k neonacismu hovoří také symbolika strany, která čerpá inspiraci z nacistické Třetí říše.

Didaktické využití této diplomové práce v hodinách základů společenských věd a občanské výchovy je spjata zejména s politologickými a státoprávními kapitolami. V předmětu občanská výchova souvisí pravicový extremismus s tematickými celky „člověk jako jedinec“ a „stát a právo“²²⁷ a v předmětu základy společenských věd s tematickými celky „občan ve státě“ a „občan a právo“²²⁸. Součástí těchto tematických celků je výuka o jednotlivých politických ideologiích, o principech demokracie, o politických subjektech a v neposlední řadě i o lidských právech, jejich porušování a o diskriminaci. Důležitým faktorem ve výuce těchto kapitol není jen předávání znalostí, ale také dovedností a postojů. Zejména výchova k demokracii a k úctě k lidským právům patří mezi témata, u nichž by měl být kladen velký důraz na rozvíjení postojů a hodnot žáka.

Dělnickou stranu lze v hodinách občanské výchovy a základů společenských věd použít jako příklad extrémně pravicové politické strany, na kterém se žáci mohou naučit odlišovat projevy vlastenectví od projevů nacionalismu a rozpoznávat netolerantní, xenofobní a rasistické projevy v chování lidí. Žáci by v této souvislosti měli být vedeni k osvojení respektu ke zvláštnostem jiných kultur, k toleranci k etnickým menšinám, k úctě k lidským právům a k dalším hodnotám demokratické společnosti. Na příkladu Dělnické strany lze žákům ukázat nebezpečí pravicového extremismu a jeho ideologií a zároveň objasnit výhody postavení občanů v demokratickém státě oproti občanům totalitního státu.

²²⁷ RVP metodický portál. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [Cit. 2009-11-20]. http://rvp.cz/informace/wp-content/uploads/2009/09/RVPZV_2007-07.pdf

²²⁸ RVP metodický portál. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia*. [Cit. 2009-11-20]. http://rvp.cz/informace/wp-content/uploads/2009/09/RVP_G.pdf

Resume

Tato diplomová práce se zabývá Dělnickou stranou, která patří mezi extrémně pravicové politické strany. Její činy a výroky jejích čelních představitelů balancují na hraně zákona a často jsou až za ní. I když se Dělnická strana oficiálně prohlašuje za stranu demokratickou, její napojení na neonacistické skupiny svědčí o její antisystémovosti. V současné době Nejvyšší správní soud projednává vládní návrh na její zrušení. Tato diplomová práce se pokouší o komplexní pohled na Dělnickou stranu. První část, která poskytuje teoretickou základnu, se zabývá politickými stranami, vysvětlováním politické pravice a levice a charakteristikou ideologického základu extrémní pravice. Druhá část pojednává o samotné Dělnické straně. Zabývá se historií této strany od jejího vzniku v roce 2003 až do současnosti, analyzuje politický program strany a výroky jejích čelních představitelů a zkoumá napojení Dělnické strany na další subjekty extrémní pravice.

Resume

This thesis is focused on an extreme right-wing party called Workers Party. Its actions and proclamations of its leaders are often on the very fine line between what is legal and illegal. Although labelled as a democratic party, its connections to neonacist groups imply its tendency to oppose the system as such. The Supreme Administrative Court is currently hearing a case based on the governmental proposal to abolish this party. This thesis offers a complex analysis of the Workers Party. The theoretical first part analyses political parties, explains the view points of subject on the right and left wing and characterises the ideological viewpoint of the extreme right-wing parties in particular. The second part is focused on the Workers Party as such. The overview of the history of this party since its foundation in 2003 up to now is followed by my analysis of its political program and of its leaders' proclamations. Further, there is an examination of the Workers Party's connection to other extreme right wing subjects.

Použitá literatura

Monografie:

- Adamová, K. a kol. *Politologický slovník*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2001
- Bergsdorf, H. *Extrémisté bez masky: porovnání levicově a pravicově extrémistických stran*. Praha: Občanský institut, 2004
- Bobbio, N. *Pravice a levice. Důvod a smysl rozdělení politické scény*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003
- Cabada, L.; Kubát, M. *Úvod do studia politické vědy*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007
- David, R. *Politologie*. 5. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2005
- Dufková, I. *Policie a sociální radikalismus*. Praha: Střední policejní škola MV v Praze, 2005
- Fiala, P. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 1998
- Fiala, P.; Strmiska, M. *Teorie politických stran*. Brno: Barrister & Principal, 1998
- Heywood, A. *Politické ideologie*. Praha: Victoria Publishing, 1994
- Heywood, A. *Politologie*. 3. vyd. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008
- Charvát, J. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1.vyd. Praha: Portál, 2007
- Chmelík, J. *Symbolika extremistických hnutí*. 1. vyd. Praha: Armex: Trivis, 2000
- Joch, R. *Levice a pravice: tři pojednání*. Praha: Občanský institut, 1996
- Kreidl, M.; Vlachová, K. *Nastal soumrak extrémní pravice?* Pracovní texty výzkumného projektu „Sociální trendy“ (5/1998).Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 1998
- Mareš, M. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal a Centrum strategických studií, 2003
- Matějů, P.; Vlachová, K. *Krystalizace politického spektra a faktory působící na volební rozhodování v ČR*. Praha: SÚ AV ČR, 1997
- Novák, M. *Systémy politických stran: Úvod do jejich srovnávacího studia*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997

- Prorok, V. *Politické ideologie a teorie v dějinách*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1998
- Prorok, V.; Lisa, A.: *Politologie*. 2. rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009
- Roman, D. *Ústava České republiky; Listina základních práv a svobod: úplné znění doplněné poznámkami, úvodem do problematiky a výběrem ze soudních případů*. 4. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2005
- Sartori, G. *Strany a stranické systémy*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005
- Vítek, M. *Evropské politické myšlení I*. 2. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 1999

Internetové zdroje:

- Aktuálně. Suchá, V. *Vláda se obrátí na soud, ať rozpustí Dělnickou stranu*. 24. 11. 2008 [online]. [Cit. 2009-10-08].
<http://aktualne.centrum.cz/domaci/zivot-v-cesku/clanek.phtml?id=622934>
- Aktuálně. Antoš, J.; Cholupská, M.; Pavec, M. *Svátek práce v Česku: komunisté trumfli Paroubka*. 1. 5. 2008 [online]. [Cit. 2009-09-06].
<http://aktualne.centrum.cz/domaci/zivot-v-cesku/clanek.phtml?id=604038>
- Aktuálně. Bártová, E.: *Dělnická strana chce mít v Bruselu neonacistu*. 26.5. 2009 [online]. [Cit. 2009-11-06].
<http://aktualne.centrum.cz/domaci/kauzy/clanek.phtml?id=638226>
- Aktuálně. Smyčková, L. *Tuto stranu zrušte, žádá vláda soud. Návr ale odflákla*. 17.2. 2009 [online]. [Cit. 2009-10-08].
<http://aktualne.centrum.cz/domaci/soudy-a-pravo/clanek.phtml?id=629805>
- Antifa. *Dělnická strana a neonacisté*. 28.4. 2008 [online]. [Cit. 2009-09-12].
<http://www.antifa.cz/166-mzdomova-delnicka-strana-a-neonaciste.html>
- Antifa. *Dělnická strana a neonacisté*. 28.4. 2008[online]. [Cit. 2009-10-06].
<http://www.antifa.cz/166-mzdomova-delnicka-strana-a-neonaciste.html>
- Antifa. *Národní korporativismus: Sbohem a šáteček*. 18.9. 2008 [online]. [Cit. 2009-10-06]. <http://antifa.cz/190-mzdomova-narodni-korporativismus-sbohem-a-atecek.html>
- Autonomní nacionalisté – informační portál. *Národní korporativismus ukončuje svou činnost*. [Cit. 2009-10-22].

<http://nacionaliste.com/view.php?nazevclanku=narodni-korporativismus-ukoncuje-svoji-cinnost&cislocclanku=2008040002>

- Bezpečnostní informační služba. *Výroční zpráva 2003*. 1. 6. 2004 [online]. [Cit. 2009-10-06]. <http://www.bis.cz/n/2004-06-01-vyrocní-zprava-2003.html>
- Bezpečnostní informační služba. *Výroční zpráva 2004*. 1. 6. 2005 [online]. [Cit. 2009-10-06]. <http://www.bis.cz/n/2005-06-01-vyrocní-zprava-2004.html>
- Bezpečnostní informační služba. *Výroční zpráva 2005*. 1.9. 2006 [online]. [Cit. 2009-10-06]. <http://www.bis.cz/n/2006-09-01-vyrocní-zprava-2005.html>
- Bezpečnostní informační služba. *Výroční zpráva 2006*. 21. 11. 2007 [online]. [Cit. 2009-10-06]. <http://www.bis.cz/n/2007-11-21-vyrocní-zprava-2006.html>
- Bezpečnostní informační služba. *Výroční zpráva 2007*. 25. 9. 2008 [online]. [Cit. 2009-10-06]. <http://www.bis.cz/n/2008-09-25-vyrocní-zprava-2007.html>
- Bezpečnostní informační služba. *Výroční zpráva 2008*. 31. 8. 2009 [online]. [Cit. 2009-10-06]. <http://www.bis.cz/n/2009-08-31-vyrocní-zprava-2008.html>
- České noviny. ČTK. *Čro neodvysílá spoty NS a DS*. 21.5. 2009 [online]. [Cit. 2009-10-11]. <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/cro-neodvysila-spoty-ns-a-ds/378156>
- České noviny. ČTK. *Druhý návrh na zrušení Dělnické strany má téměř 1000 důkazů*. 9.10. 2009 [online]. [Cit. 2009-09-12]. <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/navrh-na-zruseni-ds-ma-az-tisic-stran-dukazu/401779>
- České noviny. ČTK. *Druhý návrh na zrušení DS má téměř tisíc stran důkazů*. 9.10. 2009 [online]. [Cit. 2009-10-12]. <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/navrh-na-zruseni-ds-ma-az-tisic-stran-dukazu/401779>
- České noviny. ČTK. *Místopředseda DS musel v Přerově na policii*. 16.5. 2009 [online]. [Cit. 2009-10-10].

<http://www.ceskenoviny.cz/domov/zpravy/mistopredseda-ds-musel-v-prerove-na-policii/377328>

- České noviny. ČTK. *Paroubek souhlasí s Pecinovým plánem pracovat na zrušení Dělnické strany*. 20. 4. 2009 [online]. [Cit. 2009-10-10].
<http://www.ceskenoviny.cz/domov/zpravy/paroubek-souhlasí-s-pecinovym-planem-pracovat-na-zruseni-ds/372122>
- České noviny. ČTK. *Policie zadržela téměř 40 stoupenců Dělnické strany*. 24.5. 2009 [online]. [Cit. 2009-11-02].
<http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/policie-zadrzela-temer-40-stoupencu-delnicke-strany/378606>
- České Noviny. ČTK. *Pravicoví radikálové se sjednotili a bojují o podporu veřejnosti*. 28.11. 2008 [online]. [Cit. 2009-10-08].
http://www.ceskenoviny.cz/domov/index_view.php?id=346906
- České noviny. ČTK. *Šéf DS má návrh na zrušení strany za lživý*. 10.10. 2009 [online]. [Cit. 2009-10-12]. <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/sef-ds-ma-navrh-na-zruseni-strany-za-lzivý/401984>
- České noviny. ČTK. *V Česku začnou vycházet noviny Národní odpor*. 2.5. 2009 [online]. [Cit. 2009-10-22].
<http://www.ceskenoviny.cz/domov/zpravy/v-cesku-zacnou-vychazet-noviny-narodni-odpor/374672>
- České noviny. ČTK. *Verdikt soudu o budoucnosti Dělnické strany padne asi v únoru*. 29.1. 2009 [online]. [Cit. 2009-10-08].
<http://www.ceskenoviny.cz/domov/zpravy/verdikt-soudu-o-budoucnosti-delnicke-strany-asi-padne-v-unoru/357551>
- České noviny. *Soud jednání o Dělnické straně odročil*. 18. 2. 2009 [online]. [Cit. 2009-11-12]. <http://www.ceskenoviny.cz/domov/zpravy/spravni-soud-jedna-o-delnicke-strane/361039>
- ČT24. ČTK. *Dělnická strana vyšle do Litvínovského sídliště ochranné sbory*. 2. 10. 2008 [online]. [Cit. 2009-09-26].
<http://www.ct24.cz/domaci/spolecnost/30801-delnicka-strana-vysle-do-litvinovskeho-sidliste-ochranne-sbory/>
- ČT24. ČTK. *Extremisté opustili romské sídliště v Janově. K velké bitvě nedošlo*. 18.10. 2008 [online]. [Cit. 2009-09-26].

<http://www.ct24.cz/regionalni/32727-extremiste-opustili-romske-sidliste-v-litvinove-k-velke-bitve-nedoslo/>

- ČT24. *Dělnická strana cílí na mladé – založila Dělnickou mládež*. 5.3. 2009 [online]. [Cit. 2009-10-22]. <http://www.ct24.cz/domaci/47637-delnicka-strana-cili-na-mlade-zalozila-delnickou-mladez/>
- ČT24. *Policisté dohlédnou 28. října na shromáždění extremistů*. 21.10. 2008 [online]. [Cit. 2009-09-30]. <http://www.ct24.cz/domaci/33139-policiste-dohlednou-28-rijna-na-shromazdeni-extremistu/>
- Dělnická mládež. *Kdo jsme*. [Cit. 2009-11-06]. <http://www.delnickamladez.cz/kdo-jsme>
- Dělnická mládež. *Můj svět názor*. [Cit. 2009-11-06]. <http://www.delnickamladez.cz/muj-svetonazor>
- Dělnická mládež. *Program Dělnické mládeže*. 21. 3. 2009. [Cit. 2009-11-06]. <http://www.delnickamladez.cz/nas-program>
- Dělnická strana. <http://delnicka-strana.cz/>
- Dělnická strana. *Ochranné sbory Dělnické strany OS-DS*. [Cit. 2009-11-06]. http://delnicka-strana.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=116&Itemid=150
- Dělnické listy. <http://www.delnickelisty.cz/>
- Deník. Hájek, O. *Extremisté se střetli s policií, k boji s Romy nedošlo*. 18.10.2008 [online]. [Cit. 2009-09-26]. http://www.denik.cz/z_domova/priznivci_narodni_odpor20081018.html
- Deník. Martínek, R.: *Kandidáti do krajských voleb hajlují na večírku*. 16. 9. 2008 [online]. [Cit. 2009-09-12]. http://www.denik.cz/z_domova/kandidati_hajlovani20080916.html
- iDNES. ČTK. *Litvínov zakázal demonstraci proti extremistům, ti městem projdou*. 14.11. 2008 [online]. [Cit. 2009-10-03]. http://zpravy.idnes.cz/litvinov-zakazal-demonstraci-proti-extremistum-ti-mestem-projdou-1f3-/domaci.asp?c=A081114_214703_domaci_jte
- iDNES. Eichler, P. „*Dělnický*“ *dorost chystá časopis Národní odpor, už dostal registraci*. 2.5. 2009 [online]. [Cit. 2009-10-22]. http://zpravy.idnes.cz/delnicky-dorost-chysta-casopis-narodni-odpor-uz-dostal-registraci-1d7-/domaci.asp?c=A090502_165933_domaci_pei

- iDNES. Eichler, P. *Dělnická strana je podezřelá z propagace nacismu*. 16. 3. 2007. [online]. [Cit. 2009-10-14]. http://zpravy.idnes.cz/delnicka-strana-je-podezrela-z-propagace-nacismu-fux-/domaci.asp?c=A070315_174535_domaci_pei
- iDNES. Eichler, P. *Ministr vnitra Langer podal návrh na zrušení Dělnické strany*. 5.11. 2008 [online]. [Cit. 2009-10-03]. http://zpravy.idnes.cz/vnitro-podalo-navrh-na-zruseni-delnicke-strany-fr5-/domaci.asp?c=A081105_121956_domaci_jba
- iDNES. Eichler, P. *Napojení na neonacisty Dělnické straně voliče nepřinese, soudí politolog*. 19. 5. 2008 [online]. [Cit. 2009-09-06]. http://zpravy.idnes.cz/napojeni-na-neonacisty-delnicke-strane-volice-neprivede-soudi-politolog-1qg-/domaci.asp?c=A080513_153843_domaci_pei
- iDNES. Eichler, P.: *Český politik řečnil na srazu evropských neonacistů*. 15. 9. 2008 [online]. [Cit. 2009-09-12]. http://zpravy.idnes.cz/cesky-politik-recnil-na-srazu-evropskych-neonacistu-pcw-/zahranicni.asp?c=A080914_190104_zahranicni_pei
- iDNES. Eichler, P.; Janouš, V. *Při razii na extremisty zadržela policie 28 lidí, tvrdí advokát*. 21.10. 2009 [online]. [Cit. 2009-10-22]. http://zpravy.idnes.cz/pri-razii-na-extremisty-zadrzela-policie-28-lidi-tvrdi-advokat-pub-/krimi.asp?c=A091021_075640_krimi_lpo
- iDNES. Eichler, P.; Komárková, P. *Nejsme na divadle*. 18.2. 2009 [online]. [Cit. 2009-10-08]. http://zpravy.idnes.cz/nejsme-na-divadle-okrikl-soudce-delnickou-stranu-o-zakazu-nerozhodl-1gj-/domaci.asp?c=A090217_172629_domaci_pei
- iDNES. Hajovali, rvali se a jdou do voleb za dělníky. 18. 9. 2008 [online]. [Cit. 2009-09-12]. http://zpravy.idnes.cz/hajlovali-rvali-se-a-jdou-do-voleb-za-delniky-fmk-/domaci.asp?c=A080918_094940_domaci_pei
- iDNES. Komárková, P. *Lidé si budou moci přečíst, proč chce vláda rozpustit Dělnickou stranu*. 30.9. 2009 [online]. [Cit. 2009-10-12]. http://zpravy.idnes.cz/soudci-zasednou-k-navrhu-na-zruseni-delnicke-strany-zatim-jen-kvuli-seznameni-1y2-/domaci.asp?c=A090930_104528_domaci_cen

- iDNES. Skálová, V. *Imigranti šíří žloutenku a černý kašel, hřímal předák Dělnické strany*. 3.10. 2008 [online]. [Cit. 2009-09-26].
http://zpravy.idnes.cz/ultrapravicova-delnicka-strana-se-sejde-v-nedeli-v-brne-pg7-/brno.asp?c=A081003_140728_brno_luv
- iDNES. Strnadová, T; Vacátko, V. *Průvod homosexuálů překazili extremisté, útočili pěstmi i slzným plynem*. 28. 6. 2008. [online]. [Cit. 2009-09-06]. http://zpravy.idnes.cz/pruvod-homosexualu-prekazili-extremiste-utocili-pestmi-i-slznym-plynem-11b-/brno.asp?c=A080628_1001109_brno_atk
- iDNES. Šťastný, J.; Eichler, P. *Nejvyšší správní soud dostal návrh na zrušení Dělnické strany*. 23. 9. 2009 [online]. [Cit. 2009-10-12].
http://zpravy.idnes.cz/nejvyssi-spravni-soud-dostal-navrh-na-zruseni-delnicke-strany-pvf-/krimi.asp?c=A090923_171047_krimi_js
- iDNES. Šťastný, J.; Wirmitzer, J. *VIDEO: Policie zasáhla proti Dělnické straně, zadržela i předsedu Vandase*. 24.5. 2009 [online]. [Cit. 2009-10-11].
http://zpravy.idnes.cz/video-policie-zasahla-proti-delnicke-strane-zadrzela-i-predsedu-vandase-1aa-/krimi.asp?c=A090524_155407_krimi_js
- iDNES. Šverdík, M. *Policisté zadrželi místopředsedu Dělnické strany kvůli jeho výrokům*. 16.5. 2009 [online]. [Cit. 2009-10-10].
http://zpravy.idnes.cz/policiste-zadrzeli-mistopredsedu-delnicke-strany-kvuli-jeho-vyrokum-1eq-/krimi.asp?c=A090516_181706_krimi_jba
- iDNES. Třeček, Č.; Bartosz, J. *Dělnická strana slaví, soud zamítl návrh na její zrušení*. 4.3. 2009 [online]. [Cit. 2009-10-08].
http://zpravy.idnes.cz/delnicka-strana-slavi-soud-zamitl-navrh-vlady-na-jeji-zruseni-puo-/domaci.asp?c=A090304_075308_domaci_cen
- iDNES. Zvolánek, J.; Černý, O. *Extremisté se střetli v Litvínově s policisty, pronikli až k Romům*. 18.10.2008 [online]. [Cit. 2009-09-26].
http://zpravy.idnes.cz/extremiste-se-stretli-v-litvinove-s-policisty-pronikli-az-k-romum-1di-/domaci.asp?c=A081018_081311_domaci_jan
- iHNED. Chyliková, J. *Situace v Litvínově se uklidnila, neonacisté odjeli domů*. 18.10. 2008 [online]. [Cit. 2009-09-26]. <http://domaci.ihned.cz/c1-29120820-situace-v-litvinove-se-uklidnila-neonaciste-odjeli-domu>
- iHNED. Online zprávy hospodářských novin. Kotasová, I.: *Dělnická strana bere pod svá křídla neonacisty*. 20.4. 2008 [online]. [Cit. 2009-22-06].

- http://domaci.ihned.cz/c4-10070930-24406380-002000_d-delnicka-strana-bere-pod-sva-kridla-neonacisty
- iHNED. Sotonová, J. *Pondělí v Litvínově: dva pochody extrémistů, proti nim demonstrace*. 13. 11. 2008 [online]. [Cit. 2009-10-03].
<http://domaci.ihned.cz/c1-30289860-pondeli-v-litvinove-dva-pochody-extremistu-proti-nim-demonstrace>
 - Lidovky. Albrecht, P. *Dělnická mládež chce tisknout Národní odpor*. 1. 5. 2009 [online]. [Cit. 2009-09-06]. http://www.lidovky.cz/delnicka-mladez-chce-tisknout-narodni-odpor-fz2-/ln_domov.asp?c=A090501_162356_ln_domov_tai
 - Lidovky. Albrecht, P. *Dělnická mládež chce tisknout národní odpor*. 1.5. 2009 [online]. [Cit. 2009-10-10]. http://www.lidovky.cz/delnicka-mladez-chce-tisknout-narodni-odpor-fz2-/ln_domov.asp?c=A090501_162356_ln_domov_tai
 - Lidovky. ČTK. *Extremisté vyslali ‚ochranné sbory‘*. 21.2. 2009 [online]. [Cit. 2009-10-08]. http://www.lidovky.cz/delnicka-strana-vyslala-ochranné-sbory-d94-/ln_domov.asp?c=A090221_150900_ln_domov_mtr
 - Lidovky. Nevyhoštěný, J.; Drchal, V. *LN: Dělnická strana má své ‚svazáky‘*. 5.3. 2009 [online]. [Cit. 2009-10-22]. http://www.lidovky.cz/ln-delnicka-strana-ma-sve-svazaky-dq1-/ln_domov.asp?c=A090305_135753_ln_domov_mpr
 - Lidovky. Poláková, M.; Kolina, J.: *Neonacisté chystají obří sraz*. 5. 8. 2008 [online]. [Cit. 2009-09-12]. http://www.lidovky.cz/neonaciste-chystaji-obri-sraz-dkx-/ln_noviny.asp?c=A080805_000002_ln_noviny_sko&klic=226852&mes=080805_0
 - Mareš, M. : *Autonomní nacionalisté*. In: Reflex 37/200, 9. 9. 2009 [online]. [Cit. 2009-19-06]. <http://www.reflex.cz/Clanek37480.html>
 - Ministerstvo vnitra České republiky. *Informace o problematice extremismu na území České republiky v roce 2004*. [Cit. 2009-09-12].
<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2005/ext2004.pdf>
 - Ministerstvo vnitra České republiky. *Informace o problematice extremismu na území České republiky v roce 2005*. [Cit. 2009-09-12].
<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2006/extrem05.pdf>

- Ministerstvo vnitra České republiky. *Informace o problematice extremismu na území České republiky v roce 2006*. [Cit. 2009-09-12].
<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2007/extrem06.pdf>
- Ministerstvo vnitra České republiky. *Informace o problematice extremismu na území České republiky v roce 2007*. [Cit. 2009-09-12].
<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2008/extrem07.pdf>
- Ministerstvo vnitra České republiky. *Strategie boje proti extremismu*. [Cit. 2009-10-22]. <http://www.mvcr.cz/clanek/dokumenty-kriminalita-zpravy-o-extremismu.aspx>
- Mostecký Deník. Vokurka, M. *Janov: situaci probere bezpečnostní rada města. Přijdou tam stovky radikálů?* 7.10. 2008 [online]. [Cit. 2009-09-26].
http://mostecky.denik.cz/zpravy_region/janov-svolana-bezpecnostni-rada-mesta20081006.html
- Mostecký Deník. Vokurka, M.; Prosková, L. *Radikálové jedou do Janova*. 3. 10. 2008 [online]. [Cit. 2009-09-26].
http://mostecky.denik.cz/zpravy_region/radikalove-jedou-do-janova20081003.html
- Nejvyšší správní soud. *Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 04.3.2009*, čj. Pst 1/2008 – 66. 4.3. 2009 [online]. [Cit. 2009-10-24].
<http://www.nssoud.cz/main.aspx?cls=anonymZneni&id=19052&mark>
- Nejvyšší správní soud. *Zveřejněný návrh vlády na rozpuštění Dělnické strany*. 5.10. 2009 [online]. [Cit. 2009-11-03].
http://www.nssoud.cz/main.aspx?cls=art&art_id=404
- Odpor.org. *Národní korporativismus ukončuje svou činnost*. [Cit. 2009-10-22]. <http://odpor.org/index.php?page=clanky&kat=1&clanek=795>
- Portál veřejné správy České republiky. *Zákon 424/1991 Sb. o sdružování v politických stranách a v politických hnutích*. [Cit. 2009-09-06].
http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411/_s.155/701?PC_8411_l=424/1991&PC_8411_ps=10&PC_8411_text=424/1991#10821
- Resistance Women Unity. *Feminismus*. 31.10.2008 [online]. [Cit. 2009-10-06]. http://www.women-unity.net/articles_+Feminismus.html
- Resistance Women Unity. *Kdo jsme*. 31.10.2008 [online]. [Cit. 2009-10-06].
http://www.women-unity.net/articles_Kdo+jsme%3F.html

- Resistance Women Unity. *Projekt POWinnost*. 31.10. 2008 [online]. [Cit. 2009-10-06]. http://www.women-unity.net/articles_PROJEKT+POWinnost.html
- TN.cz. *Dělnická strana zůstává, náckové slavi, Paroubek kritizuje vládu*. 4.3. 2009 [online]. [Cit. 2009-10-08]. <http://tn.nova.cz/zpravy/domaci/delnicka-strana-zustava-socialni-demokrate-za-to-kritizuji-vladu.html>
- Týden. ČTK. *Extremisté v Praze: sraz se obešel bez zásahu policie*. 28. 10. 2008 [online]. [Cit. 2009-09-30]. http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/extremiste-v-praze-sraz-se-obesel-bez-zasahu-policie_87702.html
- Týden. ČTK. *Vláda nepřesvědčila soud, aby zakázal stranu extremistů*. 4.3. 2009 [online]. [Cit. 2009-10-08]. http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/vlada-nepresvedcila-soud-aby-zakazal-stranu-extremistu_108303.html
- Týden. Kreč, L.; Bouška, J. *Čeští neonacisté spustili další polovojenskou jednotku*. 16. 5. 2008 [online]. [Cit. 2009-09-06]. http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/cesti-neonaciste-spustili-dalsi-polovojenskou-jednotku_59647.html
- Týden. Křivka, V. *Vandas: krok vlády je pro nás vítaná reklama*. 24.11 2008 [online]. [Cit. 2009-10-08]. http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/vandas-krok-vlady-je-pro-nas-vitana-reklama_92203.html
- Týden. Samiec, M.: *Na večírku hajlují. V říjnu kandidují na Vysočině*. 16.9. 2008 [online]. [Cit. 2009-09-12]. http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/na-vecirku-hajluji-v-rijnu-kandiduji-na-vysocine_80763.html
- Týden. Synáčová, J. *Extremisté mají nakročeno do politiky*. 24.2. 2009 [online]. [Cit. 2009-10-08]. http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/extremiste-miri-do-politiky-varuji-odbornici_106935.html
- *Zákon 424/1991 Sb. o sdružování v politických stranách a hnutích*. [Cit. 2009-10-06]. <http://pravo.touf.cz/zakony/texty-zakonu/424-1991-sb.-zakon-o-sdruzovani-v-politickych-stranach-a-v-politickych-hn.html>